

استانداردهای حسابداری خدمات مالی اسلامی

آیا خدمات مالی اسلامی (IFS) به استانداردها و رهنمودهای حسابداری غیر از استانداردها و رهنمودهای منتشر شده به وسیله هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) نیازمند است؟

رفعت احمد عبدالکریم
ترجمه: یونس بادآور نهندی

گسترده‌ای از خدمات مالی مانند بانکداری، بازارهای سرمایه و خدمات بیمه است.

تاکید من روی بعضی موضوعات بنیادی خواهد بود که معتقدم برای بسیاری از شما و سایرین که در حسابداری برای خدمات مالی اسلامی ذی‌نفع هستند چالش برانگیز بوده است. به‌ویژه، من به مطرح

برای من مایه افتخار است که توسط دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی برای ارائه یک سخنرانی اصلی در دومین کنفرانس حسابداری تحت عنوان "اسلام و حسابداری - ثوری و رویه حسابداری برای یک جهان‌بینی متفاوت" دعوت شوم. عنوان سخنرانی من "استانداردهای

حسابداری برای خدمات مالی اسلامی" است. شما توجه خواهید کرد که من به جای اصطلاح متداول "موسسات مالی اسلامی" از "اصطلاح خدمات مالی اسلامی" استفاده کرده‌ام. من معتقد هستم که عبارت "خدمات مالی اسلامی" گسترده‌تر است و بحث در

مورد این که آیا تعریف موسسات مالی، شامل بانکها، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و بیمه می‌شود یا خیر را نادیده می‌گیرد. از این رو هیات خدمات مالی اسلامی جدیداً تاسیس گردیده است که هدف اصلی آن تدوین استانداردهای نظارتی برای طیف

۱۰

روی قیمت دارایی که بعد از تحصیل فروخته می‌شود، به دست آورد. احکام شرعی حاکم بر این قرارداد مانع تفکیک سود مباح به سود مباح مالی و سود تجاری است. بسیاری از قراردادهای شرعی ویژگی‌های خاصی دارند که اگر نادیده انگاشته شوند یا به صورت استاندارد در نیابند ممکن است منجر به صورت‌های مالی بشوند که به طور منصفانه، وضعیت مالی موسسات ارائه‌کننده این خدمات را نشان نمی‌دهد. برای مثال، آیا ما باید دارایی‌های تحت مالکیت بانک (که در آینده به مشتریان تحویل داده می‌شود) را که به قراردادهای مباحه سفارش خرید اجباری مربوط می‌شوند را به بهای تمام شده تاریخی اندازه‌گیری کنیم (درحالی که دارایی‌هایی که دستور خرید اجباری ندارند به ارزش معادل‌های نقد آنها مانند ارزش بازار یا متعارف اندازه‌گیری می‌شوند) یا به اقل بهای تمام شده یا قیمت بازار؟ آیا در مواردی که ما به‌ازای مباحه در بیش از یک دوره‌ی مالی از خریدار وصول می‌شود، سود مباحه باید فوراً شناسایی شود یا این که در طول دوره قرارداد شناسایی شود؟ در این رابطه می‌دانیم که تفکیک سود مالی از سود تجاری طبق بند ۱۸ استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS 18) امکان‌پذیر نیست. آیا ما باید حساب‌های سرمایه‌گذاری مشارکت در سود را که بر مبنای قرارداد مباحه آماده می‌شوند در ترازنامه یا خارج از آن گزارش کنیم، و اگر در ترازنامه گزارش می‌کنیم آیا باید با عنوان بدهی گزارش شود یا حقوق صاحبان سهام؟ من می‌توانم به ذکر بسیاری از مثال‌ها ادامه بدهم که استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی سکوت اختیار کرده است و اگر قرار باشد استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی این موسسات برای تصمیم‌گیری، اطلاعات مربوط و قابل اتکا در اختیار داشته باشند این مثال‌ها باید مطرح شود. عدم کفایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی منجر به یک خلاء جدی در زمینه رهنمودهای بین‌المللی حسابداری

از آنجایی که اسلام تمایزی بین کارهای معنوی و دنیوی قائل نمی‌شود و تجارت را به عنوان موضوعی از اخلاقیات و تابع توصیه‌های شرعی در نظر می‌گیرد، یک چنین نگاهی به تجارت، پیامدهایی برای استانداردهای حسابداری دارد، چرا که هدف این استانداردها ارائه صادقانه رویدادهایی است که براساس این قراردادها انجام می‌شود.

بنا به گفته کمپرلینگ و کاریم، "چارچوب مفهومی حسابداری که اخیراً در غرب به کار گرفته می‌شود متکی به تفکیک اصول اخلاقی تجاری از اصول اخلاقی شخصی است. بنابراین چنین چارچوبی نمی‌تواند (بدون چون و چرا) در جوامع دیگری که اصول اخلاقی آنها حاکم بر جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی زندگی است، اجرا شود." در حقیقت، قواعد حسابداری غرب به عنوان قواعد فنی و نه اخلاقی ارائه می‌شود از این رو در رابطه با موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی اسلامی، اطلاعات حسابداری در صورتی معاملات و رویدادهای اقتصادی را به گونه‌ای منصفانه ارائه می‌کنند که شناسایی و ارائه این معاملات مطابق با محتوا و شکل قراردادهای شرعی حاکم بر انجام آنها باشد. به عنوان مثال، مباحه ماهیتاً خریدی نیست که از طریق وام تأمین مالی شده باشد و اجاره به شرط تملیک، ماهیتاً یک اجاره سرمایه‌ای نیست.

از سوی دیگر اگر چه هر کدام از قراردادهای شرعی به کار گرفته شده به وسیله موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی اسلامی (IFS) ویژگی‌های مشترکی با ابزارهای مالی به کار گرفته شده به وسیله سازمان‌های تجاری سنتی دارند، اما هر کدام از قراردادهای شرعی قواعد خاصی دارند که هیچ وجه تشابهی با ابزارهای مالی رایج در غرب ندارند. برای مثال قرارداد مباحه نوعی فروش اقساطی است اما این قرارداد شامل اختیار سفارش خرید الزام‌آور یا غیرالزام‌آور است. علاوه بر این، مواردی وجود دارد که احتمال می‌رود بانک تخفیفی

(ب) اگر نیاز واقعی به چنین استانداردهایی وجود داشته باشد، مزایا و معایب این استانداردها برای موسسات ارائه‌کننده این خدمات در سطح بین‌المللی (با فرض تلاش‌های جاری در جهت همگرایی استانداردهای ملی حسابداری و استانداردهای بین‌المللی حسابداری که هم‌اکنون تحت عنوان استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) موسوم است) چیست؟

من بحث خود را با این سوال آغاز می‌کنم که "آیا خدمات مالی اسلامی IFS به استانداردها و رهنمودهای حسابداری غیراز استانداردها و رهنمودهای منتشر شده به وسیله هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری نیازمند است؟" به عبارت دیگر، آیا استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی در برآورده نمودن ویژگی‌های خدمات اسلامی کفایت می‌کند یا همان‌گونه که توسط دانشجویان مالیه‌ی اسلامی ادعا شده است مستلزم رویه‌های حسابداری خاصی است که در استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به دقت توضیح داده نشده است؟ اگر این الزامات نادیده گرفته شوند صورت‌های مالی ارائه‌کنندگان این خدمات، غیرقابل مقایسه و مبهم خواهد بود. موضوع این پرسش فراتر از گزارشگری مالی برای مقاصد کفایت سرمایه می‌باشد. با توجه به ویژگی‌های خدمات مالی حسابداری کدامیک از موارد زیر ضروری است.

- ساختارها و قواعد جداگانه،
- ساختارها و قواعد مکمل،
- نه ساختارها و قواعد جداگانه و نه ساختارها و قواعد مکمل.

من استدلال خواهم کرد که برای گزارشگری مالی، ساختار قانونی و قواعد حسابداری مکمل (و نه جداگانه) مورد نیاز است. (برای مثال، استدلالی مشابه همین می‌تواند برای کفایت سرمایه به کار رود اما در حیطه این کنفرانس نمی‌باشد).

می‌دانیم یکی از خصوصیات برجسته‌ی خدمات مالی حسابداری این است که براساس قراردادهای شرعی انجام می‌شوند.

کافی برای ارائه صورت‌های مالی قابل مقایسه برای موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی اسلامی شده است. بنابراین آنچه که به نظر می‌رسد رخ داده باشد (و هنوز به نظر می‌رسد رخ دهد) این است که موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری تمایل دارند از استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی موجود به طور قضاوتی، استانداردها یا بخش‌هایی از استانداردهایی را انتخاب کنند که به نظر آنها برای قراردادهای حاکم بر این معاملات مناسب می‌باشد. موضوع مهم دیگری که به وسیله IFRS به میزان کافی برآورده نشده است افزایش ضروری است که باید توسط موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری صورت گیرد. می‌دانیم که بیش‌تر بانک‌هایی که خدمات مالی حسابداری را ارائه می‌کنند ترکیب دوگانه‌ای از خدمات بانکداری تجاری و بانکداری سرمایه‌گذاری را انجام می‌دهند. مورد دوم عمدتاً از طریق به جریان انداختن وجوه در حساب‌های سرمایه‌گذاری که در اکثر بانک‌ها با وجوه سهامداران آمیخته می‌شود، انجام می‌پذیرد. علاوه بر آن، هر دو نوع وجوه توسط مدیریت بانک در یک سبد سرمایه‌گذاری به کار گرفته می‌شود و این سرمایه‌گذاری‌ها و نتایج آنها در ترازنامه و صورت سود و زیان بانک گزارش می‌شود. به‌طور منطقی دارندگان این حساب‌ها باید دارای حقوقی باشند، از جمله دریافت اطلاعات به‌طور منظم درباره اهداف و سیاست‌های سرمایه‌گذاری مربوط به وجوهشان، رهنمودهای عملیاتی که ارتباط بین بانک و دارندگان این حساب‌ها را تنظیم می‌کند، و مبنای تخصیص سود بین دو گروه. مهم‌تر از این، افشای کامل اطلاعات برای این که دارندگان این حساب‌ها بتوانند خطرات و منافع بالقوه‌ی سرمایه‌گذاری خود را ارزیابی کنند و در نتیجه تصمیماتی را برای محافظت از منافع و حقوق خود اتخاذ کنند، باید به عنوان یک الزام باشد.

تقریباً تمام موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری تاکنون توسط

مراجع مرتبط در کشورشان ملزم به اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) و یا استانداردهای ملی حسابداری شده‌اند که تا حد زیادی مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند. آنچه که به نظر می‌رسد اتفاق افتاده باشد (و هنوز هم اتفاق می‌افتد) آن است که این موسسات و حساب‌برسان مستقل آنها به یک فرایند تفسیر استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی یا استانداردهای ملی حسابداری کشیده شده‌اند چون این استانداردها ویژگی‌های معاملات خدمات مالی حسابداری را پوشش نمی‌دهند. این امر منجر به فقدان (الف) شفافیت و قابلیت مقایسه کافی صورت‌های مالی و (ب) نمایش صحیح و افشای کافی برای انعکاس ماهیت خاص بانکداری بانک‌های اسلامی گردیده است.

در حقیقت به نظر می‌رسد فقدان صورت‌های مالی قابل مقایسه و شفاف، موسسه ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری و دیگر گروه‌های ذی‌نفع را برانگیخته است که هدایت خود نظمی گزارشگری مالی را به وسیله تاسیس سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی (AAOIFI) در سال ۱۹۹۱ برای تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری بر مبنای احکام شرعی، در دست بگیرند.

تدوین چنین استانداردهایی دو مساله بنیادی به وجود آورده که AAOIFI باید تکلیف خود را در رابطه با آن مشخص می‌کرد. نخستین موضوع به رویکردی مربوط می‌شد که باید در تدوین استانداردها مورد استفاده قرار می‌گرفت، این رویکرد شامل بررسی IFRS (IAS سابق) موجود برای مشخص ساختن (الف) میزان مطابقت آنها با شرع، (ب) برآورده نمودن الزامات مشخص قراردادهای شرعی و بانکداری اسلامی بود.

یک رویکرد مبتنی بر اصول اتخاذ شد که به موجب آن از همان قواعد شناخت و اندازه‌گیری IAS/IFRS به شرط مطابقت با شرع، استفاده می‌شد. (به عنوان مثال،

ارزش فعلی خالص به عنوان یک خاصه اندازه‌گیری، قابل پذیرش نبود.) علاوه بر این، همان الزامات ارائه و افشاء اتخاذ شده به وسیله IAS/IFRS پذیرفته شد البته مشروط بر این که با ماهیت عملیات انجام شده به وسیله موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری سازگار باشند.

با وجود این، ارزش افزوده استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی، به کارگیری الزامات شناخت، اندازه‌گیری، ارائه و افشاء برای تدوین رهنمودهای خاص قراردادهای شرعی ناظر بر معاملات انجام شده به وسیله موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری است. در واقع سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی با استفاده از اصول توصیه شده در استانداردهای بین‌المللی حسابداری برای تدوین استانداردهای حسابداری مورد نیاز قراردادهای شرعی، استانداردهای بین‌المللی را در این زمینه تکمیل کرده است. با وجود این، در بعضی موارد سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی رویه حسابداری را الزامی کرده است که با رویه‌ی استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی متفاوت می‌باشد. برای مثال، برخلاف رویه حسابداری برای فروش‌های اقساطی، در مباحثه از نوع سفارش‌دهنده‌ی خرید، تفکیک سود مالی (که در IAS/IFRS متناسب با زمان شناسایی می‌شود) از سود تجاری (که طبق IAS/IFRS در تاریخ فروش شناسایی می‌شود) از لحاظ شرعی قابل قبول نیست. از این رو AAOIFI توصیه می‌کند که سود تحصیل شده در یک معامله‌ی مباح از نوع سفارش‌دهنده‌ی خرید باید بر مبنای تعهدی شناسایی گردد و متناسب با طول دوره‌ی قرارداد تخصیص داده شود. این نحوه عمل حسابداری به‌طور گسترده مورد استفاده موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری نبوده است.

از سوی دیگر در موارد معینی سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی در صورت نبود استانداردهای

بین‌المللی گزارشگری مالی، خود پیش‌قدم می‌شد و استاندارد لازم را تدوین می‌کرد. به عنوان مثال سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی در تدوین چهار استاندارد حسابداری برای شرکت‌های بیمه اسلامی که در مالزی تحت عنوان بیمه‌ی تکفل موسوم است قبل از این که هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری نخستین پیش‌نویس قراردادهای بیمه را منتشر کند، پیش‌قدم شد. علاوه بر این، سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی تنها هیات استانداردگذاری است که تاکنون استاندارد دربارہ صندوق‌های سرمایه‌گذاری منتشر کرده است.

دومین موضوع اساسی در تدوین استانداردهای حسابداری AAOIFI، قراردادهای شرعی بود که معاملات موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری را نظارت می‌کردند. می‌دانیم که علت تاسیس سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی فراهم نمودن نحوه عمل حسابداری این قراردادها بود. باوجود این، چالش بزرگی که باید مطرح شود، فقدان استانداردسازی احکام شرعی در این قراردادها است.

هم چنین می‌دانیم که تقریباً هر موسسه ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری یک دستگاه نظارت شرعی (SSB) را به کار می‌گمارد تا از انجام خدمات مالی مطابق با شرع به مشتریان موسسات (عمدتاً آنهايي که مشتاق به اداره شدن وجوهشان مطابق با اصول و قواعد شرعی هستند) اطمینان دهد. هر SSB احکام شرعی را که مناسب تلقی می‌کند، بر مبنای تفسیر اصول اساسی شرعی منتشر می‌کند. باوجود این به نظر می‌رسد تنوع در احکام شرعی به عدم استانداردسازی منجر شده و در بسیاری از موارد موجب غیرقابل مقایسه شدن صورت‌های مالی این موسسات گردیده است. برای مثال: یک SSB ممکن است بانک اسلامی را مجاز نماید که برای مشتریانی که در پرداخت بدهی‌هایشان

کوتاهی می‌کنند جریمه‌ی مالی منظور نماید و با یک چنین جریمه‌ای در صورت حساب سود و زیان بانک به عنوان درآمد، برخورد نماید، درحالی که یک SSB دیگر ممکن است حکم بدهد که یک چنین جریمه‌ای باید برای مقاصد خیرخواهانه مصرف گردد. با این وجود، راه حل سوم عدم صدور اجازه به بانک برای دریافت هرگونه جریمه است.

علاوه بر وظایف مذکور در بالا، برخی از SSBها بر نحوه عمل حسابداری برخی از قراردادهای حاکم بر معاملات بانک‌ها تاثیر گذاشته‌اند. به عنوان مثال، در یک بانک اسلامی SSB حکم می‌کند که سود حاصل از معاملات مباحه باید بعد از وصول تمام اقساط شناسایی گردد، درحالی که در یک بانک اسلامی دیگر، SSB دستور می‌دهد که سود باید موقع وصول هر قسط شناسایی گردد. هر دو روش حسابداری با روش بنیادی تعهدی شناسایی درآمد که توسط سایر بانک‌های اسلامی به کار گرفته می‌شود، مغایرت دارد.

جهت موثر واقع شدن استانداردهای حسابداری منتشر شده توسط سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی برای قراردادهای شرعی، نخست باید شرایط این قراردادها مشخص شود؛ به عبارت دیگر، تفسیر شرایط قراردادها باید به‌طور دقیق و منطبق با یک روش پذیرفته شده عمومی باشد. به همین منظور سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی طی دو مرحله این موضوع را حل کرده است. در قدم نخست، مبانی حقوقی قراردادها که به وسیله کمیته متخصصین شرعی سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی تهیه شده بود به عنوان پیوست هراستANDARD ارائه شد. این پیوست‌ها پیش زمینه و مرجع الزامات استاندارد می‌باشد. در قدم دوم، AAOIFI یک سری استانداردهای شرعی برای قراردادهای شرعی مورد بحث منتشر کرد. فرایند تدوین این استانداردها همانند فرایند تدوین استانداردهای حسابداری شامل

انتشار پیش‌نویس و نظرخواهی عمومی است.

استانداردهای شرعی سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی مبنای یکسانی را فراهم نموده‌اند که استانداردهای حسابداری باید با آن سازگار باشد. یک نمونه، استاندارد شرعی درباره اجاره و اجاره منتهی به تملیک است که در آن با دقت توضیح داده می‌شود که در قرارداد اجاره منتهی به تملیک، موجر نمی‌تواند تمام مخاطرات و مزایا را به مستاجر منتقل نماید. بنابراین برخلاف رویه‌ای که تاکنون (و هنوز) توسط بسیاری از موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری عمل می‌شود، اجاره‌ی منتهی به تملیک واجد شرایط یک اجاره سرمایه‌ای (تامین مالی) نیست. یک موضوع مهم که از تجربه سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی در تدوین استانداردهای حسابداری برای معاملات مطابق شرع به دست آمده است ضرورت مشخص کردن سه فرایند مهم مرتبط به هم است یعنی:

الف) مشخص کردن جزئیات مربوط به شرایط و قیود شرعی قراردادهای حاکم بر معاملات و شناخت پیامدهای آن.

ب) مشخص کردن استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی متناسب مربوط و تعیین الزامات پیشنهاد شده شناخت، اندازه‌گیری، افشا و گزارشگری که مغایر با احکام شرع نباشد و با ماهیت رویه عمل موسسات ارائه‌دهنده خدمات مالی حسابداری سازگار باشد. لازم به ذکر است که در این فرایند ممکن است بیش از یک استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی مربوط وجود داشته باشد، مثلاً استاندارد حسابداری شماره ۱۷ که مربوط به حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها است با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی شماره‌های ۳۲، ۳۹ و ۴۰ مرتبط می‌باشد.

ج) تدوین استاندارد که نتایج مراحل الف و ب را با هم ترکیب می‌کند.

به ثمر رساندن این سه مرحله مرتبط به هم به‌گونه‌ای کارآمد که هم بر کیفیت

کنکاشی پیرامون چارچوب مفهومی گزارشگری مالی*

«قسمت دوم»

نوشته: برایان کارسبرگ
ترجمه: دکتر محسن دستگیر
امیر پوریاناسب

می‌توانست به‌جای چهار اصطلاح از دو اصطلاح استفاده کند: یکی عناصر مثبت و دیگری عناصر منفی سود جامع را بازنمایی کند. اما این چهار اصطلاح سال‌ها در ایالات متحد استفاده شده است و هیات به جای ابطالشان به آنها اعتبار و صلابت بیشتری بخشید و این اقلام را با تعریف درآمدها و هزینه‌ها به عنوان تغییرات دارایی‌ها از محل فعالیت‌های عملیات اصلی یا محوری مستمر، و تعریف افزونه‌ها و زیان‌ها به عنوان تغییرات دارایی‌ها از محل

معاملات فرعی یا اتفاقی متمایز کرد. خوانندگان شاید اصطلاح سود جامع را بسیار عجیب بدانند در حالی که می‌شد از اصطلاحاتی چون سود^۴، سودهای خالص^۵، یا منفعت^۶ استفاده شود. در حقیقت، استفاده از این اصطلاح را می‌توان هشدار پیش‌هنگام از مشکلاتی دانست که بعداً در ارزیابی طرح چارچوب مفهومی با آن مواجه خواهیم شد. سود جامع، همان‌گونه که می‌توان در معادله‌ی شماره‌ی

تعریف دارایی‌ها را می‌توان مثالی از درونه‌های این بیانیه دانست. محور تمرکز بیانیه‌ی اهداف را بیاد آورید که دارایی‌ها چیزهایی تعریف می‌شود که در ترازنامه نمود می‌یابند و به ارزیابی جریان‌های نقدی آینده کمک می‌کنند. البته این برداشت بدی نیست اما فاقد دقت یک گزاره‌ی واقعی است. دارایی‌ها بنا به ویژگی تعریف می‌شوند؛ نخست آن که مزایای اقتصادی احتمالی آینده را بازنمایی می‌کنند. دوم، این مزایا را باید شرکتی که گزارش می‌شود تحصیل یا کنترل کند؛ و سوم، دارایی باید نتیجه‌ی یک معامله یا رویداد گذشته باشد. این تعریف واقعاً در خور بیانیه‌ی اهداف است. اشاره به مزایای اقتصادی آینده، مستقیم یا غیرمستقیم، با بهره‌مندی از جریان‌های نقدی سازگار است.

تمایز بین درآمدها و هزینه‌ها از یک سو و افزونه‌ها و زیان‌ها از دیگر سو نیز موضوع درخور توجه دیگری است. هیات استانداردهای حسابداری مالی شاید

عناصر صورت‌های مالی

سسومین بیانیه‌ی مفهومی هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا عناصر صورت‌های مالی را، که عموماً به ترازنامه و صورت سود و زیان ساخت می‌بخشند، در ده عنصر تعریف می‌کند. این عناصر را می‌توان در قالب سه رابطه (معادله) بیان کرد:

۱- دارایی‌ها منهای بدهی‌ها برابر است با حقوق مالی.
۲- در هر دوره‌ای، سرمایه‌گذاری‌های مالکان به علاوه سود جامع منهای توزیعات بین مالکان برابر است با تغییر در حقوق مالی^۱.

۳- سود جامع^۲ برابر است با درآمدها منهای هزینه‌ها به اضافه‌ی افزونه‌ها^۳ منهای زیان‌ها.

این نوشتار به گستردگی به تعاریف تمام عناصر بالا نمی‌پردازد، بلکه تنها درباره‌ی درونه‌های بیانیه‌ی سوم و یکی دو نکته‌ی خاص بحث می‌کند.

بتواند پاسخ‌های چنین پرسش‌هایی را به دست دهد.

بررسی مشکلات طرح بازشناسی فوراً ما را به درک جایگاه و ارزش مسائل طرح اندازه‌گیری رهنمون می‌سازد. فرض کنید شرکت نفتی مثال ما سرانجام وجود یک مخزن نفت را با برآوردهای کمی که براساس استانداردهای مهندسی تعیین شده است شناسایی می‌کند. اکنون می‌تواند یک دارایی را بازشناسی کند، اما به چه مبلغی باید آن را اندازه‌گیری کند؟ عدم قطعیت‌ها یا ابهام‌هایی وجود دارد، حتی اگر بخواهیم به میثاق بهای تاریخی وفادار بمانیم. اندازه‌ی این دارایی می‌تواند تنها شامل بهای اکتشاف و بهای توسعه‌ی انتساب‌پذیر به عرصه‌هایی باشد که آنجا نفت یافت شده است، یا این که ما می‌توانیم فقط نسبتی از بهاگان برنامه‌ی اکتشاف را با اتکاء به این منطق که جستجوی نفت همراه با شانس است، منظور نماییم. تلاش‌های بی‌نتیجه همواره در کنار موفقیت‌ها است، و اقتصاد این کارها به گونه‌ای است که انتظار می‌رود ارزش موفقیت‌ها، بهای ناکامی‌ها و هم چنین بهای موفقیت‌ها را پوشاند. البته، این مثالی از مسئله‌ی سهم‌بندی بها^{۱۴} است.

مفهوم ارزش تنزل یافته^{۱۵} می‌تواند مبنای ایده‌آلی برای شرح و بسط مفاهیم اندازه‌گیری به دست دهد. براساس این مفهوم، یک دارایی به مبلغی اندازه‌گیری می‌شود که شرکت به همان میزان از تملک آن دارایی منتفع می‌گردد. این مبلغ ارزش جبرانی منصفانه‌ای را بازنمایی خواهد کرد که مبین استفاده‌ی شرکت از خدمات تنزل یافته‌ی دارایی است. این مفهوم به این نتیجه‌گیری می‌انجامد که دارایی‌های به جای بهای تاریخی به بهای جاری یا مبلغ پوشش‌پذیر پایین‌تری اندازه‌گیری شود. این‌جا است که طرح هیات استانداردهای حسابداری مالی درباره‌ی اندازه‌گیری با مشکلات جدی رویارو می‌شود.

بازشناسی^{۱۰} و اندازه‌گیری^{۱۱} به صرف این که چیزی مشمول تعریف پیش‌گفته از دارایی است نمی‌توان آن را به‌طور خودکار در ترازنامه آورد. شرط دیگری که باید احراز کند تائیدپذیری^{۱۲} است. انتظار داریم سلسله‌ای از آزمون‌های موضوعه را بیابیم تا به کمک آنها تصمیم بگیریم چیزی را در ترازنامه درج کنیم یا نکنیم^{۱۳}. این آزمون‌ها ممکن است شامل (۱) علم به وجود آن قلم، (۲) تعیین این که یک منبع اقتصادی است، (۳) این که به شرکت تعلق دارد، (۴) این که برحسب پول قابل اندازه‌گیری است؛ و (۵) برآورده شدن هر چهار آزمون قبلی در تاریخ ترازنامه، باشد.

شرکتی که سرگرم اکتشافات به امید یافتن نفت است مثالی از وضعیتی را به دست می‌دهد که در آن تصمیم‌گیری در باره‌ی بازشناسی مشکل است. فرض کنید در طی یک دوره‌ی حسابداری این شرکت مبالغی را صرف مطالعات زمین‌شناسی کرده است و در پایان دوره عرصه‌هایی را شناسایی کرده است که ارزش بررسی‌های بیشتر را دارد. این تنها نکته‌ای است که هنگام تنظیم ترازنامه معلوم است. هنگام تهیه‌ی ترازنامه، تنها می‌دانیم که ممکن است در بعضی عرصه‌ها آن هم، شاید برپایه‌ی احتمالات کمی نفت یافت. آیا در این زمان می‌توان یک دارایی را بازشناخت؟ فرض کنید پاسخ "خیر" است. در دوره‌ی بعد، شرکت به حفاری‌اش برای اکتشاف چاه‌های نفت ادامه می‌دهد، برخی عرصه‌ها به نفت نمی‌رسند، در حالی که برخی دیگر به کشف ذخایر نفت می‌انجامند. در پایان دوره‌ی بعد، شرکت می‌داند که نفت یافته است، اما هنوز آزمون‌های کافی را برای برآوردی اطمینان‌پذیر از کمیت ذخایر انجام نداده است. آیا حالا می‌تواند یک دارایی را بازشناسد؟ بیانی‌هی مفاهیم ناظر بر بازشناسی در صورتی فایده‌مند است که

۳ بالا دید تمام تغییرات در دارایی‌های خالص را بازتاب می‌دهد جز آن دسته از تغییرات که ناشی از سرمایه‌گذاری مالکان و توزیعات بین آنها است. بنابراین سود جامع مبتنی بر مفهوم حفظ سرمایه‌ی مالی^۷ است. برخی از موسسان و دست‌کم یکی از اعضای هیات استانداردهای حسابداری مالی از این وضعیت ناخرسند بودند. آن‌ها از این نگره حمایت می‌کردند که کانون تمرکز صورت سود و زیان باید مفهومی محدودتر باشد و باید برخی از اقلام که بخشی از سود جامع خواهند بود از شمول آن خارج گردند. مخالفان عقیده داشتند آن رقم سودی (سطر آخر صورت سود و زیان) خوب است که منتسب به تلاش‌های مدیران باشد. این رقم باید نتایج عملیات را بازتاب دهد و شامل افزونه‌های بادآورده نباشد. چنین مفهومی را با اتکاء نمی‌توان اندازه گرفت. درهرحال، یکی از پیامدهای استفاده از آن مستثنی کردن اثرات تغییر قیمت‌ها از صورت سود و زیان و تاکید بر مفهوم حفظ سرمایه‌ی فیزیکی^۸ است.

اعضای هیات استانداردهای حسابداری مالی برای رسیدن به این مفهوم محدودتر درباره‌ی امکان تعریف سود خالص بحث کردند، اما نتوانستند به توافق برسند. برای رسیدن به مصالحه در این زمینه، آنها موضوع را برای بررسی بیشتر در یکی از مراحل بعدی موقتاً به بایگانی سپردند. اعضای هیات از اصطلاح سود جامع به‌جای اصطلاح سود که قبلاً در همین طرح به‌کار برده می‌شد، استفاده کردند و اصطلاح سود خالص را برای استفاده‌های آینده، شاید به منظور توصیف اندازه‌گیری سود بر مبنای مفهوم حفظ سرمایه‌ی فیزیکی کنار گذاشتند. هیات استانداردهای حسابداری مالی هم چنین خاطر نشان ساخت که ارائه‌ی تعریف از عنصری جدید موسوم به تعدیل حفظ سرمایه^۹ را به بعد موکول می‌کند.

توافق بر سر این موضوع که بیانیه‌ی مفاهیم باید تا چه حد اندازه‌های جاری را توصیه کند دشوار می‌نماید. برخی مشکل اساسی را مفهوم نقدآوری^{۱۶} (تحقق) می‌دانند؛ برخی دیگر مسئله را اتکاء‌ناپذیری اندازه‌های جاری می‌پندارند. فرض کنید شرکتی اوراق بهاداری دارد که قیمت جاری بازار آن‌ها بالاتر از بهای خریدشان است. برخی حجت می‌آورند که قیمت جاری بازار نباید در ترازنامه بازشناسی شود، آنها براین عقیده‌اند که افزونه‌ی ناشی از افزایش قیمت تا زمانی که اوراق بهادار به نقد یا معادل نقد تبدیل نگردد، به دست نمی‌آید. با وجود این، برخی دیگر می‌گویند که قیمت جاری بازار اوراق بهادار باید در ترازنامه بازشناسی شود و افزونه‌ی مربوط نیز در سود شرکت آورده شود؛ آنها به این نکته اشاره می‌کنند که ارزش جاری را می‌توان با اتکاء‌پذیری کامل، البته با اتکای بالاتری از بدهکاران تجاری که در معرض ریسک نکول پیش‌تری قرار دارند، اندازه گرفت. هم چنین دلیل می‌آورند که افزونه‌ی ناشی از افزایش قیمت نیز واقعاً در طول دوره‌ی جاری اتفاق افتاده است. چنانچه قیمت اوراق بهادار در یکی از دوره‌های آینده کاهش یابد، اگر چه زیانی در آن دوره برخواهد خاست اما به این واقعیت که در دوره‌ی جاری افزونه‌ای رخ داده است خللی وارد نمی‌کند.

مفاهیم بیانیه‌ی ویژگی‌های کیفی، که مبتنی بر ربط‌پذیری^{۱۷} و اتکاء‌پذیری^{۱۸} است، قویاً به این نتیجه‌گیری اشاره دارد که قیمت‌های جاری باید در موارد پیش‌گفته بازشناسی شود. ارزش جاری املاک، ساختمان‌ها و تاسیسات یا کالاها را با اتکاء‌پذیری کم‌تری از اوراق بهادار بازارپذیر^{۱۹} می‌توان اندازه گرفت و اغلب مردم معتقدند که اتکاء‌پذیری برخی از این دارایی‌ها چنان پایین است که نباید مبالغ جاری‌شان را در ترازنامه‌ی اصلی بازشناسی

کرد. چنین مشکلی هیات را با شماری از انتخاب‌ها رها می‌کند. هیات می‌تواند معیاری را برای ارزیابی درجه‌ی اتکاء‌پذیری یک اندازه‌ی خاص، و احتمالاً براساس وجود یک بازار منطقی‌فعال، وضع کند و اجازه دهد دارایی‌هایی که این معیار را برآورده می‌سازند در ترازنامه به ارزش جاری‌شان آورده شوند؛ یا این که هیات می‌تواند تصمیم بگیرد که ترازنامه‌ی اصلی باید به بهای تاریخی محدود گردد. هر گزینه‌ای که اتخاذ شود، هیات می‌تواند افشای مکمل درباره‌ی ارزش جاری دارایی‌ها را الزامی کند. واکنشی منطقی به وضعیتی که در آن یک اندازه دارای درجه‌ی بالایی از اتکاء‌پذیری و درجه‌ی پایینی از ربط‌پذیری است، حال آن که اندازه‌ی رقیب دارای درجه بالایی از ربط‌پذیری و درجه‌ی پایینی از اتکاء‌پذیری است، شاید الزامی کردن گزارش هر دو اندازه و واگذاری قضاوت نهایی درباره‌ی معنی‌داری آنها به استفاده‌کنندگان باشد.

هر دیدگاهی که اتخاذ گردد، در هر حال هیات استانداردهای حسابداری مالی با مشکل تبیین این مسئله روبه‌رو است که چرا کالاها باید به اقل بها یا ارزش بازار اندازه‌گیری شود. به نظر می‌رسد دومین بیانیه‌ی مفاهیم هیات استانداردهای حسابداری مالی توسل به مفهوم محافظه‌کاری در این مورد را کنار گذاشته است، و دیگر، اندازه‌های ارزش بازار که پایین‌تر از بها است احتمالاً اتکاء‌پذیرتر از اندازه‌های ارزش بازار که بالاتر از بها است نخواهد بود.

مفهوم سود

قبلاً دیدیم که هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا هنگام صدور سومین بیانیه‌ی مفاهیم، که به عناصر صورت‌های مالی می‌پردازد، بررسی کامل مفهوم سود را به بعد موکول کرد. با وجود

این، طبیعتاً اعمال فشار به هیات برای بررسی کامل این موضوع مهم افزایش یافت. در نتیجه هیات تصمیم گرفت به این موضوع در پیش‌نویس بیانیه‌ی گزارشگری سود، جریان‌های نقدی، و وضعیت مالی بپردازد^{۲۰}. پیش‌رفت‌هایی نیز با تاکید بر باورهای پیشین هیات، مبنی بر این که سود باید با توجه به "مفهوم حفظ سرمایه‌ی مالی" تعیین گردد، و به مفهوم "حفظ سرمایه‌ی فیزیکی" فروکاسته شود، حاصل شد.

با وجود این، هیات استانداردهای حسابداری مالی می‌خواست مفهوم سود را به شیوه‌ای توصیف کند که به شرح و بسط مفاهیم اندازه‌گیری کمک کند. امکان پذیرش رویکرد هیگز گرایان^{۲۱} که بر پتانسیل مصرف تاکید دارد بررسی شد: سود شرکت برابر با حداکثر مبلغی است که سهامداران می‌توانند مصرف کنند بی آن که ثروت خالص شرکت کاهش یابد. با این وجود، این خط فکری با اقبال روبه‌رو نشد. اعضای هیات استدلال می‌کردند که سهامداران معمولاً تصمیمات مصرفشان را بر مبنای صورت سود و زیان شرکتی که در آن سرمایه‌گذاری کرده‌اند قرار نمی‌دهند. تصمیمات مصرف در صورتی که مبتنی بر چیزی غیر از جریان‌های نقدی واقعی و پیش‌بینی شده باشد از سود تقسیمی و تغییرات قیمت سهام شرکت متاثر خواهد شد، و این قیمت‌ها نوعاً به روشی تعیین می‌شود که به نحو چشم‌گیری متفاوت از اندازه‌های دارایی‌های شرکت است. این استدلال متضمن این است که تمرکز اصلی حسابداری باید فراهم آوردن اطلاعاتی باشد که بتوان از آنها برای تعیین قیمت بازار سهام استفاده کرد.

برخی افراد احتمالاً علاقه‌مندند که سود برحسب هم‌زمانی بهاگان و درآمدهای یک دوره‌ی مالی تعریف شود. با وجود این، بسیاری پی برده‌اند که این راه برون رفت از مسئله نیست. این رویکرد بدون تعاریف

دقیق درآمدها و بهاگان و مفهوم هم‌زمانی کمک ناچیزی به حل مسئله خواهد کرد؛ موضوعاتی از این قبیل ایجاب می‌کند که هر چه زودتر مسائل اندازه‌گیری دارایی‌ها حل و فصل گردد. در نتیجه این خط فکری به این دیدگاه انجامیده است که سود را می‌توان به عنوان اندازه‌ی تغییر دارایی‌های خالص شرکت تعریف کرد و این موضوع در طرح اندازه‌گیری باید قبل از نهایی شدن تعریف سود، حل و فصل گردد.

پیش‌نویس بیانیه‌ی گزارشگری سود، جریان‌های نقدی و وضعیت مالی، حاوی شماری از مفاهیم فایده‌مند در کنار بخش‌هایی است که می‌کوشند به مفهوم سود بپردازند. به نظر می‌رسد این بخش‌های نسبتاً بحث‌انگیز نباشد. این بخش‌ها رهنمودی را درباره‌ی افشاگری در صورت سود و زیان با تاکید بر نکته‌ای که از پی می‌آید به دست می‌دهد: "اجزاء مهم‌تر از کل است". از این رو، این امر نیاز به گزارش اجزاء صورت سود و زیان را به صورت جداگانه به رسمیت می‌شناسد و به خطر تاکید بیش از حد بر روی رقم سود اشاره می‌کند. این پیش‌نویس هم چنین در نوشته‌های رسمی اولین تعاریف را از مفاهیم نقدپذیری^{۲۲} و انعطاف‌پذیری مالی^{۲۳} (امکان تطبیق با شرایط متغیر) ارایه می‌دهد. این دو مفهوم از عوامل مهم تصمیم‌گیری درباره‌ی اطلاعاتی است که باید در صورت وضعیت مالی گزارش شود. در پایان، ضروری است تا به یک موفقیت کوچک نیز اشاره شود. پیش از این پیشرفت چارچوب مفهومی تا آن اندازه بود که نشان دهد صورت وجوه باید تاکیدش بر تغییرات نقد باشد، نه سرمایه در گردش یا دیگر تعاریف وجوه. این نتیجه‌گیری مثال جالبی از قدرت دو بیانیه‌ی مفهومی اول است، علی‌الخصوص به یاد آورید که در آمریکا گزارشگری جریان‌های وجوه به عنوان تغییرات سرمایه در گردش شیوه‌ی

عمل مسلطی بوده است. بیانیه‌ی اهداف به اطلاعاتی اهمیت می‌دهد که به ارزیابی جریان‌های نقدی آینده کمک می‌کند؛ و بیانیه‌ی ویژگی‌های کیفی به اطلاعاتی اهمیت می‌دهد که ارزش بازخورد دارند. این دو مفهوم در کنار هم به روشنی نشان می‌دهد که گزارشگری از جریان‌های نقدی واقعی نیاز است.

نتیجه‌گیری

برخی از مردم به طرح چارچوب مفهومی هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (FASB) به خاطر فراگیری و کلی‌گویی نتیجه‌گیری‌هایش انتقاد کرده‌اند. آنها می‌گویند این طرح حاوی گزاره‌های کلی است که دقت لازم را برای کمک واقعی به ارزیابی راه‌حل‌های مناسب جهت حل مشکلات حسابداری ندارد. اینان دلیل می‌آورند هر موضعی در قبال موضوعی خاص را می‌توان با چارچوب مفهومی توجیه کرد. بنابراین یک شیوه‌ی عمل غیرعینی را همواره می‌توان با این ادعا که اطلاعات به دست آمده فاقد اتکاءپذیری است یا متضمن بهایی بیش از مزایا است، رد کرد.

ظاهراً چارچوب مفهومی نمی‌تواند چنین مباحثی را برطرف کند. علاوه بر آن همچنان که مباحث بالا نشان می‌دهد، برخی از مهم‌ترین آزمون‌های چارچوب مفهومی را پیش‌رو داریم. قضاوت نهایی درباره‌ی فایده‌مندی طرح چارچوب مفهومی از حسارت هیات استانداردهای حسابداری مالی به هنگام رویارویی با موضوعات مربوط به طرح اندازه‌گیری تاثیر می‌پذیرد.

با وجود این، اشتباه است که انتظار زیادی از این طرح داشته باشیم؛ به نظر می‌رسد و می‌دانیم برخی پیشرفت‌های قابل اعتماد و استوار قبلاً حاصل شده است. سه بیانیه‌ی مفهومی اول زبان مشترک و دقیق‌تری را برای بحث پیرامون عدم

توافق‌ها روی موضوعات خاص به دست داده‌اند. مطمئناً عدم توافق‌ها هم چنان برخواهد خاست زیرا افراد وزن‌های متفاوتی را به بها و اتکاءپذیری در رابطه با ربط‌پذیری می‌دهند. اما چنین تفاوت‌هایی ممکن است با اجرای پژوهش‌ها محدودتر گردد. چنانچه افراد متفاوت در مورد بهای یک پیشنهاد پژوهشی تضاد آراء داشته باشند، می‌توان پژوهشی را برای برآورد سطح بهای احتمالی اجرا کرد؛ و با گذر زمان افسردگی ممکن است در نتیجه‌ی اطلاعات مربوط به بهای پیشنهادها پذیرفته شده و پیشنهادها رد شده به نقطه نظری درباره‌ی هم‌سانی تصمیمات متفاوت دست یابند. پیشرفت مشابهی را می‌توان از مفهوم اتکاءپذیری انتظار داشت. این مورد البته یکی از نقطه‌های قوت مهم طرح چارچوب مفهومی است. اتکاءپذیری، چارچوبی برای نشان دادن نوع پژوهشی به دست می‌دهد که در آینده مورد نیاز است تا اختلاف نظرها را درباره‌ی مسایل بحث‌انگیز حسابداری محدود کند.

به نظر می‌رسد هیات استانداردهای حسابداری مالی از چارچوب مفهومی برای بهبود بحث پیرامون فرایند استانداردگذاری نفع برده است. منافع مشابهی را می‌توان در انگلستان با عرضه‌ی یک چارچوب مفهومی انتظار داشت. حقیقتاً محیط کسب و کار انگلستان تا آن جا که به موضوعات حسابداری مربوط می‌شود به محیط تجاری آمریکا شباهت دارد. هدف گزارشگری مالی، ویژگی‌هایی که اطلاعات حسابداری را فایده‌مند می‌سازد، و ماهیت دارایی‌ها، بدهی‌ها و عناصر سود، همه به نظر می‌رسد در دو کشور مشابه باشد. بنابراین در انگلستان می‌توانیم منافع قابل توجهی را با استفاده از بخش‌های تکمیل شده‌ی طرح چارچوب مفهومی آمریکا به دست آوریم، بی‌آن که لازم باشد در آنها تغییری ایجاد کنیم.

* Carsberg, V.Bryan., "The Quest for a Conceptual Framework for Financial Reporting" in Carsberg, B.V. and Dev,S, "Exteral Financial Reporting", Prentice Hall (1984)

- 1- equity
- 2- comprehensive income
- 3- gains
- 4- income
- 5- earnings
- 6- profit

پانوش

- 7- financial concept of capital maintenance
- 8- physical concept of capital maintenance
- 9- capital maintenance adjustment
- 10- recognition
- 11- measurement
- 12- verifiability
- 13- R. R. sterling, An Essay on Recognition. (Urpublished Working Paper, 1983)
- 14- cost allocation
- 15- deprival value concept
- 16- realization
- 17- relevance

- 18- reliability
- 19- marketable securities
- 20- Financial Accounting Standards Board, "Reporting Income, Cash Flows, and Financial Position of Business Enterprises" Proposed Statement of Financial Accounting Concepts, (FASB, 1981).
- 21- Hieksian approach
- 22- matching
- 23- liquidity
- 24- financial flexibility

قابل توجه اعضا محترم انجمن حسابداران خبره ایران

دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد هشتمین سمینار سراسری حسابداری ایران را تحت عنوان "نقش حسابداری و حسابرسی در پاسخ‌گویی و توسعه اقتصادی" در تاریخ‌های ۲۷ و ۲۸ آبان‌ماه ۱۳۸۳ برگزار می‌نماید. محورهای تعیین شده برای ارائه مقالات در همایش به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- ارزیابی عملکرد مدیران جهت پاسخ‌گویی به استفاده‌کنندگان
- ۲- نقش نهادهای حرفه‌ای در پاسخ‌گویی و توسعه اقتصادی
- ۳- حسابرسی عملیاتی و نقش آن در پاسخ‌گویی
- ۴- تاثیر اطلاعات و صورت‌های مالی حسابرسی شده در بازار سرمایه
- ۵- جایگاه گزارشات حسابرسی مستقل در سیاست‌گذاری اجرایی مدیران و انتظارات سهامداران
- ۶- نقش آموزش موثر در توسعه حسابداری
- ۷- منافع و محدودیت‌های به‌کارگیری استانداردهای حسابداری
- ۸- بررسی تطبیقی حسابداری کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ایران
- ۹- تاثیر جهانی شدن و توسعه تکنولوژی بر حسابداری و حسابرسی
- ۱۰- نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در توسعه اقتصادی (بویژه در بخش صنعت)
- ۱۱- سایر موضوعات مرتبط

از همکاران محترم تقاضا دارد با ارائه مقاله و با حضور در سمینار مذکور به غنای همایش بیفزاید. آدرس دبیرخانه همایش: مشهد - بلوار وکیل آباد - پردیس دانشگاه فردوسی - دانشکده علوم اداری و اقتصادی

فاکس: ۰۵۱۱۸۶۱۱۲۴۳

WWW.81ACCS.COM

Email-Info@81ACCS.COM

تغییر امتیازنامه متوازن از ارزیابی عملکرد به مدیریت راهبردی*

هدف امتیازنامه‌ی متوازن ارزشگذاری دارایی‌های نامشهود نیست، بلکه می‌کوشد این دارایی‌ها را با مقیاس‌های غیر پولی اندازه‌گیری کند. امتیازنامه متوازن چگونگی بسیج دارایی‌های نامشهود و ترکیب آنها با دیگر دارایی‌های نامشهود و مشهود را که جهت ارزش آفرینی برای مشتریان و دستاوردهای مالی برتر برای شرکت به کار می‌رود، بازتاب می‌دهد

R. S. Kaplan

D. P. Norton

ترجمه: دکتر کیهان مهام
دکتر حمیدرضا شیرزاد

تکمیلی به Porter
1992 و AICPA 1994
مراجعه شود.
امتیازنامه‌ی متوازن،
معیارهای عملکرد مالی -
شاخص‌های متاخر - را
حفظ، و آنها را با معیارهای
پیش‌برنده‌ی^۶ عملکرد
مالی آی‌بند
(شاخص‌های متقدم)
پشتیبانی می‌کند.

ظهور و بروز امتیازنامه
متوازن

سال‌ها قبل نورتون
و کاپلان^۱ امتیازنامه‌ی
متوازن^۲ را برای
نخستین بار معرفی
کردند. فرض نخستشان
این بود که مدیریت
سیستم با اتکای صرف
بر معیارهای مالی^۳
کفایت نخواهد داشت.
به زعم آنها، معیارهای
مالی شاخص‌هایی
متاخر^۴ هستند که
دستاوردهای گذشته را
گزارش می‌کنند. اتکای

محدودیت‌های مدیریت مبتنی
بر استفاده‌ی صرف از معیارهای مالی، از

ارزش آفرینی^۵ در درازمدت قربانی عملکرد
کوتاه‌مدت می‌شود؛ (جهت اطلاعات

صرف بر معیارهای مالی می‌تواند رفتاری را
برانگیزد که به واسطه‌ی آن فرایند

ده‌ها سال پیش شناسایی شده است. اکنون چه چیز تفاوت کرده است؟ چرا امتیازنامه‌ی متوازن از زمان معرفی آن در ۱۹۹۲ با اقبال گسترده‌ی شرکت‌های تولیدی و خدماتی، سازمان‌های غیرانتفاعی و دستگاه‌های دولتی سرتاسر دنیا روبه‌رو شده است؟

اولاً سیستم‌های قبلی، که ابعاد غیرمالی را در بسرداشت، از مجموعه‌های خلق‌الساعه^۷ معیارهای غیرمالی بهره می‌گرفت؛ مجموعه‌هایی که به چک لیست معیارهای مورد استفاده‌ی مدیران برای حفظ آهنگ عملیات شباهت بیشتری داشت تا به نظامی فراگیر از ارزیابی‌های منسجم. امتیازنامه‌ی متوازن بر پیوند ارزیابی با راهبرد^۸ (Kaplan and Norton, 1993) و پیوندهای علت و معلولی، که فرضیه‌های راهبرد را توصیف می‌کند، تاکید می‌ورزد (Kaplan and Norton, 1996b). پیوند قوی‌تر سیستم ارزیابی و راهبرد، نقش معیارهای غیرمالی را از چک لیستی عملیاتی به سیستمی فراگیر برای اجرای راهبردها ارتقاء دهد (Kaplan and Norton, 1996a).

ثانیاً امتیازنامه متوازن بازتاب ماهیت در حال تحول فناوری و مزیت نسبی در دهه‌های پایانی قرن بیستم است. در عصر رقابت صنعتی قرن نوزدهم و اکثر سال‌های قرن بیستم، شرکت‌ها با سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مشهود - هم چون موجودی‌ها، و اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات - به مزیت نسبی دست می‌یافتن (Chandler 1990).

چنانچه اقتصاد در تسلط دارایی‌های مشهود باشد، آنگاه ارزیابی‌های مالی برای درج سرمایه‌گذاری‌ها در ترازنامه کفایت خواهد داشت. صورت سود و زیان نیز می‌تواند هزینه‌های استفاده از این دارایی‌ها را برای کسب درآمد و سود در برگیرد. با این حال در پایان قرن بیستم، دارایی‌های نامشهود به سرچشمه‌ی اصلی مزیت نسبی مبدل شد. در ۱۹۸۲، ارزش دفتری دارایی‌های مشهود ۶۲ درصد ارزش بازار سازمان‌های صنعتی

بود. اما ده‌سال بعد این نسبت به ۳۸ درصد تنزل یافت (Blair 1995). در پایان قرن بیستم، ارزش دفتری دارایی‌های مشهود به کم‌تر از ۲۰ درصد ارزش بازار شرکت‌ها تنزل یافت؛ (مراجعه شود به (Webber 2000) به نقل از تحقیق باروخ لو (Baruch .Lev) واضح است که راهبردهای ارزش آفرینی از مدیریت دارایی‌های مشهود به راهبردهای دانش‌محور^۹، که دارایی‌های نامشهود سازمان را خلق و از آنها بهره‌برداری می‌کند، تغییر یافت. دارایی‌های نامشهود عبارتند از: روابط با مشتریان، نوآوری محصولات و خدمات، فرایندهای اجرایی با کیفیت و پاسخ‌گو، مهارت‌ها و معلومات نیروی کار، فناوری اطلاعات در مقام حامی نیروی کار و وسیله‌ی پیوند مشتریان و عرضه‌کنندگان، و جو عمومی سازمان - که سبب نوآوری، حل معضلات و بهبود اوضاع و احوال است. با این وجود، شرکت‌ها قادر به اندازه‌گیری دقیق دارایی‌های نامشهود خود نبودند؛ (Johnson and Kaplan 1987, 201-202) مطالب مندرج در نشریه‌های مدیریتی حاکی از ناتوانی بسیاری از شرکت‌ها در زمینه‌ی اجرای راهبردهای نسوین خود مسی باشد (Kiechel و Charan 1999 and Colvin). آنها نمی‌توانستند چیزی را اداره کنند که قادر به توصیف یا اندازه‌گیری‌اش نبودند.

دارایی‌های نامشهود: ارزیابی در مقابل ارزش آفرینی

برخی اشخاص از حسابداران توقع دارند با درج دارایی‌های نامشهود در ترازنامه آنها را بیش از پیش برای مدیران و سرمایه‌گذاران قابل رویت نمایند.

اولاً ارزش آفرینی دارایی‌های نامشهود به صورت غیرمستقیم محقق می‌شود. دارایی‌هایی مانند معلومات و فناوری به‌ندرت تاثیر مستقیم بر درآمد و سود دارند. بهبود دارایی‌های نامشهود از راه زنجیره‌ای از روابط علت و معلولی مشتمل بر ۲ یا ۳

مرحله‌ی واسطه بر نتایج مالی تاثیر می‌گذارد (Huselid 1990). برای مثال، پیوندهای موجود در زنجیره‌ی سود مدیریت خدمات به شرح زیر را در نظر بگیرید:

● سرمایه‌گذاری در آموزش کارکنان، ارتقای کیفیت خدمات را در پی دارد.

● کیفیت برتر خدمات به رضایت بیشتر مشتری منجر می‌گردد.

● افزایش رضایت مشتری، وفاداری بیشتر او را در پی دارد.

● وفاداری بیشتر مشتری به افزایش درآمدها و سود منجر می‌شود.

دستاوردهای مالی هم به لحاظ علت و معلولی هم به لحاظ توالی زمانی مستقل از ارتقای قابلیت‌های کارکنان می‌باشد. پیوندهای پیچیده، ارزش‌گذاری مالی دارایی‌هایی هم چون قابلیت‌های نیروی کار یا رفتار و اخلاق کارکنان را اگر نگوئیم ناممکن، دست‌کم بسیار دشوار می‌سازد، که این امر کمابیش پیرامون تغییرات دوره به دوره‌ی ارزش مالی این دارایی‌ها نیز مصداق دارد.

ثانیاً، ارزش آفرینی دارایی‌های نامشهود به بافت و راهبرد سازمانی بستگی دارد. ارزش را نمی‌توان از فرایندهای سازمانی، که دارایی‌های نامشهود را به دستاوردهای مالی و خواسته‌های مشتری مبدل می‌نماید، منفک نمود. ترازنامه مدلی خطی افزایشی^{۱۰} است. این مدل هر یک از طبقات دارایی‌ها را جداگانه ثبت، و مجموع آنها را با جمع کردن ارزش ثبت شده‌ی هر دارایی محاسبه می‌کند. به‌رحال، ارزش آفرینی سرمایه‌گذاری در دارایی‌های نامشهود، نه خطی است نه افزایشی. بانکداران سرمایه‌گذار^{۱۱} در شرکتی هم‌چون Goldman Sachs بی‌اندازه ارزشمند می‌باشند که این امر معلول معلومات آنها پیرامون ابزارهای مالی پیچیده و قابلیت‌هایشان در مدیریت روابط و ایجاد

اعتماد در مشتریان باریک‌بین و با فرهنگ است. به هر روی، افرادی با همان سطح معلومات، تجربه و قابلیت‌ها در یک شرکت خدمات مالی، هم‌چون etrade.com، که بر کارایی عملیات، تنزل هزینه و محوریت فناوری تاکید دارد، تقریباً بی‌فایده است. ارزش یک دارایی نامشهود بستگی حیاتی به بافت تشکیلات^{۱۲} - مشتمل بر سازمان، راهبرد و سایر دارایی‌های مکمل - دارد که در واقع محیط حاکم بر دارایی موصوف را شکل می‌دهد.

دارایی نامشهود فی‌نفسه به‌ندرت دارایی ارزش است. عموماً این دارایی‌ها باید در کنار دیگر دارایی‌های مشهود و نامشهود قرار گیرد. برای مثال، به عنوان اسباب و لوازم اتخاذ راهبرد تازه‌ی فروش با محوریت رشد^{۱۳} ممکن است معلومات جدیدی درباره‌ی مشتریان، آموزش‌های تازه به کارکنان دایره‌ی فروش، بانک‌های اطلاعاتی تازه، سیستم‌های اطلاعاتی جدید، ساختار سازمانی تازه، و طرح جدید پاداش و جبران خدمات ضرورت یابد. سرمایه‌گذاری در یکی از این قابلیت‌ها یا تمام آنها به استثنای یکی از آنها، می‌تواند شکست راهبرد تازه‌ی فروش را در پی داشته باشد.

ارزش در هیچ یک از دارایی‌های نامشهود قرار ندارد. ارزش آفرینی نیازمند مجموعه‌ای کامل از دارایی‌ها و نیز راهبردی برای پیوند آنها به یکدیگر است. ارزش آفرینی فرایندی تکثری^{۱۴} است نه افزایشی.

امتیازنامه‌ی متوازن به عنوان مکمل گزارشگری مالی سنتی

ترازنامه‌ی شرکت‌ها به صورت مجزا گزارشی را درباره‌ی دارایی‌های مشهود، هم‌چون مواد خام، زمین و تجهیزات براساس بهای تاریخی به عنوان روش سنتی حسابداری مالی ارائه می‌دهد. این روش برای شرکت‌های صنعتی - که با تغییر شکل دارایی‌های نامشهود، به محصولاتی گران‌تر

از هزینه‌های تحصیل و تبدیل دست می‌یافتند - مناسب بود. میثاق‌های حسابداری مالی در زمینه‌ی استهلاک و بهای کالای فروش رفته، صورت سود و زیان را رقم زد؛ صورتی که ارزش افزوده‌ی تولید را اندازه‌گیری و گزارش می‌کند.

بعضی صاحب‌نظران براین باورند که شرکت‌ها باید برای دارایی‌های نامشهود خود نیز از میثاق بهای تمام شده بهره ببرند. به زعم آنها، مخارج صرف شده برای آموزش کارکنان، تحقیق و توسعه، خرید و گسترش بانک‌های اطلاعاتی، و آگهی و تبلیغات باید به حساب دارایی منظور و متعاقباً مستهلک شود. به هر روی، مخارج صرف شده برای دارایی‌های یاد شده، با دستاوردهای سرمایه‌گذاری در این گونه دارایی‌ها تفاوتی چشم‌گیر دارد. دارایی‌های نامشهود قابلیت ارزش آفرینی دارند، اما نه بدان معنا که هر یک به صورت مجزا در بازار دارای ارزش باشند. برای فعلیت بخشیدن به ارزش بالقوه‌ی دارایی‌های نامشهود از راه تولید محصولات و خدماتی که ارزش مشهودی دارند باید شمار زیادی از فرایندهای درون سازمانی به هم متصل، از قبیل طراحی، حمل، و خدمات‌رسانی به انجام رسد.

نورتون و کاپلان امتیازنامه‌ی متوازن را به منظور ایجاد چارچوبی جدید برای توصیف راهبردهای ارزش آفرین، که دارایی‌های مشهود و نامشهود را به یکدیگر پیوند می‌دهد، معرفی کردند. هدف امتیازنامه‌ی متوازن ارزشگذاری دارایی‌های نامشهود نیست، بلکه می‌کوشد این دارایی‌ها را با مقیاس‌های غیرپولی اندازه‌گیری کند. امتیازنامه‌ی متوازن چگونگی بسیج دارایی‌های نامشهود، و ترکیب آنها با دیگر دارایی‌های نامشهود و مشهود را که جهت ارزش آفرینی برای مشتریان و دستاوردهای مالی برتر برای شرکت به کار می‌رود، بازتاب می‌دهد.

نقشه‌های راهبردی از زمان معرفی امتیازنامه‌ی متوازن در ۱۹۹۲، نورتون و کاپلان بیش از ۲۰ تیم اجرایی را در طراحی امتیازنامه‌های متوازن یاری داده‌اند. کار براساس یک برگه‌ی سپید^{۱۵} آغاز می‌شود که در آن این پرسش مطرح شده است: راهبرد سازمان چیست؟ به این وسیله امکان استنتاج راهبرد و امتیازنامه‌ی متوازن از راه مصاحبه و مذاکره با مدیران میسر می‌شود. امتیازنامه‌ی متوازن چارچوبی را برای سازماندهی اهداف راهبردی از ۴ بعد مندرج در نمودار ۱ مهیا می‌نماید.

● مالی: راهبرد رشد، سودآوری و خطر از دیدگاه سهامدار.

● مشتری: راهبرد ارزش آفرینی و وجه تمایز محصول از دیدگاه مشتری.

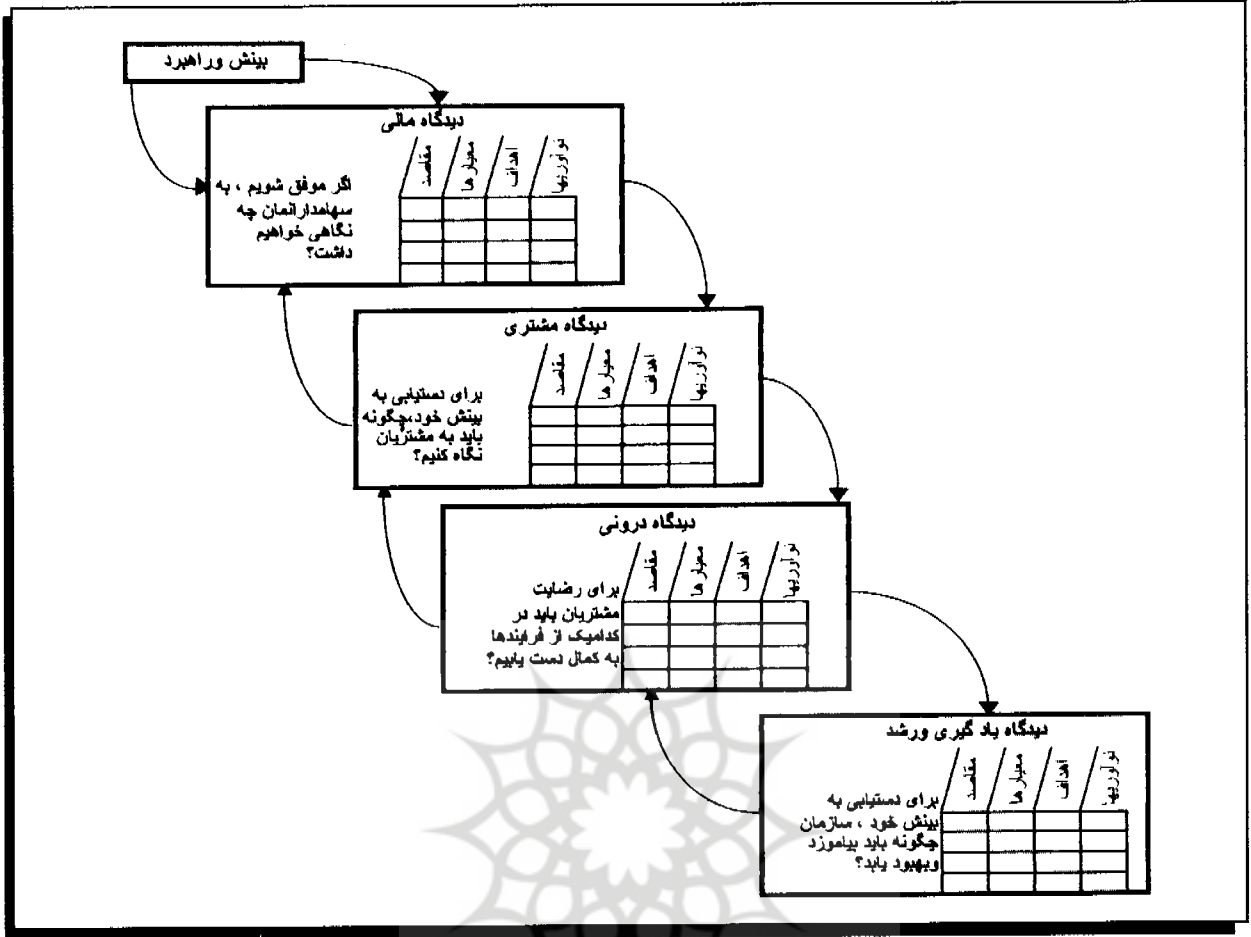
● فرایندهای درونی کسب و کار^{۱۶}: اولویت‌های راهبردی در انواع فرایندهای کاری که سبب رضایت مشتری و سهامدار می‌شود.

● رشد و یادگیری: اولویت‌های جو عمومی سازمان که حامی تغییر و تحول سازمانی، نوآوری و رشد می‌باشد.

نورتون و کاپلان از این نقطه‌ی آغازین تجربه‌ی خود، چارچوبی عام برای توصیف و اجرای راهبرد ایجاد کردند که به زعم آنها به اندازه‌ی چارچوب سنتی گزارشگری مالی مشتمل بر صورت سود و زیان، ترازنامه و صورت جریان وجوه نقد برای برنامه‌ریزی و گزارشگری مالی سودمند می‌باشد. چارچوب جدید که نقشه‌ی راهبردی^{۱۷} نامیده شد و در نمودار ۲ بازتاب یافته است، بنای منطقی و جامعی^{۱۸} برای توصیف راهبرد به‌شمار می‌رود یک نقشه‌ی راهبردی، عناصر حساس راهبرد سازمان و پیوندهای فی‌مابین آنها را مشخص می‌کند:

● اهداف رشد و بهره‌وری جهت ارزش آفرینی بیش‌تر برای سهامدار.

نمودار ۱ - امتیاز نامه متوازن روابط علت و معلولی راهبرد را معین می کند

خصوص سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی در بخش‌های بعدی این مقاله توضیح لازم ارائه خواهد شد). شرکت‌ها ارزش اقتصادی را از طریق دو رویکرد اصلی افزایش می‌دهند: بهره‌وری و رشد درآمد. راهبردهای رشد درآمد عموماً دو جزء دارند: (۱) ایجاد فراتشیز با کسب درآمد از بازارهای تازه، محصولات تازه و مشتریان تازه، و (۲) افزایش فروش به مشتریان موجود از راه تعمیق روابط فی‌مابین از جمله فروش محصولات و خدمات متفاوت و پیشنهاد راه حل‌های جامع. راهبرد بهره‌وری نیز عموماً دو جزء دارد: (۱) بهبود ساختار هزینه از راه تنزل هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم، و (۲) مصرف‌داری‌ها با کارایی بیش‌تر از راه

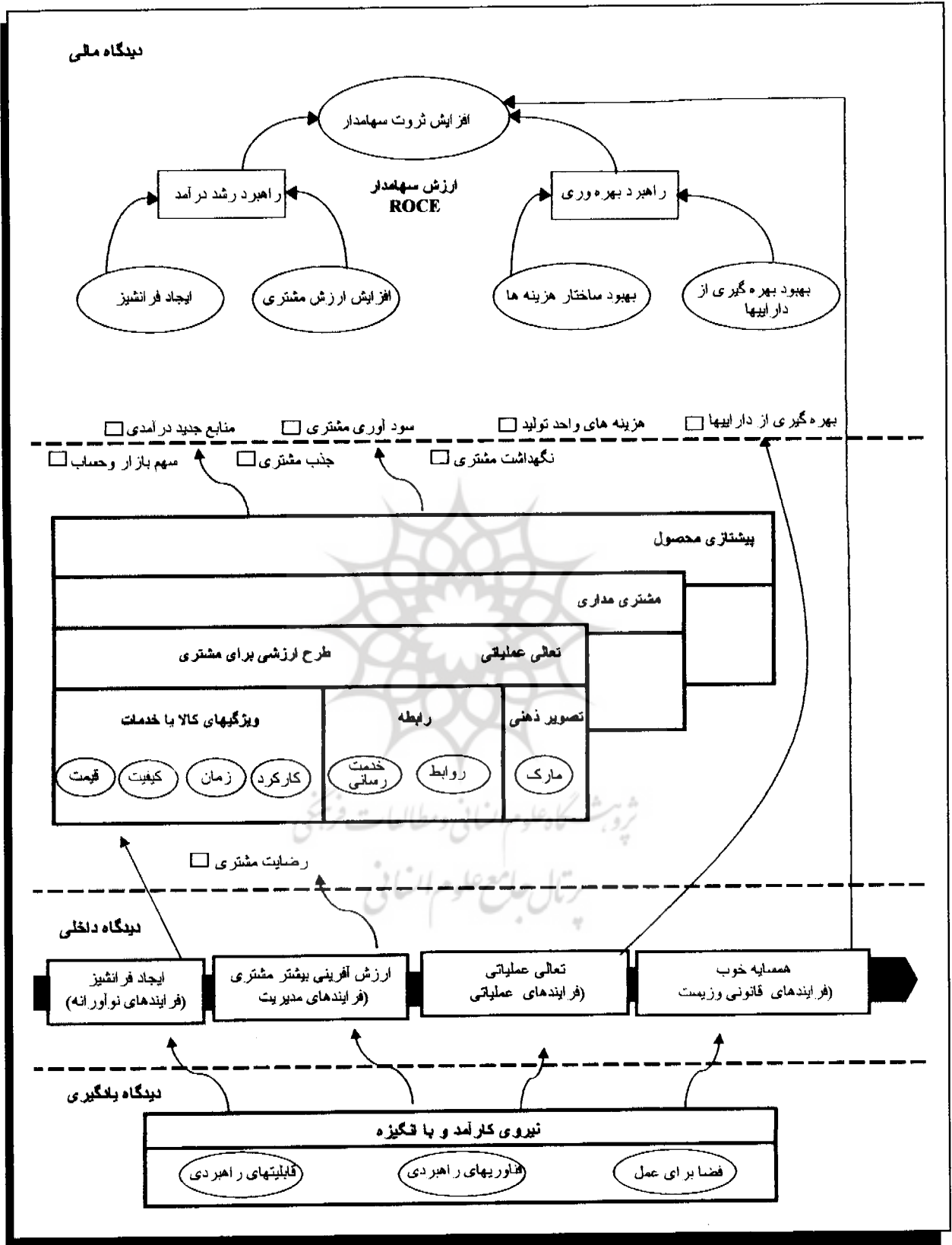
پایین طراحی می‌کنند، ابتدا مقاصد مشخص، و آنگاه مسیرهای منتهی به مقاصد معین می‌شود. مدیران اجرایی نخست منشور سازمان^{۱۹}، دلیل وجودی آن، و آنگاه ارزش‌های اصلی و، باورهای سازمان را بررسی می‌کنند. سرانجام از این اطلاعات، بینش راهبردی مدیران - آنچه شرکت درصدد مبدل شدن به آن است - استنتاج می‌شود. این بینش تصویری شفاف از اهداف کلی سازمان به دست می‌دهد. راهبرد، مسیر مورد نظر برای دست یافتن به مقصد معین شده را مشخص می‌سازد.

دیدگاه مالی

هدف متداول بنگاه‌های جویای سود^{۲۰} ثروت‌آفرینی برای سهامدار است (در

- سهم بازار، جذب و نگهداشت مشتریان مورد نظر در مواردی که رشد سودآوری روی خواهد داد.
  - نوآوری و تعالی در محصولات، خدمات و فرایندهایی که برای مشتریان مورد نظر ارزش‌آفرینی می‌کند، سبب بهبود عملیاتی می‌شود و انتظارات جامعه و الزامات قانونی را برآورده می‌سازد.
  - سرمایه‌گذاری در افراد و سیستم‌های مولد و حامی رشد.
- سازمان‌ها با ترجمان راهبرد خود به بنای منطقی یک نقشه‌ی راهبردی و امتیازنامه‌ی متوازن مرجعی مشترک و قابل فهم برای تمام واحدهای سازمانی و کارکنان پدید می‌آورند.
- سازمان‌ها نقشه‌های راهبردی را از بالا به

تنزل سرمایه در گردش و سرمایه‌ی ثابت مورد نیاز برای پشتیبانی از یک سطح معین فعالیت.

دیدگاه مشتری

جوهره‌ی ۲۱ همه راهبردهای کسب و کار، طرح ارزشی ۲۲ سازمان برای مشتریان است که ترکیب یگانه محصول، قیمت، خدمت، روابط و تصور ذهنی سازمان را توصیف می‌کند. این طرح مشخص خواهد کرد که شرکت برای جذب، نگهداشت و تعمیق روابط با مشتریان، چگونه خود را از رقبایش متمایز می‌کند. طرح ارزشی، بسیار حساس و حیاتی است چراکه سازمان به کمک آن، فرایندهای درونی خود را در راستای ارزش آفرینی بیش‌تر برای مشتریان سمت و سو می‌دهد. شرکت‌ها به منظور پدیدآوردن وجه تمایز، طرح ارزشی خود را از میان سه محور برمی‌گزینند: (۱) برتری عملیاتی ۲۳ مانند McDonald, De'II Computer (۲) مشتری مداری ۲۴ مانند Home Deport, IBM و (۳) پیشتازی در محصول ۲۵، مانند Intel, Sony. راهبردهای پایدار، مبتنی بر برتری در یکی از وجوه تمایز یاد شده و در عین حال حفظ آستانه‌ی استاندارد دو وجه دیگر می‌باشد. شرکت پس از طراحی طرح ارزشی خود، طبقات گوناگون مشتریان هدف‌گذاری شده را معین خواهد کرد. به‌طور مشخص، شرکت‌هایی که راهبرد برتری عملیاتی را دنبال می‌کنند، نیازمند برتری در قیمت‌گذاری، کیفیت محصول، دوره‌ی زمانی تولید، و حمل‌به‌موقع می‌باشند. لازمه‌ی مشتری مداری، تاکید سازمان بر کیفیت روابط خود با مشتریان است، که از جمله می‌توان به ارائه‌ی خدمات ویژه، و جامعیت و اقتضای راه حل‌های پیشنهادی عرضه شده به یکایک مشتریان اشاره کرد. شرکت‌هایی که پیشتازی در محصول را دنبال می‌کنند باید

برکارآمدی، ویژگی‌های برجسته، و عملکرد محصولات و خدمت‌شان متمرکز شوند.

در عین حال، دیدگاه مشتری حاکی از دستاوردهای مورد انتظار از اجرای طرح ارزشی متمایز است. این دستاوردها مشتمل بر سهم شرکت در هر یک از بازارهای هدف، جذب و نگهداشت مشتریان در بازارهای هدف، و سودآور بودن مشتری می‌باشد.

دیدگاه فرایند درونی

پس از دستیابی به تصویری شفاف از دیدگاه‌های مشتری و مالی سازمان می‌تواند طرح ارزشی متمایز خود را برای مشتریان جامه‌ی عمل بپوشاند و بهره‌وری را در راستای پیشبرد اهداف مالی ارتقا بخشد. دیدگاه فرایندهای درونی کسب و کار، این فعالیت‌های حیاتی سازمان را، در چهار گروه زیر طبقه‌بندی می‌کند:

● **مزیت آفرینی ۲۶** از راه ترغیب نوآوری‌های مولد محصولات و خدمات تازه و نیز نفوذ به بازارها و مشتریان جدید.

● **ارزش آفرینی** بیش‌تر برای مشتری از راه گسترش و تعمیق روابط با مشتریان قبلی.

● **کسب برتری عملیاتی** از راه بهبود مدیریت زنجیره‌ی عرضه، فرایندهای درونی، مصرف‌داری، مدیریت ظرفیت منابع و سایر فرایندها.

● **مبدل شدن** به یک شهروند خوب از راه برقراری روابط ثمربخش با ذی‌نفعان برون سازمانی.

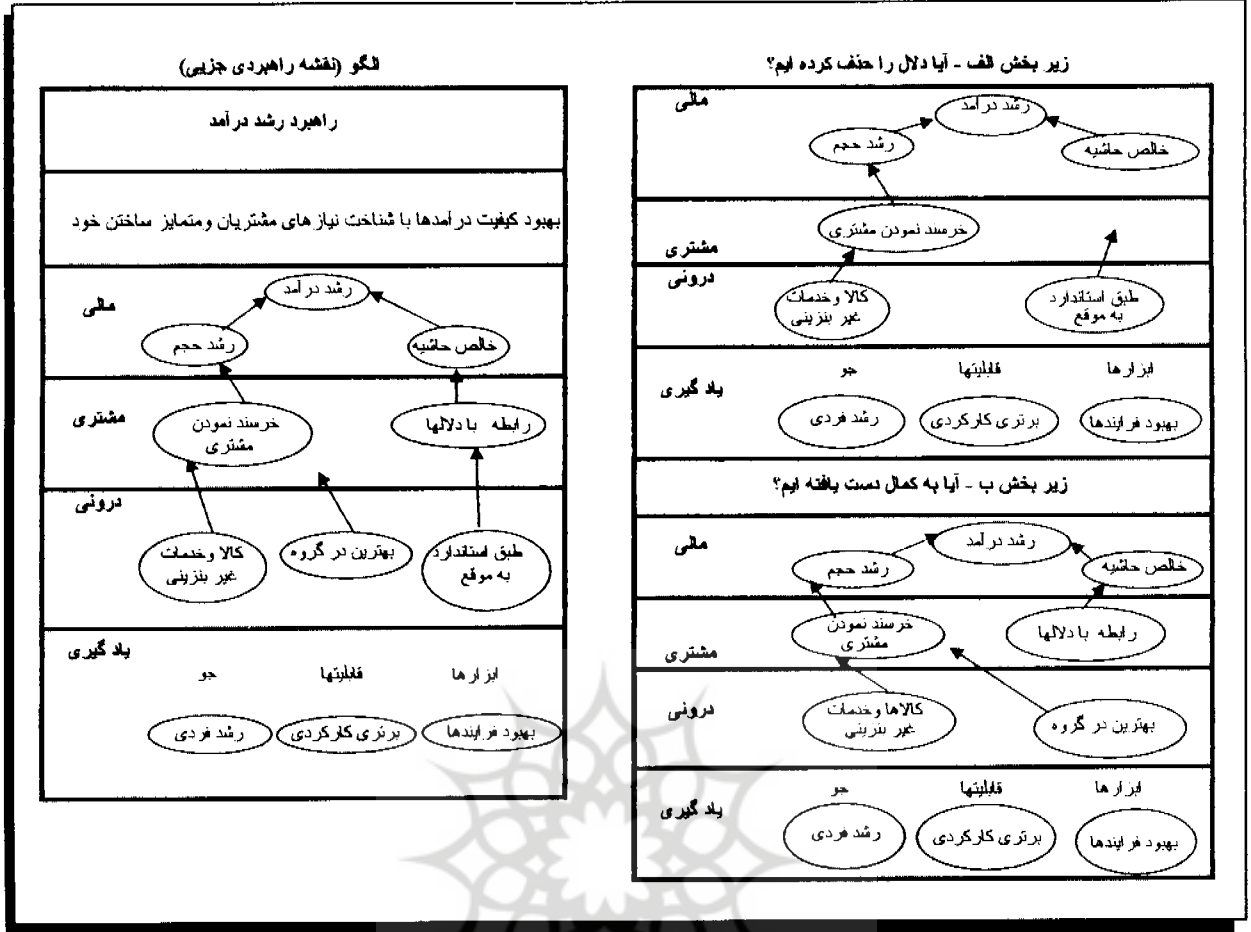
تعدادی از شرکت‌هایی که به دنبال نوآوری یا ایجاد روابط ارزش‌آفرین با مشتریان می‌باشند به اشتباه فرایندهای درونی کسب‌وکار خود را با تمرکز صرف بر هزینه و کیفیت عملیات ارزیابی می‌کنند. بدین ترتیب، در این شرکت‌ها هیچ‌گونه رابطه‌ای بین راهبرد و شیوه‌ی ارزیابی آن وجود ندارد. بنابراین شگفت‌انگیز نیست که سازمان‌هایی که معیارهای درونی آنها به جای نوآوری یا ارتقای روابط با مشتریان بر

بهبود فرایندها تاکید دارد، با معضلات بزرگی مواجه شوند. منافع مالی ناشی از ارتقای فرایندهای متفاوت، علی‌الاصول در مراحل گوناگون حاصل می‌شود. صرفه‌جویی در هزینه‌ها به واسطه‌ی افزایش کارایی عملیات و ارتقای فرایندها دارای منافع کوتاه‌مدت می‌باشد. رشد درآمد به واسطه‌ی تحکیم روابط فی‌مابین با مشتریان، در میان‌مدت عاید می‌شود. رشد نوآوری عمدتاً منشأ درآمد درازمدت و ارتقای حاشیه‌ی سود می‌باشد. بنابراین، یک راهبرد کامل باید کسب بازده از تمام فرایندهای درونی اصلی را مدنظر قرار دهد.

دیدگاه رشد و یادگیری

بخش پایانی یک نقشه‌ی راهبردی، دیدگاه رشد و یادگیری است که شالوده و اساس هر راهبرد می‌باشد. در دیدگاه رشد و یادگیری، مدیران به تعریف مهارت و قابلیت‌های کارکنان، فناوری، و جو مورد نیاز برای حمایت از راهبرد شرکت می‌پردازند. این اهداف به شرکت امکان می‌دهد نیروهای انسانی و فناوری اطلاعات خود را با نیازهای راهبردی فرایندهای درونی، طرح ارزشی متمایز، و روابط فی‌مابین با مشتری پیوند دهد. بعد از بررسی دیدگاه رشد و یادگیری، شرکت‌ها از یک نقشه‌ی راهبردی کامل با پیوندهایی مابین ۴ دیدگاه اصلی برخوردار می‌شوند.

نقشه‌های راهبردی، جدا از ایجاد چارچوبی مشترک برای توصیف و ساخت راهبردها، ابزارهای تشخیصی پر قدرتی هستند و قادر به تشخیص کاستی‌های امتیازنامه‌های متوازن می‌باشند. برای مثال، نمودار ۳ نمایشگر نقشه‌ی راهبردی طرح رشد درآمد شرکت بازاریابی و پالایش موبیل در امریکای شمالی می‌باشد. وقتی مدیریت عالی امتیازنامه‌ی متوازن مورد

و امتیازنامه‌ی شاخص کلیدی عملکرد.

امتیازنامه‌ی ذی‌نفع

امتیازنامه‌ی ذی‌نفع، سازندگان اصلی سازمان - سهامداران، مشتریان و کارکنان - و نیز سایر عناصر سازنده‌ی آن مانند عرضه‌کنندگان و جامعه را در برمی‌گیرد. امتیازنامه، اهداف سازمان را برای این عناصر سازنده (ذی‌نفعان) معین، و امتیازنامه‌ای مناسب حاوی معیارها و اهداف مرتبط برای آنها ایجاد می‌کند؛ [Atkinson and Waterhouse 1997]. برای مثال، فروشگاه زنجیره‌ای Sears امتیازنامه‌ی اولیه‌اش را حول سه محور زیر طراحی نمود:

- محلی جذاب برای خرید.
- محلی جذاب برای کار.
- محلی جذاب برای سرمایه‌گذاری.

ادامه در صفحه ۵۸

شکاف‌های راهبردی موجود در سطوح پایین‌تر سازمانی بهره می‌برد.

امتیازنامه‌های ذی‌نفع و امتیازنامه‌های شاخص کلیدی عملکرد^{۲۷} تعدادی از سازمان‌ها با استناد به کار برد آمیزه‌ای از معیارهای مالی و غیرمالی ادعا می‌کنند امتیازنامه‌ی متوازن دارند. این قبیل سیستم‌های ارزیابی مسلماً بیش‌تر از سیستم‌هایی که صرفاً از معیارهای مالی بهره می‌برند "متوازن" هستند، اما مفروضات و فلسفه‌ی زیربنای این امتیازنامه‌ها کاملاً متفاوت از مفروضات و فلسفه‌ی زیربنای امتیازنامه‌های متوازن راهبردی و نقشه‌های راهبردی است. دوگونه دیگر امتیازنامه‌ی متوازن که فراوان استفاده می‌شود عبارت است از: امتیازنامه‌ی ذی‌نفع

استفاده‌ی بخش‌های تجاری خود را با این‌لگو مقایسه کرد، بخشی را شناسایی کرد که هیچ هدف یا معیاری برای واسطه‌ها و دلالت‌ها ندارد، موضوعی که با نگاه اول به نقشه راهبردی رویت می‌شود. آیا این بخش راهی را پیدا کرده است که آن واسطه‌ها را کنار زده است، و نفت را مستقیماً به مصرف‌کننده نهایی می‌فروشد؟ آیا من بعد رابطه با واسطه‌ها برای این واحد (بخش)، راهبردی و پراهمیت نیست؟ بخشی که در سمت راست گوشه پایینی نمودار ۳ نشان داده شده است، امتیازنامه‌ای دارد که در آن موضوع کیفیت درج نشده است. آیا این بخش به سطوح شش‌گانه دست یافته است و من بعد کیفیت را یک اولویت نمی‌داند. تیم اجرایی موبیل از نقشه‌ی راهبردی بخشی خود برای شناسایی و درمان

جستجوی ساختار مطلوب سرمایه

اگر چه در نهایت هیچ یک از تئوری‌های رفیب "ساختار سرمایه مطلوب" کاملاً رضایت بخش نیست، با این وجود، اعمال کوشش‌هایی برای به‌کارگیری این تئوری‌ها، افراد را قادر می‌سازد تا نقطه نظرات شرکت‌ها را دریابند و درباره عواملی که ممکن است در هدایت تصمیمات واقعی موثر باشند به طور نقادانه به تفکر بپردازند

علی اسماعیل‌زاده مقری
عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

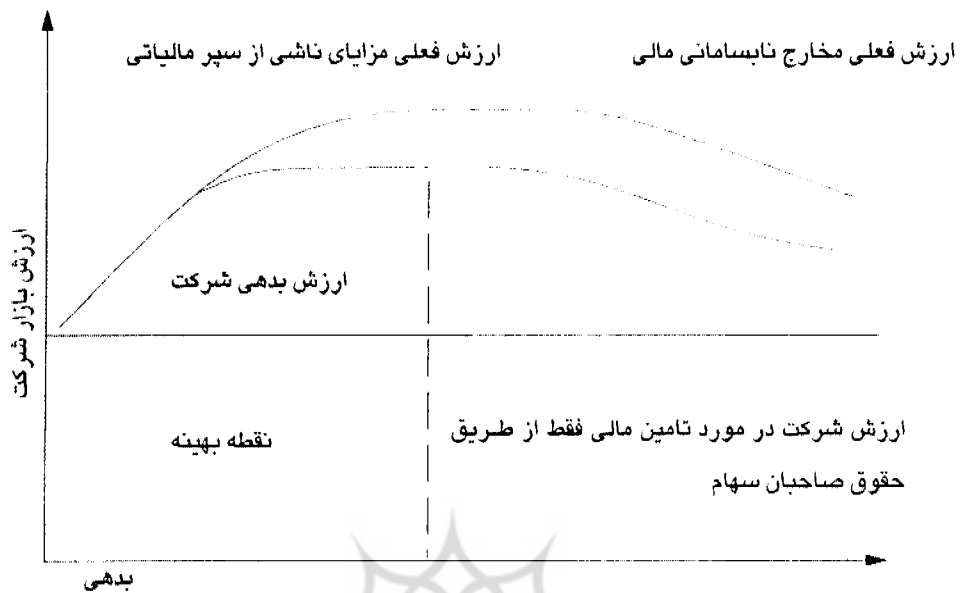
با وجود اینکه مودیلیانی و میلر (MM) در سال ۱۹۵۸ بی‌ارتباطی ساختار سرمایه را مطرح کرده‌اند، اما برقراری تعادل بهینه بین تامین مالی از طریق بدهی و حقوق صاحبان سهام همواره به عنوان یک موضوع اساسی در حوزه امور مالی توجه همگان را به خود جلب نموده است.

البته هیچ یک از کوشش‌های اخیر، تئوری بی‌ارتباطی ساختار سرمایه MM مبنی بر بی‌اهمیت بودن اهرم در صورت عدم وجود مالیات را رد نمی‌کند. پیام کاربردی MM این بود که وجود ساختار سرمایه مطلوب باید منعکس‌کننده مالیات یا برخی نواقص مشخص در بازار باشد.

بنابراین مدیران اغلب سعی می‌کردند بین مزایای مالیاتی ناشی از بدهی و هزینه ناشی از اهرم مالی مخصوصاً هزینه‌های نمایندگی ناشی از صدور اوراق قرضه دارای ریسک و هزینه‌های ناشی از تجدید ساختار، موازنه برقرار کنند که اصطلاحاً به

مالی بیش از هر زمان دیگری اهمیت پیدا کرده بود. برای اثبات این ادعا می‌توان به استفاده متهورانه از بدهی در آن زمان به‌خصوص در خریدهای اهرمی (LBO) یا تحصیل واحدهای تجاری با هدف کنترل آنها، استناد نمود.

پس از گذشت سی سال از تجزیه و تحلیل‌های MM، موضوعی که توسط آنها مطرح شده بود به یکی از مباحث کتاب‌های درسی تبدیل شده است. با توجه به شرایط دهه ۱۹۸۰ در عمل به نظر می‌رسد که اهرم

پرداختی، هزینه‌های ناشی از اهرم مالی و نمایندگی را پوشش می‌دهد، از استقراض استفاده نمایند.

چندین مساله در مورد تئوری موازنه ایستا مطرح است. اول این که، این تئوری جواب‌های گوشه را که معمولاً دریافتن نقاط بهینه مدنظر است، نادیده می‌گیرد و استقراض متعادل را با تکیه بر مفاهیم بدیهی توجیه می‌کند. بسیاری از افرادی که در امور تجاری به فعالیت مشغولند بدون شک مزایای مالیاتی استقراض را قبول دارند و براین باورند که بدهی بالاتر می‌تواند منجر به هزینه بیشتر شود.

دوم این که، تجزیه و تحلیل‌های مرتبط با هزینه‌های ناشی از اهرم مالی، پیش‌بینی آزمون‌پذیری را در قالب تئوری موازنه ایستا

نظرات شرکت‌ها را دریابند و درباره عواملی که ممکن است در هدایت تصمیمات واقعی موثر باشند به طور نقادانه به تفکر بپردازند.

تئوری موازنه ایستا
نمایشگر ۱ تئوری موازنه ایستا را به‌طور خلاصه به تصویر کشیده است. خط افقی بیانگر نظریه MM است که بیان می‌کند V یعنی ارزش بازار یا کل ارزش بازار اوراق بهادار منتشر شده توسط شرکت. در صورتی که دارایی‌ها، سود و فرصت‌های سرمایه‌گذاری آتی ثابت نگهداشته شوند، نباید به اهرم بستگی داشته باشد. اما مزایای مالیاتی حاصل از بهره‌های پرداختی، شرکت‌ها را ترغیب می‌کند تا زمانی که ارزش فعلی مزایای مالیاتی ناشی از بهره

آن، تئوری موازنه ایستا^۱ گفته می‌شود. هدف اصلی این مقاله بررسی این موضوع است که آیا این تئوری‌های رقیب "ساختار سرمایه مطلوب" می‌توانند رفتار واقعی و حوادث اخیر در بازارهای مالی را توصیف و تشریح نماید یا خیر؟ بنابراین در مقاله حاضر تئوری موازنه ایستا، تئوری سلسله مراتبی^۲ با تاکید بر مسائل اطلاعات نامتقارن^۳ و تئوری سازمانی مقدماتی^۴ با تاکید بر هدف حداکثرسازی ارزش حقوق صاحبان سهام مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اگر چه در نهایت هیچ یک از تئوری‌های پیش‌گفته کاملاً رضایت‌بخش نیست، با این وجود، اعمال کوشش‌هایی برای به‌کارگیری این تئوری‌ها، افراد را قادر می‌سازد تا نقطه

فراهم نمی‌آورد. از آنجا که این هزینه برای شرکت‌هایی که دارای فرصت‌های رشد و دارایی‌های نامشهود قابل ملاحظه هستند، بسیار خطرناک می‌باشد، لذا در عمل باید مشاهده شود شرکت‌هایی که به حد بلوغ رسیده‌اند به دلیل نگهداری دارایی‌های ثابت بسیار زیاد با فرض ثابت بودن سایر شرایط، در مقایسه با شرکت‌های در حال رشد که دارای هزینه تحقیق و توسعه و هزینه‌های تبلیغاتی بالایی هستند، از استقراض بیش‌تری استفاده می‌نمایند. بنابراین انتظار می‌رود یک شرکت دارویی کم‌تر از یک شرکت تولیدکننده مواد شیمیایی استقراض کند گرچه هر دو شرکت در یک صنعت مشابهی فعالیت می‌کنند. این رابطه معکوس پیش‌بینی شده بین دارایی‌های نامشهود و اهرم مالی به‌وسیله مطالعات متعددی مورد تایید واقع شده است.

به نظر می‌رسد تئوری موازنه ایستا ممکن است توسط مطالعاتی که واکنش قیمت سهام را نسبت به صدور اوراق بهادار، بازخرید یا مبادله این اوراق مورد بررسی قرار داده‌اند، پشتیبانی شود. خلاصه تحقیقات فورده اسمیت (۱۹۶۸) نشان می‌دهد تمام معاملات افزایشده اهرم به عنوان اخبار خوشایند و معاملات کاهشده اهرم به عنوان خبرهای ناخوشایند تلقی می‌شود. بنابراین اعلام صدور سهام عادی جدید، قیمت سهام را کاهش و بازخرید سهام قیمت را افزایش می‌دهد. ایجاد بدهی به منظور بازخرید سهام، قیمت سهام را افزایش اما صدور سهام برای تسویه بدهی قیمت را کاهش می‌دهد. این تاثیرات اغلب برای رفع ابهامات مربوط به ملاحظات آماری به اندازه کافی قوی و مستدل هستند. تنها استثنایی که به نظر می‌رسد در این زمینه وجود داشته باشد، عدم تاثیر با

اهمیت اعلام صدور اوراق قرضه است.

مطالعات استقرائنی انجام شده می‌تواند ارزش مزایای مالیاتی ناشی از بهره پرداختی برای سرمایه‌گذاران را اثبات و تفسیر کند. بنابراین اهمیت کاربردی تئوری موازنه ایستا در توجه استقراض، تایید اما در کل این شواهد در نقطه مقابل این تئوری قرار دارد. فرضیه رقیب سلسله مراتبی می‌تواند واقعیت‌های مربوط به واکنش منطقی بازار را به صدور سهام، حتی اگر سهامداران کلاً به تغییر اهرم مالی بی‌تفاوت باشند، توصیف کند. این مورد در قسمت بعدی بیش‌تر بحث خواهد شد.

تئوری موازنه ایستا قدرت پیش‌بینی یافته‌هایی را که در مطالعه پدیده‌های واقعی حاصل شده، ندارد. اگر این تئوری درست باشد، مدیران می‌توانند براساس آن به جستجوی ساختار مطلوب سرمایه بپردازند. اما آنها همواره مشاهده کرده‌اند که شرکت‌هایشان تنها به‌واسطه رویدادهای تصادفی به سطح ساختار مطلوب سرمایه دست یافته‌اند. سال‌هایی که سود عملیاتی مناسبی انتظار نمی‌رفت و فروش‌ها عمدتاً غیرنقدی انجام می‌پذیرفت، ممکن بود شرکت دارای نسبت بدهی پایین‌تر از حد مطلوب باشد. به عنوان مثال شرکت‌هایی که به طور متوالی و مستمر از زیان‌های عملیاتی رنج می‌برند، ممکن است با اهرم بسیار بالایی مواجه باشند.

برخی از شرکت‌ها ممکن است برای دست‌یابی به نسبت بدهی مطلوب اقدام به صدور اوراق قرضه و بازخرید سهام خود نمایند و از سمت چپ شکل ۱ به سمت راست تغییر وضعیت دهند، اما شرکت‌هایی که به کاهش اهرم خود تمایل دارند معمولاً از سمت راست شکل ۱ به سمت چپ تغییر وضعیت می‌دهند. این تغییر در صورتی که

حاوی اخبار خوشایندی باشد باید در هر دو حالت افزایشده ارزش باشد.

البته ممکن است معاملات افزایشده اهرم، منعکس‌کننده کاهش ریسک تجاری و افزایش در نسبت بدهی مورد نظر باشد. اگر سرمایه‌گذاران نتوانند مستقیماً از این تغییرات آگاه شوند، ایجاد بدهی برای کاهش حقوق صاحبان سهام اخبار خوشایندی خواهد بود، زیرا این تغییر حاکی از اطمینان مدیریت نسبت به میزان حاشیه ایمنی سودهای آتی است.

هم چنین ممکن است مدیران در راستای حداکثر نمودن ارزش و دست‌یابی به ساختار مطلوب سرمایه تلاش نکنند. اگر شرکت‌ها با خیالی آسوده (فارغ از بهره بدهی‌ها) در سمت چپ منحنی ارزش در شکل ۱ قرار گرفته باشند، در این حالت هرگونه افزایش در اهرم، اخبار خوشایند و ناخوشایند تلقی خواهد شد. با این حال نمی‌توان در این مورد از طریق مطالعه رخدادهای بدون تفکر بیش‌تر در زمینه نحوه تنظیم سازوکار تامین مالی یک شرکت توسط مدیریت آن، توضیح مناسبی را ارائه داد.

ادعایی که در مقابل تئوری موازنه ایستا بیان شده رابطه معکوس قوی بین سودآوری و اهرم مالی است. در یک صنعت، شرکت‌های دارای سودآوری بالا کم‌تر استقراض می‌کنند و شرکت‌های با سودآوری کم، به استقراض بیش‌تر متوسل می‌شوند. در یک مطالعه وسیع درباره سیاست بدهی شرکت‌های تولیدی ژاپنی و آمریکایی، کارل کستر دریافت که بازده دارایی مهم‌ترین متغیر توضیحی برای نسبت‌های بدهی تلقی می‌شود. شواهد پشتیبانی‌کننده دیگری نیز در این زمینه وجود دارد.

نمی‌کند سعی می‌نمایند تا هر چه بیشتر تر استقرای کنند. این تئوری همبستگی منفی بین سودآوری و اهرم را در درون صنعت به‌طور واضح تشریح می‌کند. در صورتی که فرض شود شرکت‌ها برای حفظ رشد صنعت سرمایه‌گذاری واقعی در داخل صنعت مشابه خواهد شد. اتخاذ سیاست پرداخت سود سهام ثابت باعث می‌شود تا شرکت‌هایی که دارای سودآوری پایینی هستند برای سرمایه‌گذاری جدید به وجوه داخلی اندکی دست پیدا کنند و به استقرای بیشتر روی آورند.

تئوری سلسله مراتبی پدیده جدیدی نیست و از مدت‌ها قبل شرکت‌ها همواره به این فکر بوده‌اند که چگونه برای پرهیز از گرفتار شدن در چرخه تشریفات و مقررات بازار سرمایه از منابع داخلی خود استفاده نمایند. برای مثال گوردون رفتار سلسله مراتبی را در مطالعات دقیق خود مشاهده نمود، اما با انتشار مقاله نیکولاس ماژولوف و استوارت در سال ۱۹۸۴ ارجحیت تامین مالی داخلی و گریز از صدور اوراق سهام جدید به عنوان یک رفتار مدیریتی که برخلاف منافع سهامداران تلقی می‌شد، در نظر گرفته شد. مقاله مذکور نشان داد مدیرانی که صرفاً در راستای منافع سهامداران عمل می‌کنند منطقاً تامین مالی را از طریق منابع داخلی ترجیح می‌دهند و اگر به دنبال منابع مالی خارجی باشند صدور اوراق بهادار دارای ریسک کم‌تر را انتخاب می‌کنند.

تئوری سلسله مراتبی منعکس‌کننده مسائل ناشی از اطلاعات نامتقارن مبنی بر بیش‌تر بودن اطلاعات مدیریت در مقایسه با سرمایه‌گذاران خارجی، می‌باشد. چگونه می‌توان به این موضوع پی برد که مدیریت

به درک تصمیمات شرکت‌ها نمی‌کند.

تئوری سلسله مراتبی تئوری سلسله مراتبی ساختار سرمایه را به شرح زیر استدلال می‌کند:

۱- سیاست تقسیم سود یک ضرورت انکارناپذیر است.

۲- شرکت‌ها تامین مالی داخلی را به تامین مالی خارجی ترجیح می‌دهند. با این حال، اگر خالص ارزش فعلی ناشی از سرمایه‌گذاری مثبت باشد، تامین مالی خارجی نیز موجه است.

۳- اگر شرکت‌ها به تامین مالی خارجی نیاز داشته باشند، تامین مالی از طریق بدهی را به تامین مالی از طریق حقوق صاحبان سهام ترجیح خواهند داد.

۴- اگر شرکت‌ها به دنبال تامین مالی خارجی بیشتر باشند، ابتدا بدهی دارای ریسک کم‌تر و سپس بدهی‌های پرمخاطره‌تر و بعد بدهی قابل تبدیل یا سایر معادل‌های حقوق صاحبان سهام و در نهایت ابزارهای حقوق صاحبان سهام را به عنوان آخرین راه کار انتخاب خواهند نمود.

در تئوری سلسله مراتبی، نسبت بدهی که از قبل به‌طور کامل برنامه‌ریزی شده باشد، وجود ندارد. جذابیت مزایای مالیاتی ناشی از بهره بدهی‌ها و تهدید و نگرانی‌های ناشی از اهرم مالی در درجه دوم اهمیت قرار دارد. براساس این تئوری نسبت بدهی زمانی تغییر می‌کند که یک عدم توازن بین جریان داخلی، سود قابل تقسیم و فرصت‌های سرمایه‌گذاری واقعی وجود داشته باشد. شرکت‌های با سودآوری بالا که دارای فرصت‌های سرمایه‌گذاری محدود هستند سطح پایینی از نسبت بدهی را اتخاذ می‌کنند. شرکت‌هایی که وجوه داخلی‌شان تکافوی فرصت‌های سرمایه‌گذاری‌شان را

مجدداً یادآور می‌شود که سود بالا به معنی بدهی کم‌تر است. اما تئوری موازنه ایستا روابط متضادی را پیش‌بینی می‌کند یعنی سود بالا به معنی بدهی بیشتر است. سود بالا به معنی به خدمت گرفتن مبلغ بدهی بیشتر و بهره‌مندی بیشتر از مزایای مالیاتی بهره بدهی برای پوشش سود قبل از کسر مالیات و نتیجتاً دستیابی به نسبت بدهی بالاست.

آیا رابطه منفی بین سودآوری و اهرم می‌تواند تعدیلات شرکت را در مورد نسبت بدهی مورد نظر به تأخیر بیاندازد؟ به عنوان مثال، سودهای غیرمنتظره زیاد (کم) می‌تواند نسبت بدهی واقعی شرکت را در مقایسه با نسبت مطلوب کاهش (افزایش) دهد. اگر هزینه معاملات، شرکت را از بازگشت سریع به نقطه مطلوب باز دارد، یک همبستگی منفی بین سودآوری و انحراف از نسبت بدهی مطلوب ایجاد خواهد شد.

این توضیح منطقاً قابل قبول به نظر می‌رسد اما بدون برخی تئوری‌ها یا شواهد خاص در مورد چگونگی مدیریت ساختار سرمایه در طول زمان توسط شرکت‌ها معتبر نیست. تئوری موازنه ایستا به ندرت هزینه‌های معاملات را در نظر نمی‌گیرد. در واقع این تئوری با قبول قضیه (MM) (خط مستقیمی که در شکل ۱ نشان داده شده است) که هزینه‌های معاملات را در درجه دوم اهمیت قرار داده، شروع می‌شود.

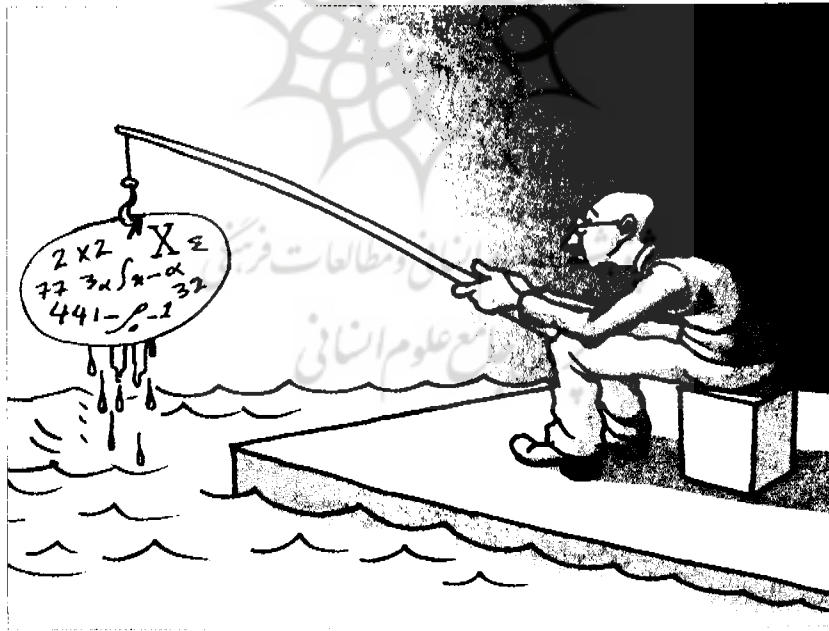
تاکنون هیچ یک از شواهد ذکر شده، کنار گذاشتن تئوری موازنه ایستا را توجیه نمی‌کنند. این تئوری برای اقتصاددانان مالی صحیح به نظر می‌رسد و افراد در صورت لزوم این تئوری را به کار می‌گیرند. این تئوری ممکن است رهنمود ضعیفی برای متوسط رفتار به نظر برسد اما کمک زیادی

انواع تحقیقات حسابداری*

طبقه‌بندی تحقیقات حسابداری ما را در تعیین مختصات یک تحقیق در فضای حسابداری کمک می‌کند

نوشته: محمد عبدالمحمدی و رالف جی. مک‌کود
ترجمه: غلامرضا زارعی

تحقیقات حرفه‌ای^۱، تقسیم می‌شود. مطابق جدول ۱ هر کدام نیز به زیر مجموعه‌هایی تقسیم می‌شود که در ادامه به توضیح بیشتر هر یک می‌پردازیم. البته بیان جزئیات و تفصیل بیشتر این روش‌ها فراتر از حوصله‌ی این نوشتار است و برای کسب آگاهی هر چه بیشتر باید به کتاب‌های روش

مقدمه‌ی مترجم
با گسترش دوره‌های تحصیلات تکمیلی و گسترش دامنه‌ی تحقیقات حسابداری در کشور نیاز به آگاهی از دستاوردهای تحقیقات حسابداری و به‌خصوص تحقیقات تجربی روز به روز بیش‌تر احساس می‌شود. این نوشتار با

هدف ارائه‌ی کمکی هر چند کوچک به طبقه‌بندی تحقیقات حسابداری تهیه شده است. آگاهی از انواع تحقیقات حسابداری و طبقه‌بندی‌های آن ما را در تعیین مختصات یک تحقیق خاص در فضای حسابداری کمک می‌کند.

تحقیق و روش‌شناسی رجوع شود.

الف - تحقیقات علمی: تحقیقات علمی می‌کوشند تا دانش و آگاهی جدیدی را به وجود آورند و از آن استفاده نمایند. آن بخش از تحقیقات حسابداری که تلاش می‌کند تا به خلق مدل‌ها و ساختارهای

مقدمه روش‌های مختلفی برای طبقه‌بندی تحقیقات وجود دارد. طبقه‌بندی که در ادامه ارائه می‌شود، یکی از طبقه‌بندی‌های رایج است. در این طبقه‌بندی تحقیقات به دو دسته‌ی عمده، تحقیقات علمی^۱ و

طبقه‌بندی براساس هدف	نوع	کارکرد	روش‌های مورد استفاده
تحقیقات علمی (به تولید علم و دانش جدید انجامید)	پایه یا محض	برای درک اصول و جنبه‌های مختلف دانش جدید	توصیفی، دستوری، اکتشافی، تجربی، آزمایشی
	کاربردی	استفاده از دانش جدید جهت حل مسائل جاری	توصیفی، تجربی، آزمایشی
تحقیقات حرفه‌ای (به ارائه راه حل جهت حل مسائل جاری می‌پردازند)	تحقیقات آموزشی	توسعه و ابداع روش‌های آموزشی جهت گسترش دانش جدید	تجربی، آزمایشی، و موردپژوهی
	کاربردی (برخی موارد از الگوهای آموزشی و پایه نیز استفاده می‌شود)	استفاده از دانش جهت مسائل جاری	کتابخانه‌ای، توصیفی، میدانی

شناخت و درک انواع مختلف سرطان‌ها یا علت عدم توانایی ایمن‌سازی در مقابل بیماری‌هایی چون ایدز دارند. مشخص است که این‌گونه تحقیقات سال‌ها به فراز و می‌کشد و فرایند تحقیقشان با فراز و فرودهایی همراه است. این موضوع که روزی دانش کافی برای علاج این‌گونه بیماری‌ها حاصل شود و درمان قطعی آنها میسر گردد، جزء آرزوهای بیماران، محققان و پزشکان است. حتی این امیدواری وجود دارد که سرانجام بتوانند واکنش مناسبی را برای پیش‌گیری از بروز این‌گونه بیماری‌ها بسازند.

مثالی از تحقیقات حسابداری که بتوان به‌عنوان تحقیق علمی از آن یاد کرد، تحقیقاتی است که در مورد درک تاثیر تورم بر روی صورت‌های مالی و ایجاد روشی

طرح را با صرف منابع مالی و به‌کارگیری کارمندان خود در بخش‌های مختلف به اجرا در آورد. سایر موسسات حسابداری و حسابرسی برنامه‌های گوناگونی را جهت حمایت از تحقیقات علمی اجرا کردند یا در دست اجرا دارند.

تحقیقات علمی به‌طور طبیعی از یک روند طولانی برخوردار هستند. یک تحقیق علمی ممکن است سال‌ها یا حتی ده‌ها به طول بینجامد تا بتواند منجر به تولید دانش جدیدی شود. علاوه بر این تحقیقات علمی بسیار پرهزینه هستند، چراکه فرایند بررسی و تحقیق آنها سال‌ها وقت می‌گیرد و معمولاً پیچیده و مستلزم استفاده از روش‌های صعب و دشوار است.

به‌عنوان نمونه، تحقیقات غیر حسابداری همانند پزشکی، سعی در

جدید در مواجهه با مشکلات و مسائل حرفه‌ای بپردازد، در زمره‌ی تحقیقات علمی حسابداری است. به‌طور معمول سازمان‌های استنادگذار، علی‌الخصوص FASB، از تحقیقات علمی برای یافتن پاسخ‌های مناسب جهت حل مسائل مورد نظر خود استفاده می‌نمایند.

شرکت‌های حسابرسی و حسابداری نیز از تحقیقات علمی حسابداری در طول سالیان حمایت کرده‌اند چراکه از نتایج این‌گونه تحقیقات در جهت حل مسائل و مشکلات خود بهره‌مند شده‌اند. به‌عنوان مثال، شرکت KPMG برنامه‌ای را برای حمایت از فرصت‌های تحقیقاتی در زمینه‌ی برنامه‌های حسابرسی از اواسط دهه‌ی ۱۹۷۰ تا اواسط دهه‌ی ۱۹۹۰ به اجرا درآورد. در این مدت هر ساله در حدود ۱۰

مناسب برای تعدیل تاثیر تورم بر صورت‌های مالی انجام شده است. نهایتاً پس از یک دهه توانسته‌ایم براساس تحقیقات انجام شده به فهم و درک قابل دفاعی از آن نائل شویم. باوجود این هنوز هم الزامات فراگیر و منتشر شده و قانونی که به‌طور مشخص نحوه افشاء صورت‌های مالی تعدیل شده براساس تورم را بیان کند، وجود ندارد. به دلیل وجود تورم دو رقمی در دهه‌ی ۱۹۷۰ و فشارهایی که از سوی SEC وارد شد، FASB اقدام به انتشار استاندارد ۳۳ با عنوان "گزارشگری مالی و تغییرات قیمت‌ها" نمود، که برخی موارد افشاء را الزامی نمود. در ۱۹۸۲ که تورم تحت کنترل قرار گرفت، SEC شرایط سهل‌تری را پیش‌رو گرفت و در پی آن FASB استاندارد ۸۸ با عنوان "گزارشگری مالی و تغییرات قیمت‌ها با حذف برخی الزامات قبلی" را منتشر کرد، که برخی موارد افشاء الزامی شده در گذشته را حذف کرد. نهایتاً در ۱۹۸۶، استاندارد ۸۹ منتشر شد که تمامی الزامات گذشته را به کلی حذف کرد.

مثال دیگری از تحقیقات علمی انجام شده در حسابداری، تحقیقاتی است که در مورد شناخت رفتار و طبیعت طرح‌های پاداش سهام^۳ انجام شد. از زمان طرح مباحث اولیه در مورد طرح‌های پاداش سهام تقریباً یک دهه طول کشید تا FASB بتواند اقدام به انتشار استاندارد ۱۲۳ کند.

به تحقیقات علمی، برخی اوقات تحقیقات دانشگاهی^۴ نیز اطلاق می‌شود، که می‌تواند در هرجایی انجام شود. اغلب این‌گونه تحقیقات در موسسات دانشگاهی و توسط استادانی که به‌عنوان محقق آموزش دیده‌اند صورت می‌گیرد. موارد فوق نشانگر آن است که تحقیقات علمی را ارگان‌هایی چون FASB که به

استانداردگذاری می‌پردازند، انجام می‌دهند. این ارگان‌ها دارای پرسنل مورد نیاز، جهت انجام تحقیقات و انتشار آن در زمینه‌های مختلف هستند. البته بیش‌تر تحقیقات انجام شده توسط FASB در گروه تحقیقات حرفه‌ای طبقه‌بندی می‌شوند که در قسمت بعدی به توضیح آن‌ها می‌پردازیم.

تحقیقات علمی نیز به ۳ الگوی عمده تقسیم می‌شوند: (۱) تحقیقات پایه یا محض^۵، (۲) تحقیقات کاربردی^۶، و (۳) تحقیقات آموزشی^۷.

این تحقیقات پایه یا محض مختلف به تفهیم و درک مفاهیم اساسی (بنیادی) دانش جدید پردازند. محقق در این تحقیقات، سعی می‌کند تا به مطالعه‌ی مفاهیم اساسی (بنیادی) و نظری پردازد و مفاهیم، مدل‌ها و نظریه‌های مناسبی را که می‌توان به‌عنوان مبنایی برای مطالعه سایر زمینه‌ها از آن استفاده کند، شناسایی نماید. هدف از تحقیقات محض، فهم و درک هر چه بهتر و بیش‌تر ساختمان و مبانی نظری دانش‌های جدید است. به‌عنوان مثال: مفهوم سود، صدها سال است که گسترش یافته است، (حتی در دادوستدهای اولیه‌ی نوع بشر) اما فرمول‌های مدرن سود که در زیر ارائه می‌گردد، از جمله دستاوردهای تحقیقات محض است:

$$I = p \cdot x - v \cdot x - F \quad (۱)$$

I: سود، p: تعداد فروش، v: هزینه‌ی متغیر واحد محصول، F: هزینه ثابت کل.

براساس فرمول اولیه‌ی سود، مفاهیم گوناگونی در حسابداری استنتاج شده است، به‌عنوان مثال: معادله شماره ۱ می‌تواند به‌صورت زیر ارائه گردد:

$$I = (p - v) \cdot x - F \quad (۲)$$

که در آن P-V ارائه‌کننده مفهوم جدیدی

است به نام حاشیه فروش.

مثال ارائه شده فرمول جدیدی است از یک مدل اولیه (پایه) که در آن تنها به کدبندی و تشریح نحوه‌ی عمل محاسبه‌ی سود پرداخته است. این مثال نشان می‌دهد که تحقیقات محض ممکن است دانش خود را با توضیح نحوه‌ی عمل حاصل کنند. تحقیقات اکتشافی^۸ یکی از زیر مجموعه‌های تحقیقات توصیفی^۹ است که از آن برای گردآوری اطلاعات محدود برای توصیف یک مطلب یا به‌وجود آوردن یک تحقیق محض یا پایه استفاده می‌شود و هدفش کشف مفاهیم جدیدی از دانش است.

روش‌های دیگری که برای تدوین دانش‌های پایه و اساسی می‌تواند مفید باشد، روش دستوری^{۱۰} و روش پیش‌بینی‌کننده^{۱۱} است. تمرکز روش دستوری در تحقیقات بر تدوین قوانین و اصولی است که تحت یک نظریه‌ی خاص یا مدل به‌خصوص مقرر می‌شوند. به‌عنوان مثال، براساس مفاهیم فلسفی و اخلاق حرفه‌ای، حسابداران باید در مورد ذات (طبیعت) مبادلات بررسی‌های لازم را انجام دهند تا بتوانند براساس حقیقت^{۱۲} و به‌صورت منصفانه^{۱۳} آن را به صاحب‌کار ارائه نمایند.

تحقیقات دستوری مستلزم استفاده از استدلال قیاسی و فرمول‌های ریاضی است و از طریق آنها ارتباط بین متغیرهای وابسته و متغیرهای مستقل براساس مفروضات و اصول از پیش تعیین شده توضیح داده می‌شوند. به‌عنوان مثال، فرمول ریاضی محاسبه‌ی نقطه سر به سر از معادله‌ی (۲) حاصل شده است و به طریق زیر بیان می‌شود:

$$(p - v) \cdot x - F = 0 \quad (۳)$$

$$x = F/(p-v) \quad (4)$$

همان طور که مشاهده می شود در معادله ی (۴) براساس روش دستوری مشخص می شود که چه میزان کالا باید فروش رود (x) تا بتوان از محل حاشیه ی فروش محصولات (p-v)، هزینه های ثابت را پوشش داد. این تنها یک مثال ساده از فرمول بندی ریاضی به روش دستوری برای تولید و ایجاد یک دانش جدید است. مسائل پیچیده مستلزم فرمول های پیچیده تری نیز هستند. تحقیقات پیش بینی کننده از اطلاعات موجود و روندها برای پیش بینی روندهای آینده استفاده می کنند. پیش بینی وضعیت آب و هوا مثال خوبی از تحقیقات پیش بینی کننده است. در پیش بینی آب و هوا با توجه به اطلاعات و الگوهای آب و هوا در گذشته و نیز مدل های ریاضی که توسط رایانه تهیه می شود به پیش بینی الگوهای آینده ی آب و هوا می پردازند. البته، همان طور که می دانیم این پیش بینی ها در معرض خطا و اشتباه نیز قرار دارند. با این همه بسیاری از مردم براساس همین پیش بینی ها برنامه ریزی فعالیت های روزانه خود را انجام می دهند. در نتیجه، پیش بینی های آب و هوا از جمله اخباری هستند که به صورت روزمره در رادیو، تلویزیون، مطبوعات و حتی در اطلاعات اینترنتی گنجانده می شوند. مثال دیگری از تحقیقات پیش بینی کننده، مدل های تحقیقاتی است که در میزان آن موفقیت دانشجویان را در گذراندن دوره های تحصیلی بررسی می کنند. در این گونه مدل های تحقیقاتی اطلاعات گوناگونی از قبیل میانگین نمرات دانشجویان در حال تحصیل و آزمون های مدیریت استعداد های تحصیلی را برای تعیین میزان موفقیت دانشجویان در تکمیل برنامه های تحصیلی

استفاده می شود.

مشابه این گونه موارد در حسابداری، تحقیقاتی است که در مورد پیش بینی سودهای آینده ی شرکت ها براساس روند گذشته ی سودآوری صورت می گیرد. هم چنین حسابداران از تحقیقات پیش بینی کننده در قضاوت های حرفه ای نیز استفاده می کنند. به عنوان مثال، حسابرسان و تحلیل گران مالی براساس مدل های پیش بینی کننده به ارزیابی این موضوع می پردازند که آیا امکان تداوم فعالیت یک واحد تجاری وجود دارد؟ یا به دلیل مشکلات مالی نهایتاً ورشکست خواهد شد؟ مدلی که آلتن استاد دانشگاه نیویورک در اواخر دهه ی ۱۹۶۰ براساس نسبت های مالی و معیار Z استخراج نمود، نمونه ای از این گونه مدل هاست^{۱۴}. تحقیقات وی براساس مطالعه ی بررسی نسبت های مالی مهم و کلیدی در شرکت های نمونه ای بود که برخی ورشکست شده بودند و برخی با موفقیت به فعالیت ادامه می دادند. این شرکت ها از صنایع مختلف تولیدی انتخاب شده بودند. معیار استخراج شده وی با سطح اطمینان مشخصی می تواند شرکت های رو به ورشکستگی را از شرکت های موفق شناسایی کند، مدل وی تقریباً شرکت هایی را که به سمت ورشکستگی می روند دو دوره ی جلوتر پیش بینی می کند. براساس این مدل، شاخص Z یک شرکت موفق از ۲/۹۹ بیشتر است در حالی که شرکت های رو به ورشکستگی دارای شاخص Z کم تر از ۱/۸۱ هستند. شرکت هایی هم که شاخص Z آنها بین این دو مقدار است اصطلاحاً در منطقه ی خاکستری^{۱۵} قرار دارند که در این حالت حسابرسان و سایر تحلیل گران مالی برای قضاوت در مورد تداوم فعالیت

این گونه شرکت ها باید با احتیاط و براساس سایر اطلاعاتی که کسب می کنند، قضاوت حرفه ای کنند.

اگر چه، شاخص Z به دلیل این که اطلاعات آن برای تمام شرکت ها گردآوری نشد در استفاده با محدودیت هایی روبه روست، اما این محدودیت ها خود نشانگر نیاز به تحقیقات بیشتر جهت گردآوری این گونه اطلاعات در آینده است.

تحقیقات کاربردی

به تحقیقاتی گفته می شود که با بررسی و چگونگی استفاده از دانش موجود به حل مسائل و مشکلات جاری می پردازند. علاوه بر این، تحقیقات کاربردی اشاره به تحقیقاتی دارد که به گردآوری و تحلیل داده های تجربی به منظور آزمون اعتبار یک نظریه یا دانش پایه^{۱۶} برای استفاده در یک وضعیت خاص می پردازند. به عنوان مثال، معادله ی (۲) و دانش حاصل از آن می تواند در بررسی امکان اقتصادی پذیرش یک سفارش یا تصمیم گیری در سایر موارد علی الخصوص در مباحث حسابداری بهای تمام شده و حسابداری مدیریت ما را یاری دهد. با استفاده از این گونه مفاهیم، می توان به گردآوری اطلاعات و بررسی عکس العمل مشتریان به این گونه سفارشات خاص پرداخت و نهایتاً، تبعات رفتاری مشتریان فعلی را از طریق تحقیقات کاربردی مطالعه کرد.

مثال دیگری از این گونه تحقیقات در استفاده از استانداردهای حرفه ای برای تعیین رفتار طرح های تحقیق و توسعه در حال اجرا می باشد. شرکت های بخش عمومی شروع به هزینه نمودن طرح های تحقیق و توسعه طی دهه ی ۱۹۹۰ میلادی نمودند. اگر چه فرایند تحصیل فناوری این شرکت ها

حسابداری: فن، علم یا هنر؟

پافشاری تکرارگونه بر سر این ادعاها که حسابداری فن، هنر یا علم است نگارنده را بر آن داشت تا موضوع را بررسی نماید

محمد شبانی

حسابداری

حسابداری و نظریه‌های علوم نتیجه‌گیری به عمل خواهد آمد.

دیدگاه‌هایی درباره‌ی دانش

روش علمی و حصول معرفت نسبت به پدیده‌ها در طول تاریخ به صور مختلف انجام گرفته است. روش علمی به هیچ وجه تنها وسیله‌ای نیست که بشر

برای شناخت خود و محیط اطرافش به کار برده است. سه روش کلی دیگر نیز به منظور حصول آگاهی و کسب دانش همواره استفاده شده است: روش اقتدارگرایی^۱، روش عرفانی^۲ و روش عقل‌گرایی^۳. هر یک از سه روش مزبور طریق خاصی را برای دستیابی به دانش توصیه می‌کند.

برداشت‌ها و نگرش‌های متفاوت به واژه‌های فن، علم و هنر موجب اختلاف نظر شده است. لذا در این مقاله سعی بر این است که با مراجعه به منابع معتبر این سه واژه به‌طور دقیق و درست تعریف شوند و تفاوتشان به دست آید. در پایان با مروری بر نحوه‌ی صورت‌بندی نظریه‌های

حرفه‌ای، حسابداری را فن، و عده‌ای قلبی در سنوات اخیر آن را هنر و برخی نیز علم می‌دانند. بعضی دیگر آن را تلفیقی از این واژه‌ها می‌دانند. پافشاری تکرارگونه بر سر این ادعاها که حسابداری فن، هنر یا علم است نگارنده را بر آن داشت تا موضوع را بررسی نماید. در مجموع به نظر می‌رسد که

مقدمه

از آغاز مطالعات حسابداری و اولین جلسه‌های دروس مربوط به حسابداری در مقاطع گوناگون همواره این پرسش برای دانش‌جویان مطرح است که آیا حسابداری فن، علم یا هنر است؟ بسیاری از صاحب‌نظران و نویسندگان و مجامع

توضیح مختصر این روش‌ها زمینه را برای ارزیابی روش علمی و تعریف علم فراهم می‌کند.

روش اقتدارگرایی

در این روش، دانش با توجه به کسانی که از نظر اجتماعی، سیاسی یا سابقه به‌عنوان افراد واجد شرایط ایجاد دانش شناخته شده‌اند، ملاحظه می‌شود. آنان ممکن است رهبران اجتماعات قبیله‌ای، نمایندگان جوامع مذهبی، پادشاهان اجتماعات سلطنتی یا از این قبیل افراد باشند یا افرادی که در جوامع فن سالارانه اشتغال دارند. در هر جامعه‌ای، مراجع مختلف، ممکن است به‌عنوان به‌وجودآوردگان دانش برای پس‌دیده‌های گوناگون ملحوظ شوند.

روش عرفانی

در این روش، دانش از منابعی که ذاتاً دانشمند تلقی می‌شوند، مانند پیامبران یا بزرگان دین حاصل می‌شود. روش عرفانی به این مفهوم، مشابه روش اقتدارگرایی است، اما از لحاظ درجه‌ی قبول دانش توسط مردم، با آن متفاوت است. در این حالت، یک پذیرش که جنبه‌ی قدسی دارد پدید می‌آید و به آسانی از میان نمی‌رود.

روش عقل‌گرایی

عقل‌گرایی رشته‌ای از فلسفه است که می‌گوید دانش می‌تواند از طریق منطق به‌وجود آید. مغروضات اصلی عقل‌گرایی عبارتند از: اول، انسان می‌تواند دنیای اطرافش را مستقل از پدیده‌های قابل مشاهده درک کند، و دوم، دانش اسبق بر تجربه است و مستقل از تجربه‌ی انسان وجود دارد. به عبارت دیگر، روش عقل‌گرایی به این امر توجه دارد که چه چیز باید در اصل صحیح باشد و چه چیز از نظر

منطقی امکان‌پذیر است.

از نظر عقلیون، منطق مجرد علمی است که تفکیک فرضیه‌های علمی را از تفکر غیرصحیح امکان‌پذیر می‌سازد. این مضمون که دانش مستقل از تجربه‌ی انسان وجود دارد، منحصر به عقلیون کلاسیک نیست. در علوم اجتماعی معاصر نیز عقل‌گرایی بر ریاضیات محض استوار است. ریاضیات شامل مطالبی است که دارای اعتبار و مقبولیت جهانی است و مستقل از دنیای تجربی است. با وجود این که استفاده از ریاضیات و منطق در نظریه‌ی علمی ضروری است. ارزش و اعتبار آنها در علوم اجتماعی تا حدی است که به پیشرفت این عرصه‌ی علمی کمک کنند و موانعی در این راه به‌وجود نیاورند.

علم چیست؟

علم را به آسانی نمی‌توان تعریف کرد. مردم عادی، روزنامه‌نگاران، سیاستمداران، فضلا و دانشمندان علم را به طرق مختلف تعریف می‌کنند و آن را در زمینه‌های گوناگون به‌کار می‌گیرند. اما نکته اساسی آن است که هر نوع بررسی، و مطالعه و دانستنی را نمی‌توان علم شناخت. به‌عنوان مثال، در ستاره‌شناسی راجع به موقعیت‌های ستاره‌ها و رویدادهای مختلف در زندگی انسان و کوشش در ایجاد رابطه بین آنها و پیش‌بینی پدیده‌های آینده مطالعه می‌شود، اما این هدف‌ها و فعالیت‌ها ستاره‌شناسی را واجد خصوصیتی نمی‌کند که به جرگه‌ی علوم وارد شود. حتی اگر یک دانشگاه معتبر، گروه ستاره‌شناسی را در دانشکده‌ای به‌وجود آورد و استادانی برای آن استخدام و برنامه‌ی درسی تدوین کند و درجه‌ی فوق‌لیسانس اعطا کند، این رشته واجد خصوصیات یک نظام علمی نمی‌شود. دلیل این که ستاره‌شناسی به‌عنوان علم شناخته نمی‌شود، به سبب موضوع آن نیست بلکه روشی که ستاره‌شناسان در شناخت ستاره‌ها

به‌کار می‌برند علمی نیست. هر وقت که رشته‌ای از دانش به‌عنوان رشته‌ی علمی شناخته نمی‌شود، به علت روشی است که در تحقیق به‌کار رفته است. علاوه بر این چون محتوای علم به‌طور مداوم در حال تغییر است دانشی که امروزه به‌عنوان علم شناخته می‌شود ممکن است در آینده اعتبار خود را از دست بدهد. علم یک دانش کلی یا دانش خاص نیست. دانش صرفاً با توجه به موضوع آن علم شناخته نمی‌شود، بلکه براساس روش شناخت آن، علم تلقی می‌شود. بدین جهت اصطلاح علم به این مفهوم به‌کار می‌رود که دانش با روش علمی جمع‌آوری شده باشد. پس می‌توان چنین گفت که هر دانستنی یا اصطلاحاً دانشی علم نیست، بلکه آن دسته از دانستنی‌ها یا دانش که به‌روش علمی جمع‌آوری شده است را علم گویند.

توضیح علمی یا روش تحقیق در علوم علوم قصد دارند که یک توضیح و توجیه کلی برای چراها به‌دست دهند. وقتی که دانشمندان علوم مختلف در جستجوی توضیحاتی در مورد علت وقوع یک پدیده‌ی معین هستند، در واقع سعی دارند که از علل و عواملی که در موقعیت حاضر سبب وقوع آن پدیده می‌شوند، تجزیه و تحلیلی ارائه دهند. به‌عبارت دیگر، وقوع این پدیده باید به‌وسیله‌ی سایر پدیده‌ها تحت قوانین کلی که با روش علمی به‌وجود می‌آید توضیح داده می‌شود.

دو نوع توضیح علمی (روش اثبات نظریه‌ها در علوم) وجود دارد که با یکدیگر متفاوتند: توضیح قیاسی^۴ (قانون کلی) و توضیح استقرایی^۵ (توضیح احتمالی).

۱- توضیح قیاسی (قانون کلی) - توضیح قیاسی به تعمیم کلی نظر دارد، یعنی کلیت براساس منطق (عقل‌گرایی) به اجزاء نیز تعمیم می‌یابد. به عبارت دیگر در توضیح قیاسی، نتیجه‌گیری از کل به جزء است. مثلاً

توضیح علمی برای بازگشت هر شیئی که به هوا پرتاب می‌شود، بر مبنای قانون جاذبه است. دانشمندان علم فیزیک می‌گویند که اگر تمام اشیاء تحت نیروی جاذبه قرار گیرند پس شیئی خاص نیز از این قانون کلی مستثنی نیست. شرط لازم برای قانون کلی این است که در قلمرو شمولش، به تمام حالات تعمیم یابد.

۲- توضیح استقرایی (احتمالی)- تمام توضیحات علمی بر مبنای قوانین کلی نیستند. مثلاً یک افزایش خاص در بودجهی دولت ممکن است چنین توضیح داده شود که برای پاسخ‌گویی به شرایط نامطلوب اقتصادی انجام شده است و در گذشته نیز این گونه افزایش هزینه متعاقب یک وضع نامطلوب اقتصادی صورت گرفته است. این نحوه‌ی توضیح در واقع پدیده‌ای را که اتفاق افتاده است با پدیده‌های مشابه قبلی ارتباط می‌دهد (شرایط اقتصادی مملکت و افزایش بودجه در گذشته). این روش یک توضیح و توجیهی به دست می‌دهد، زیرا بین هزینه‌های دولتی و وضع اقتصادی، رابطه‌ای وجود داشته است. اما این رابطه نمی‌تواند صددرصد باشد و به صورت یک قانون کلی بیان می‌شود، زیرا شرایط بد اقتصادی همواره موجب افزایش هزینه‌های دولتی نمی‌شود. آنچه می‌توان گفت این است که با "احتمال" زیاد شرایط بد اقتصادی، افزایش هزینه‌های دولتی را به دنبال دارد، یا این که در درصد بالایی از حالات مورد تحقیق، شرایط نابهینه‌ی اقتصادی منجر به افزایش (یا کاهش) هزینه‌های دولتی می‌شود. این نوع توضیحات، توضیح استقرایی یا احتمالی نام دارند. با توجه به بحث‌های ارائه شده می‌توان گفت که هرگاه در اثبات نظریه‌های دانشی، از دو روش قیاس و استقراء استفاده شده و به این دو روش نظریه‌های مربوطه به اثبات برسند آن نظریه‌ها و دانستنی‌ها را می‌توان علم دانست.

تعریف علم

علم یا کلمه‌ای که در زبان‌های فرانسه و انگلیسی Science نامیده می‌شود، از واژه‌ی لاتینی Scientia به معنای دانستن مشتق شده است. برای علم تعاریف متعددی موجود است که اهم آنها به قرار زیر است: (۱) علم عبارت است از تراکم سیستماتیک اطلاعات، (۲) علم روش شناخت حقایق است، (۳) علم عبارت است از دانستنی‌های قابل اثبات (در هر جا و توسط هر کس)، (۴) علم از آن چیزی که هست، نه آنچه باید باشد (اخلاق) بحث می‌کند، (۵) اگوست کنت، علم را توافق فکری و وحدت‌نظر تعریف کرده است، و (۶) علم معرفتی است منظم که با روش‌هایی معین به دست می‌آید و قوانین یا روابط پایدار، و واقعیت‌ها را بیان می‌کند.

به‌طور کلی تعاریف فوق همگی صحیح و مکمل یکدیگرند و شاید بتوان تعاریف سوم، چهارم و به‌خصوص ششم را بهترین و جامع‌ترین آنها دانست.

تعریف فن

فن یا کلمه‌ای که در زبان انگلیسی Profession نامیده می‌شود به معنی حرفه، شغل، پیشه، اعتراف، اظهار می‌باشد. در فرهنگ لغات پیشرفته‌ی اکسفورد 2000 این واژه چنین تعریف شده است: پرداختن به شغلی که نیازمند آموزش یا مهارت بالایی باشد، مانند معماری، حقوق یا پزشکی. هم چنین در فرهنگ علوم اجتماعی واژه Professions تحت عنوان حرفه‌های تخصصی چنین تشریح شده است: مشاغلی که متضمن دانش تخصصی و مهارت است. این دانش دست‌کم تا حدی از طریق گذراندن دوره‌هایی به دست می‌آید که ماهیتی کم و بیش نظری دارند و فقط از راه تجربه حاصل نمی‌شود. این تخصص از طریق نوعی آزمون‌خواه در دانشگاه و خواه در موسسات معتبر دیگر سنجیده می‌شود و به دازندگان اختیار و اقتدار قابل توجهی

در رابطه با "مراجعان" اعطاء می‌کند چنین اختیار و اقتداری را اتحادیه‌های شبه صنفی کارورزان (مجامع حرفه‌ای) به دقت حمایت کرده اغلب به‌طور آگاهانه‌ای آن را تقویت می‌کنند. این اتحادیه‌ها که مقرراتی برای ورود، آموزش، و رفتار با عموم مردم (اخلاق حرفه‌ای) را وضع می‌کنند، مزایب اند تا معیار دانش و مهارت کارورزان تقلیل نیابد.

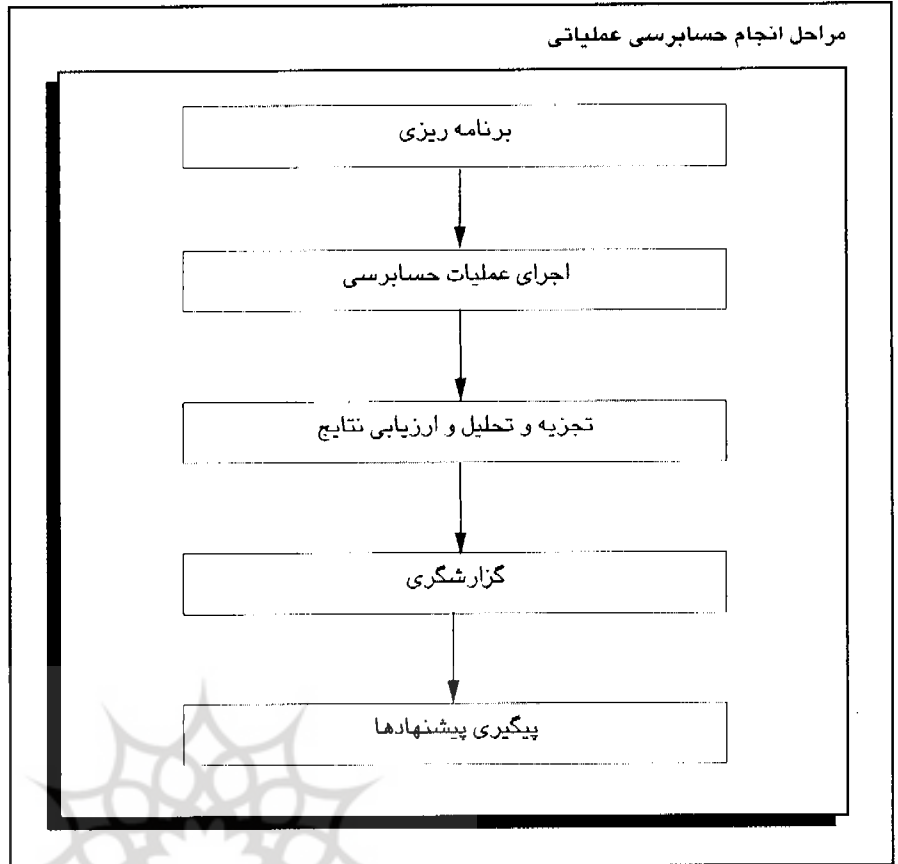
تعریف هنر

هنر یا کلمه‌ای که در زبان انگلیسی Art نامیده می‌شود به معنی هنر، فن، صنعت، یا حیل می‌باشد. در فرهنگ لغات وبستر این واژه چنین تعریف شده است: هنر عبارت است از مهارت در انجام کاری که به وسیله‌ی تجربه، تکرار و مشاهده به دست آمده باشد. پس از ارائه‌ی تعاریفی از علم، فن، هنر و شناخت این سه واژه در ادامه به تعریف حسابداری و روش‌های صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری و محدودیت موجود در راه صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری پرداخته می‌شود و سپس در آخرین بخش از مباحث انجام شده نتیجه‌گیری به عمل می‌آید.

تعریف حسابداری

از حسابداری تعاریف متفاوتی ارائه شده است. در کتاب اصول حسابداری تالیف علی وثوق صفحه‌ی ۱۴ حسابداری چنین تعریف شده است: "حسابداری عبارت است از فن ثبت، طبقه‌بندی و تلخیص معاملات و وقایعی که در حکم معاملات تجاری است بر حسب واحد پول و تفسیر نتایج حاصل از آن." در کتاب اصول حسابداری جلد اول تالیف عزیز نبوی، حسابداری این‌گونه تعریف می‌شود: "حسابداری عبارت است از فن ثبت، طبقه‌بندی، و تلخیص فعالیت‌های مالی یک موسسه در قالب اعداد قابل سنجش به

مراحل انجام حسابرسی عملیاتی

● حسابرسی عملیاتی موافقت‌نامه‌های بزرگ، قراردادهای پرهزینه و ... اغلب موجب صرفه‌جویی مالی می‌گردد.

● حسابرسی داخلی مدرن (حسابرسی عملیاتی) می‌تواند به مشکل جذب و تعلیم کارکنان جوان و بسیار با استعداد سازمان کمک کند. این افراد معمولاً با کارهای عادی و روزمره ارضا نمی‌شوند. حسابرسی عملیاتی به آنها تجربه‌ای وسیع داده و امکان استفاده از قابلیت‌هایشان را فراهم می‌آورد.

● بالاترین ارزشی که از حسابرسی عملیاتی حاصل می‌گردد آن است که همه را تحریک و تشویق می‌نماید که به کنترل‌های کاری خوب و روش‌های اجرای آن فکر کنند. زمانی که این کار رخ می‌دهد، بهبودی که در اثر نتایج کار حسابرسان عملیاتی به وجود آمده گسترش پیدا کرده و تمام بخش‌های سازمان را فرا خواهد گرفت.

انواع حسابرسی عملیاتی

انواع حسابرسی عملیاتی براساس موضوعات مورد حسابرسی، در سه گروه عمده زیر قابل دسته‌بندی است: عملیات جاری و روزمره (وظیفه‌ای)^{۱۶}، سازمانی^{۱۷}، ماموریت‌های خاص^{۱۸}.

حسابرسی عملیات جاری و روزمره (وظیفه‌ای)

به جرات می‌توان گفت که در اکثر قریب به اتفاق حسابرسی‌های عملیاتی، تمرکز بر فعالیت‌های وظیفه‌ای است. یک حسابرسی عملیات روزمره بر مجموعه خاصی از مسوولیت‌های عملیاتی و یا فعالیت‌ها تمرکز دارد. هر چند این فعالیت‌های عملیاتی زیاد هستند، لکن برخی از مثال‌های مشهود آن عبارتند از:

حسابداری، مدیریت قراردادهای، پردازش داده‌های الکترونیک، تامین مالی، بازاریابی،

مشاهده مستقیم یک گروه تحلیل‌گر حرفه‌ای می‌باشد ارزیابی نماید.

● حسابرسان عملیاتی بخش‌های غیرضروری، بی‌کفایتی‌ها و سهل‌انگاریهای احتمالی را مورد بررسی قرار می‌دهند، زمانی که مشکلات برطرف شوند، نتیجه آن صرفه‌جویی منابعی است که معمولاً چندین برابر منابع مصرف شده برای انجام حسابرسی عملیاتی است.

● حسابرسان عملیاتی برای جستجو و کشف سوء جریان‌ها، صلاحیت دارند. اغلب وجود حسابرسان شایسته، عامل بازدارنده‌ای برای آنان که در اندیشه انجام چنین اعمالی هستند، می‌باشد.

● حسابرسان عملیاتی با دید وسیع و تجربه حرفه‌ای، قادر به ارزیابی نتایج عملیات قبل از پایان سال مالی می‌باشند. بنابراین، یافته‌های آنها قادر به اصلاح تصمیم‌گیری مدیریت برای افزایش نتایج عملیات سال مالی خواهد بود.

مسئولانه نسبت به محیط‌زیست، اخلاق حرفه‌ای - رفتار اخلاقی و قانونی توسط مدیریت و کارکنان سازمان‌ها.

فواید حسابرسی عملیاتی

خدمات حسابرسی صورت‌های مالی به یک سازمان و جامعه توسط همگان کاملاً درک شده است. لکن نقش و فواید حسابرسی عملیاتی بسیار گسترده می‌باشد و بسیاری از افراد از جمله برخی از مدیران متوجه محدوده رسیدگی و یا تاثیر و نقش آن نیستند. برای روشن‌تر شدن موضوع، برخی از منافع ملموس و غیرملموس حسابرسی عملیاتی را به شرح زیر می‌توان عنوان کرد:

● حسابرسی عملیاتی به مدیریت اجازه می‌دهد که اجرا و عملکرد را نه تنها از طریق گزارش‌ها، (که بعضی از آنها ممکن است منعکس‌کننده شرایطی که واقعاً وجود دارد، نباشد) بلکه از این نقطه نظر که این گزارش‌ها

انبارداری، مدیریت وجوه نقد، مدیریت منابع انسانی، تولید، کنترل کیفیت، تحقیق و توسعه، حمل و نقل و ...

یک حسابرسی عملیات جاری و روزمره (وظیفه‌ای) ممکن است بر فعالیت‌های خاصی در یک محل متمرکز گردد و یا درگیر حسابرسی وظیفه‌ای خاصی در سازمان به‌طور کلی و یا یکی از بخش‌های آن باشد. این نوع فعالیت حسابرسی به ندرت از خطوط عملیاتی تجاوز می‌کند. لکن معمولاً شامل ارزیابی ارتباطات بین یک واحد و سایر واحدهای داخلی است که با آنها فعل و انفعال متقابل دارد. این نوع حسابرسی‌ها معمولاً در جستجوی این مسئله هستند که آیا عملیات یک وظیفه یا فعالیت خاص (مثلاً وصول مطالبات یا اعتبارات) سه مولفه اساسی (کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی) را به درستی برآورد می‌سازند؟ هنگامی که چنین شرایطی حاکم باشد، معمولاً حسابرس به جریان بدون وقفه ارائه کالا یا خدمات و اطلاعات لازم برای برنامه‌ریزی، کنترل و هماهنگ نمودن عملیات روزمره دست می‌یابد. به‌طور خلاصه، یک حسابرسی عملیات جاری و روزمره ممکن است از مرزهای سازمانی یک سازمان بزرگ فراتر رفته و یا محدود به یک واحد سازمانی خاص در بخش نسبتاً کوچکی از شرکت گردد. تاکید بر هماهنگی، مشارکت و ارتباطات از مشخصات ضروری یک حسابرسی عملیاتی کارآمد و موثر عملیات جاری و روزمره (وظیفه‌ای) است.

حسابرسی سازمانی

این نوع حسابرسی، سازمان و یا واحد سازمانی (شعبه، بخش یا زیرمجموعه) را به جای فعالیت‌ها و فرایندها، هدف قرار می‌دهد. بدین ترتیب که تاکید حسابرسی عملیاتی بر کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی فرایند مدیریت است. به عنوان

مثال برنامه سازمان برای تعیین وظایف و روش‌های دستیابی به هماهنگی تاچه حد اثربخش، کارآ و با صرفه اقتصادی هستند؟

حسابرسی ماموریت‌های خاص

تنها عنصر مشترک که در حسابرسی ماموریت‌های خاص در مقام مقایسه با حسابرسی‌های عملیاتی جاری و روزمره و سازمانی وجود دارد، این است که معمولاً منشا آنها، تقاضای مدیریت است و به طور غیرقابل اجتناب دارای هدف و محدوده متفاوتی است. ماموریت‌های خاص، به عنوان مثال، عبارتند از: حسابرسی یک شرکت قبل از خرید آن، ارزیابی پیشنهاد برای حذف یک بخش، بررسی فعالیت‌ها و ارتباطات به هنگام احتمال وجود تضاد منافع، یا تجزیه و تحلیل فعالیت‌ها و بررسی برای کسب شواهدی دال بر اعمال غیرقانونی و یا غیراخلاقی...

مراحل انجام حسابرسی عملیاتی

همان طوری که در تعریف حسابرسی عملیاتی گفته شد، حسابرسی عملیاتی فرایندی سیستماتیک و کاملاً برنامه‌ریزی شده است و شامل مراحل متعددی است. هر یک از این مراحل برای دستیابی به اهداف خاصی طراحی شده و به نتایج مراحل قبلی بستگی دارد. حسابرسی عملیاتی عمدتاً شامل مراحل زیر است:

هر چند که تشریح کامل مراحل مذکور خارج از حوصله این مقاله است، لکن توضیح مختصری در مورد هر یک از مراحل ضروری به نظر می‌رسد.

برنامه‌ریزی

یک برنامه حسابرسی عملیاتی، راهنمایی برای جمع‌آوری و ارزیابی سیستماتیک شواهد حسابرسی را فراهم می‌کند. این برنامه، معمولاً شامل جزییات مراحل انجام کار برای دستیابی به اهداف

حسابرسی است. برنامه حسابرسی عملیاتی، عمدتاً شامل موارد زیر است: (۱) شناسایی اولیه، (۲) بررسی محیطی، (۳) روش شناسایی موضوع حسابرسی، (۴) تعیین محدوده حسابرسی، (۵) درک اولیه از ساختار کنترل‌های مدیریت، (۶) تعیین معیارهای ارزیابی و (۷) تنظیم موافقتنامه برای انجام حسابرسی.

اجرای عملیات حسابرسی

این مرحله، معمولاً در سازمان تحت حسابرسی انجام می‌شود و هدف این مرحله، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شواهد برای نتیجه‌گیری، گزارشگری و انجام توصیه‌ها و پیشنهادات حسابرسی است. این مرحله شامل موارد زیر است: (۱) تهیه و تنظیم برنامه جمع‌آوری شواهد برای آزمون رعایت کنترل‌های مدیریتی و جمع‌آوری شواهد، (۲) ارزیابی یافته‌های آزمون رعایت کنترل‌های مدیریتی، (۳) تنظیم برنامه جمع‌آوری شواهد برای آزمون عملیات، (۴) مشخص نمودن حجم نمونه، نوع مدارک موید، شواهد و زمان آزمون آنها (تعیین ماهیت و اعتبار مدارک موید و شواهد)، (۵) تعیین روش جمع‌آوری مدارک موید و شواهد: (۶) جمع‌آوری مدارک موید و شواهد و (۷) مستند کردن مدارک موید و شواهد جمع‌آوری شده در مجموعه شواهد حسابرسی (کاربرگ‌ها).

تجزیه و تحلیل و ارزیابی نتایج

پس از اجرای عملیات حسابرسی، ارزیابی یافته‌ها آغاز می‌شود. این مرحله شامل موارد زیر است: (۱) مقایسه معیارهای ارزیابی (استانداردها) با یافته‌ها و دستیابی بی‌طرفانه به نتایج مقایسه، (۲) تفسیر نتایج، (۳) گزارش مقدماتی شرایط موجود و توضیح دلایل آن، (۴) تبادل نظر با واحد مورد حسابرسی در رابطه با نتایج و یافته‌ها و تفسیر شرایط موجود و (۵) جمع‌آوری

- 13- Equity
- 14- Environment
- 15- Ethics
- 16- Functional
- 17- Organizational
- 18- Special assignment

منابع

- 1- Atdison. H. Hamburg. J. and Itner. C. (1994) Linking Quality to profits: Quality-Based Cost Management. ASQC Press. Milwaukee.
- 2- Barefield. R. M, and Young, S.M.(1988) Internal Auditing in an Just-in-Time Manufacturing Enviroment. The Institute of Internal Auditors Research Foundation. IIA Inc. Florida.
- 3- Buttery. R. Hurford, C.and Simpson, R.K. (1993) Audit in the Public Sector. ICSA. London.
- 4- Casler. D. J. and Crockett. J. R.(1982) Operational Auditing: An Introduction, IIA Altomonte Springs. Florida.
- 5- Chambers. A. D.(1992) Effective Internal Audits. Pitman. London. Chambers. A. D. and Rand, G.V. (1994) Auditing the IT Environment Pitman, London. Chambers. A. D. and Rand, G. V.(1995) IT-Based Risk Analysis. ICAEW. London. Chambers. A. D. and Rand (1997) The Operational Auditing Hand Book Auditing Business Processes, John, Wily, newyork.
- 6- Jones, L. G.(1990) Internal Audit Involvement in Joint-Vennre Process. Institute of Internal Auditors Research Foundation. IIA Inc. Florida.
- 7- Koontz, H. O Donnell, C. and Wehrich. H. (1976) Management. Eighth edirion. McGraw-Hill. Singapore.
- 8- Ledgewood. G. Street, E. and Therivel. R. (1992) The Environmental Audit and Business Strategy. Pirman, London.
- 9- Towers, S.(1994) Business Process Re-Engineering-A Practical Handbook for Executives. Stanley Thornes, Cheltenham.
- 10- Velasquez, M.G. (1992) Business Ethics. Concepts and Cases. Prentice-Hall.
- 11- Walden, I. And Braganza, A. (Eds) (1993) EDI, Audit and Control. NCC Blackwell, Oxford.

مرحله از کار حسابرسی شامل موارد زیر است: ۱) بررسی خط مشی سازمانی مبنی بر الزامی کردن پیگیری موارد گزارش شده، ۲) بررسی قبول پیشنهادهای حسابرسان (ارائه شده و یا تعدیل شده) و یا راه حل جایگزین مدیران، ۳) حسابرسی عملیاتی نتایج حاصل از اقدامات انجام شده، ۴) منعکس کردن نتایج در مجموعه مدارک موید، شواهد و کاربرگها و ۵) اتمام عملیات حسابرسی.

پایان سخن

در این مقاله درباره‌ی پیشینه‌ی حسابرسی عملیاتی، تعریف حسابرسی عملیاتی، هدف حسابرسی عملیاتی، مزیت‌های حسابرسی عملیاتی، انواع حسابرسی‌های عملیاتی، حسابرسی مأموریت‌های خاصی در مقایسه با حسابرسی عملیاتی، مراحل حسابرسی عملیاتی، اجرای حسابرسی عملیاتی، ارزیابی یافته‌های حسابرسی عملیاتی و گزارشگری بحث شد.

حاصل این بحث می‌تواند بیش از آنکه راهنمایی را برای برنامه‌ریزی، اجرا و گزارشگری حسابرسی‌های عملیاتی در ایران به دست دهد.

پی‌نوشت

- 1- Operational Audit
- 2- Internal Audit
- 3- Times
- 4- Wall street journal

۵- پرداختن به دلایل مطرح نکردن موضوع و عدم انجام حسابرسی عملیاتی و فراموشی آن توسط حسابرسان و وارد نشدن آنها به این حوزه مسوولیت شامل دلایلی محیطی و محاطی، خارج از حوصله این مقاله است و فرصت دیگری را می‌طلبد.

- 6- Efficiency
- 7- Effectiveness
- 8- Economy
- 9- Financial Audit
- 10- Compliance Audit
- 11- 3E
- 12- 3E or 6E

پیشنهادات عملی جهت رفع مشکلات کنترل‌های مدیریتی و ناسازی‌های عملیاتی ناشی از آن.

گزارشگری

هدف گزارشگری، انتقال نتایج یافته‌ها، مشکلات و پیشنهادها است. این مرحله از حسابرسی عملیاتی شامل موارد زیر است که باید در تنظیم شکل و محتوای گزارش حسابرسی عملیاتی رعایت گردد: ۱) معرفی حسابرسی عملیاتی انجام شده و اهداف آن، ۲) دلایل انتخاب موضوع مورد حسابرسی، ۳) گزارشگری پیشینه مربوط به موضوع مورد حسابرسی، ۴) شناسایی و معرفی محدوده حسابرسی عملیاتی، ۵) معرفی معیارهای (استانداردهای) ارزیابی، ۶) معرفی اجمالی روش حسابرسی عملیاتی، ۷) انعکاس یافته‌های مثبت، ۸) شناسایی و گزارش نارسایی‌های مهم کنترل‌های مدیریتی و بازتاب آنها بر عملیات، ۹) اشاره به مستندات و انعکاس دیدگاه مدیران در رابطه با یافته‌ها و نتایج حسابرسی، ۱۰) گزارش پیشنهادها جهت بهبود شرایط موجود، ۱۱) اشاره به فعالیت‌های مثبت و استفاده از روش نگارش سازنده، ۱۲) پرهیز از هرگونه اظهارنظر غیرمبتنی بر شواهد و مدارک موید، ۱۳) استفاده از واژه‌های دقیق و غیرمبهم، ۱۴) تاکید بر یکپارچگی گزارش و احتراز از اظهارنظرهای ضدونقیض و ۱۵) تاکید بر نیاز به پیگیری موارد گزارش شده.

پیگیری پیشنهادها

مراحل انجام حسابرسی عملیاتی تا هنگام انجام کلیه اقدامات اصلاحی پیشنهادی، کامل نیست. بنابراین پیگیری حسابرسان برای تعیین این که اقدامات واقعاً صورت گرفته و نتایج آنها رضایت‌بخش بوده، ضروری است و بدون انجام آن فرایند حسابرسی عملیاتی کامل نشده است. این

اطلاعیه مهم

CPE

4

جامعه حسابداران رسمی ایران درباره آموزش حرفه‌ای مستمر «احم»

همکاران و اعضای محترم

چنانچه مستحضرید آموزش حرفه‌ای مستمر «احم» از الزامات تشکیل‌های حرفه‌ای است. براساس ضوابط فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) آموزش حرفه‌ای مستمر جزء الزامات اجباری تشکیل‌های عضو تلقی، و افزون بر این پیش‌بینی ضوابط انضباطی به منظور اطمینان یافتن از رعایت مفاد آن نیز الزامی شده است. اساس آموزش حرفه‌ای مستمر حفظ صلاحیت حرفه‌ای حسابداران رسمی در بلندمدت است. هدف‌های آموزش حرفه‌ای مستمر به قرار زیر است:

- دانش فنی و مهارت‌های حرفه‌ای اعضا را در سطحی قابل قبول حفظ کند و بهبود بخشد.
- اعضای حرفه را در به‌کارگیری تکنیک‌های جدید، شناخت پیشرفت‌های اقتصادی و ارزیابی آثار آن بر صاحبکاران، کارفرمایان و کار اعضا و نیز برآورده کردن انتظارات گوناگون جامعه از حسابداران یاری کند.
- نظام اقتصادی کشور، در کل اطمینان یابد، اعضای حرفه، از دانش فنی و مهارت‌های حرفه‌ای مورد نیاز برای ارائه خدمات خود برخوردارند. پیشنهاد فدراسیون بین‌المللی حسابداران آن است که هر عضو باید حداقل ۳۰ ساعت آموزش در سال یا ۹۰ ساعت آموزش در هر دوره سه‌ساله را بگذراند. پیشنهاد اولیه در جامعه ۲۰۰ امتیاز برای اولین دوره دوساله (آزمایشی) است که این امتیاز برحسب مورد به ساعت تبدیل و اعلام خواهد شد. ۲۰۰ امتیاز مزبور حدود ۱۰۰ ساعت آموزش حرفه‌ای مستمر پیش‌بینی می‌شود.
- چهارمین موضوع تعیین شده در مجله حسابدار، مطالعه مقاله "حسابرسی عملیاتی" (صفحه ۳) است که توسط دکتر یحیی حساس‌یگانه تهیه شده است و دارای ۱۵ امتیاز آموزش حرفه‌ای است. ضمن سپاسگزاری از دست‌اندرکاران مجله حسابدار و دکتر یحیی حساس‌یگانه، مجموعه سئوالات تشریحی در صورت امکان به نحو مناسب منتشر خواهد شد.

۱- کدام یک از گزینه‌های زیر، از فواید حسابرسی عملیاتی محسوب نمی‌شود؟

الف) صرفه‌جویی در منابع

ب) کشف سوء جریان‌ها

ج) ارزیابی عملیات پس از پایان سال مالی

د) اصلاح تصمیم‌گیری‌های مدیریتی

۲- وجه تمایز حسابرسی عملیاتی از حسابرسی مالی کدام است؟

الف) حسابرسی عملیاتی آینده‌نگر است، در حالی که حسابرسی مالی گذشته‌نگر است.

ب) در حسابرسی مالی برخلاف حسابرسی عملیاتی، بی‌طرفی از مولفه‌های مهم است.

ج) در حسابرسی عملیاتی، تاکید بر کارایی است، اما در حسابرسی مالی، تاکید بر اثربخشی است.

د) در حسابرسی عملیاتی حسابرسی مالی، گزارشگری وجود ندارد.

۳- مراحل انجام حسابرسی عملیاتی به ترتیب عبارت است از:

الف) برنامه‌ریزی - تجزیه و تحلیل نتایج - اجرای عملیات حسابرسی - پیگیری پیشنهادها - گزارشگری

ب) برنامه‌ریزی - اجرای عملیات حسابرسی - تجزیه و تحلیل نتایج - گزارشگری - پیگیری پیشنهادها

ج) برنامه‌ریزی - تجزیه و تحلیل نتایج - اجرای عملیات حسابرسی - گزارشگری - پیگیری پیشنهادها

د) اجرای عملیات حسابرسی - برنامه‌ریزی - تجزیه و تحلیل نتایج - پیگیری پیشنهادها - گزارشگری

۴- برنامه حسابرسی عملیاتی معمولاً کدام یک از موارد زیر را در برنمی‌گیرد؟

الف) تعیین معیارهای ارزیابی

ب) بررسی محیطی

ج) تنظیم موافقتنامه

د) ارزیابی نتایج

۵- به نظر شما مشکلات اجرایی در استقرار نظام حسابرسی عملیاتی در ایران، به‌خصوص در بخش دولتی و عمومی کدام است؟

پول شویی یا سرمایه داری جنایی

می‌گیرند. به همین علت از دهه‌ی ۱۹۹۰ سیر قانون‌گذاری علیه جنایات فرامرزی (سرمایه‌داری جهانی)، سراسری شد و کلیه‌ی کشورهای جهان نیز باید خود را در این دایره قرار دهند.

تا سال ۱۹۸۹ که اجلاس آرک در پاریس برگزار شد فقط معاملات موادمخدر و درآمد حاصل از آن جرم تلقی می‌شد اما در اجلاس ۱۹۹۰ درآمد حاصل از کلیه‌ی معاملات غیرقانونی و فعالیت‌های مجرمانه‌ی "کثیف" جرم تلقی شد و در اجلاس ۱۹۹۵ درآمدهای ناشی از جرائم موادمخدر یا جرائم مهم درآمدی حاصل از کلیه‌ی اعمال مجرمانه جزء "درآمد کثیف" تلقی و جرم محسوب شد و سرانجام در ۲۰۰۳ قانون ضد پول‌شویی (عایدات جنایی و تروریسم) تصویب شد که قانونی فرامرزی است و سازمان تجارت جهانی، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول نیز از آن حمایت می‌کنند.

قانون‌های بحرانی فرایند پول‌شویی با توجه به گستره‌ی پول‌شویی مشخص گردیده است که پول‌شویی دارای سه مرحله‌ی استقرار، تبدیل و ادغام می‌باشد که رابطه این مراحل در نمایشگر ۳ تصویر شده است.

راه‌های پیش‌گیری از پول‌شویی و جرائم اقتصادی

مطالعات میدانی نشان می‌دهد که برای مقابله با جرائم فساد مالی، به‌ویژه پول‌شویی، راه‌کارهای ذیل را باید دولت‌ها به‌کار بندند:

- اقتدار دولت از طریق به‌کارگیری سازوکارهای مناسب مالی و مالیاتی مثلاً هزینه و خطر جرایم مالیاتی آن چنان باشد که انگیزه‌ی عاملان را بکاهد و یا نقل و انتقال بیش از یک حد معین پول بین حساب‌ها گزارش شود.
- فراهم آوردن سازوکار مناسب برای بازار پول و

سرمایه. از این طریق نظارت عالی به‌طوری که مخل فعالیت‌های تولیدی و خدماتی نباشد برقرار می‌گردد.

- کنترل فساد مالی - اداری در بخش دولتی.
- گسترش حساسی و بخش نظارت مالی بر فعالیت‌های اقتصادی به‌منظور شفاف‌سازی اقتصاد و جلوگیری از گریز مالیاتی.

- نیروی واکنش عملیات مالی برعلیه پول‌شویی.

- "پلیس مالی بین‌المللی"

روش‌های تطهیر درآمدهای ناشی از پول‌شویی

اگر چه درآمدهای فساد اقتصادی می‌تواند در ابعاد گسترده‌ای و در اشکال مختلف جابه‌جا شود و خود را پنهان نماید اما عمده‌ترین روش‌های تطهیر درآمدهای پول‌شویی عبارتند از:

- پول شویان با استفاده از حقوق‌دانان، وکلا و حسابرسان و مدیران ارشد نظام بانکی درآمدهای خود را می‌شویند،

- پالایش پول، یعنی تبدیل اسکناس‌های کوچک به اسکناس‌های بزرگ،

- انتقال پول،

- استفاده از نظام بانکی،

- انتقال حواله‌ای پول چه از طریق معاملات اعتباری از خارج و داخل کشورها و چه معاملات چمدانی که چمدان‌های پر از پول درشت در مقابل خدمات کثیف تحویل می‌گردد.

تاثیر پول‌شویی در اقتصاد جهان

از آنجا که "پول‌شویان" پس از تطهیر پول کثیف با درآمدهای آن از چرخه‌ی اقتصاد کشور استفاده می‌کنند عملاً این فعالیت مانعی برای رقابت کامل و ایجاد منابعی هنگفت برای انجام فعالیت‌های سیاسی "سیاه و پنهان" و منبع اصلی تاریک‌خانه‌های "سیاسی و اقتصادی"

به‌شمار می‌روند.

آثار عملکردی پول‌شویی عبارتند از:

- حجم پول‌شویی در سال ۲۰۰۰ معادل ۵۰۰ میلیارد تا ۱۵۰۰ میلیارد دلار، معادل ۲ درصد تولید ناخالص جهان و ۶ درصد تولید ناخالص ملی آمریکا و معادل تولید ناخالص داخلی فرانسه بود.

- در آغاز افزایش جرایم به افزایش تقاضای پول می‌انجامید.

- در حال حاضر افزایش جرایم به کاهش تقاضای پول می‌انجامد.

- پول‌شویی و جرایم اقتصادی باعث تغییر جهت درآمدی از سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت، پرخطر و پربازده می‌شود.

- آثار اقتصادی غیرمستقیم پول‌شویی بازارندگی مبادلات قانونی مشابه است و شفافیت مبادلات اقتصادی کاهش می‌یابد.

- منابع درآمدی دولت کاهش می‌یابد.

- نظام بودجه‌ی دولت نارسا می‌شود.

- آثار سیاسی پدیده‌ی پول‌شویی با تضعیف موقعیت نهادهای مالی و کاهش مشروعیت نظام سیاسی و بالتبع زمینه‌ساز بی‌ثباتی سیاسی می‌شود.

- نتیجه‌گیری: تغییر روش‌های پول‌شویی و خروج از نظام بانکی و نقدی و حرکت به سوی بازارهای موازی، ابزارهای پیچیده‌ی غیرپولی (نظیر ابزارهای مشتقه) و احتمالاً تهاوت.

کدامین نهادها بستر پول‌شویی قرار می‌گیرند؟

چون پول‌شویی پدیده‌ای جهانی و فرامرزی است لذا باید در بستر و مناسباتی قرار گیرد که همگانی و گسترده باشد تا بتواند این عمل کثیف را از اقصی نقاط جهان به یک نقطه‌ی درونی منتقل کند. مهم‌ترین مراکزی که مورد تاخت و تاز پول‌شویان قرار دارند عبارتند از:

- ارسال‌کنندگان پول از طریق نظام‌های دستی (صرافی‌های سنتی، نظام

حواله‌ی اعتباری دستی)

- تبدیل‌کنندگان چک‌های مسافرتی یا حوالجات پولی، و اسناد
- نهادهای موازی نظام بانکی نظیر موسسات مالی - اعتباری، و صندوق‌های قرض‌الحسنه که فعالیت‌های نظیر سپرده‌گذاری و اعطای وام انجام می‌دهند.
- بازارهای دادوستد آتی با همکاری کارگزاران خرید و فروش سهام و اوراق مشارکت و قرضه
- حضور در بخش‌های غیررسمی اقتصادی نظیر فلزات گران‌بها، معاملات نفتی - آثار هنری و عتیقه‌جات

- مناطق بهشت مالیاتی - مناطق آزاد تجاری که نظارتی بر آنها وجود ندارد
- مراکز مذهبی که دارای فعالیت اقتصادی هستند و انجمن‌های خیریه و نظایر آنها...
- بنیادها و صندوق‌های تعاون خاص
- شرکت‌های سرمایه‌گذاری دارای چند شرکت سرمایه‌پذیر که آنها هم سرمایه‌گذار هستند.
- کارگزاران بورس سهام و کالا، کازینوها و قمارخانه‌ها، شرکت‌های بیمه‌ای، نهادهای فاینانس‌کننده، آژانس‌های مسافرتی و معاملات املاک و بنگاه‌های کارگشایی.

نهادهای و قوانین جهانی مبارزه با پول‌شویی ابعاد گسترده و همه‌جانبه‌ی پول‌شویی و خطرات ناشی از تامین مالی باندهای جنایت‌کار و مافیای جهانی که در قالب "سرمایه‌داری جنایی" به مقابله با سرمایه‌داری جهانی برخاسته‌اند باعث شده است که قوانین و مقررات ویژه‌ای در جهت مبارزه با پول‌شویی تدوین و به مرحله‌ی اجرا گذارده شود که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- منشور وین سازمان محلل متحد (دسامبر ۱۹۸۸) درباره‌ی قاچاق موادمخدر و مواد روان‌گردان. این منشور در ۳/۹/۱۳۷۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.
- منشور اتحادیه‌ی اروپا (۱۹۹۰) درباره پول‌شویی، جستجو و توقیف درآمدهای

حاصل از جرایم.

- نقش نهادهای مالی در ممانعت از پول‌شویی و شناسایی آن توسط کمیته‌ی بازل.
- قطعنامه‌ی سازمان بین‌المللی کمیسیون بورس اوراق بهادار (۱۹۹۲) در راستای مبارزه با پول‌شویی در بازار سرمایه.
- کنوانسیون پالمو ملل متحد علیه جنایات سازمان یافته‌ی فراملی (دسامبر ۲۰۰۰) این کنوانسیون به امضای ۱۴۷ دولت و به تصویب ۲۸ دولت رسیده است.
- قانون عایدات جنایی ۲۰۰۲.
- مقررات ضد پول‌شویی ۲۰۰۳.

ترکیب درآمدهای سرمایه‌داری جنایی (مافیای جهانی)

- درآمدهای سرمایه‌داری جنایی که تطهیر می‌شوند در حوزه‌های خاصی صورت می‌گیرد که بیش‌ترین و مهم‌ترین آنها عبارتند از:
- قاچاق انسان و فحشا
- کارت‌های اعتباری (بیش‌تر در حوزه‌ی فعالیت ترابردهای هنگ‌کنگی)
- قمارخانه، شرط‌بندی و لاتاری (مسابقات فوتبال، بوکس، اسب‌دوانی و ...)
- فروش غیرقانونی اسلحه
- فروش موادمخدر و مشروبات الکلی

- رقمی بین ۳۰۰-۱۲۰ میلیارد دلار در سال
- حضور در مناقصات بین‌المللی (حق دلالی)
- ارتشاء و واسطه‌گری
- سود سرمایه‌گذاری‌های قانونی
- ترورهای سازمان یافته
- تولید یا فروش محصولات غیرمجاز یا غیرقانونی مانند دیسکت، سی‌دی و فیلم‌های پورنوگراف
- معاملات با ارز خارجی
- نپوتیسم یا پارتی‌بازی و سوءاستفاده از مقام و موقعیت شغلی
- رشوه‌دهی و رشوه‌خواهی (پورسانت و حق کمیسیون‌های غیرقانونی)
- سایر درآمدها

برخی آمارهای تجارت کثیف جهانی (سرمایه‌داری جنایی)

اگر چه آمار دقیق معاملات ناشی از فساد مالی و پول‌شویی به دلیل مخفیانه بودن آن در دست نیست اما گفته می‌شود سوئیس به عنوان مرکز مالی پول‌شویی جهانی سالانه رقمی بین ۱۰۰ الی ۱۵۰ میلیارد دلار درآمد تطهیر پول را در شبکه‌های بانکی خود به‌ویژه کردیت بانک سوئیس به دست می‌آورد. برخی ارقام مالی که در مورد پول‌شویی گفته می‌شود عبارت است از:

- سرمایه در گردش تجارت تبهکارانه‌ی موادمخدر در سال ۲۰۰۲ معادل ۵۰۰۰ میلیارد دلار بود که سود خالص سالانه‌ی آن ۵۰۰ میلیارد دلار برآورد شده است.
- در انگلستان سالانه ۴/۵ میلیارد دلار صرف خرید موادمخدر می‌شود.
- از تجارت کوکائین رقمی بین ۹۰۰ تا ۱۳۰۰ میلیون دلار درآمد کسب می‌شود.
- درآمد قاچاقچیان موادمخدر در آمریکا و اروپا در هر دقیقه حدود ۲۲۳۰۰۰ دلار تخمین زده می‌شود.
- درآمد حاصل از تولید پانصد تن تریاک سالانه در پاکستان حدود ۱/۵ میلیارد دلار است.
- کارت‌های کالی و مدلین سالانه حدود ۴ میلیارد دلار درآمد دارند.
- سرمایه در گردش یک شرکت رومانیایی صادرکننده‌ی اسلحه در سال ۱۹۹۳ معادل ۲۳ میلیارد دلار بود.

تاثیر پول‌شویی بر نهادهای مالی

نهادهای مالی در خط مقدم مبارزه علیه پول‌شویی قرار دارند. از یک سو پول‌شویان این نهادها را هدف قرار می‌دهند، و از سوی دیگر، نهادهای مالی نیز براساس مقررات و وظیفه دارند به دقت برداد و سندهای مالی نظارت کنند. برای مثال، در انگلستان، سازمان‌های مالی ملزم هستند هرگونه دادوستد مشکوک، و علاوه بر آن، تمام

مبادلات بیش از ۱۰۰۰۰ پوند را گزارش کنند. از این رو، نهادهای مالی از دو جهت از پول شویی متأثر می‌شوند.

۱- در زمینه‌ی قانونی، به دلیل الزاماتی که قوانین موجود بردوش آنها قرار می‌دهند.
۲- در زمینه‌ی مالی، به دلیل ضرورت تامین نظر ناظران برفعالیت آنها.

نهادهای مالی ملزم‌اند نظام‌هایی ایجاد کنند که با دارنده‌ی پول شویی باشد و به مقامات ذی‌ربط کمک کند که با جریان پول شویی مقابله کنند.

جایگاه قانونی نهادهای مالی

در کشورهای مختلف، براساس مقررات و قوانین موجود، الزامات قانونی مختلفی بردوش نهادهای مالی است. از جمله‌ی این الزامات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

● ایجاد روش‌هایی برای تصدیق هویت مشتریان.

● ایجاد روش‌های مناسب ثبت حساب‌ها با هدف شناسایی دقیق حجم دادوستدها.

● ایجاد روش‌های گزارش‌دهی داخلی در مورد دادوستدهای مشکوک و شبهه‌انگیز.

● آموختن الزامات قانونی به کارکنان.

● آموختن روش‌های شناسایی و گزارش‌دهی موارد شبهه‌برانگیز پول شویی به کارکنان.

در صورت عدم رعایت موارد بالا توسط کارکنان نهادهای مالی، آنان مرتکب جرم شده‌اند و برحسب قوانین موجود در کشورهای مختلف ممکن است محکوم به زندان، جریمه و جز آن بشوند. در عین حال، قانون الزاماتی نیز بردوش تک‌تک شهروندان می‌گذارد. هر شهروندی نیز موظف است به وظایف قانونی خویش در این زمینه‌گردن گذارد. در غیر این صورت، و درحالتی که آگاهانه به پول شویی کمک کند، محکوم به مجازات خواهد شد.

علائم و نشانه‌های وجود پول شویی

پس از جریان انفجار برج‌های ساختمان

تجارت جهانی امریکا با همکاری انگلستان و کشورهای اروپایی باتوسل به قانون ضد پول شویی درصدد شناسایی منابع مالی مشکوک و مصادره آنها برآمدند. در نتیجه بسیاری از کسانی که احتمال همکاری آنها با گروه‌های تروریستی یا سازمان‌های چریکی که برعلیه منافع سرمایه‌داری عمل می‌کردند، سرمایه‌های خود را از نظام بانکی مستقر در امریکا و انگلستان بیرون کشیدند و به ناچار این سرمایه‌ها به وطن اولیه یا همان‌جایی برگشت که این ثروت از آن سرزمین غارت شده بود. حضور قابل ملاحظه‌ی این منابع در برخی کشورهای حاشیه‌ی خلیج فارس باعث رونق یک باره‌ی سهام، مسکن و معاملات تجاری گردید که این رونق بی‌شک با پول شویی مرتبط می‌باشد.

بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد که علائم و نشانه‌های پول شویی عبارتند از:

● وجود معاملات گسترده‌ی پولی یک مشتری که با موضوع فعالیت وی مغایرت داشته باشد.

● بروز تغییرات غیرعادی در حساب‌های متعارف و الگوهای معاملاتی.

● انجام معاملاتی که تعیین هویت طرفین معامله مشکل باشد.

● معاملات غیرمجاز یا معاملاتی که به درستی ثبت نشده‌اند (حسابرسی نامناسب و ناکافی).

● انجام معاملات ارزی با حجم بالا و شکل نامتعارف (حوالجات از غیر سیستم بانکی - اسناد قابل واگذاری - خرید مستقیم خدمات انتقال پول).

● نظم ظاهری معاملات برای فرار از الزامات شناسایی یا نگهداری مدارک جهت امور نظارتی.

● معاملاتی که بدون هیچ دلیل تجاری از طریق واسطه‌ها صورت می‌گیرد.

● معرفی مشتریان خاص به وسیله‌ی یک همکار یا یک موسسه‌ی مالی خارجی مستقر در کشوری که به تولید و قاچاق مواد مخدر و اسلحه و حفظ اسرار بانکی اشتها دارد.

برخی شخصیت‌های مشهور جهان در ارتباط با پول شویی

بسیاری رهبران و دولت‌مردان کشورها به‌ویژه در کشورهای جهان سوم مشکوک یا متهم به فساد مالی و دست داشتن در پول شویی هستند. فهرست ذیل عمده‌ترین اسامی را که در دهه‌ی اخیر در ارتباط با پول شویی مطرح شده‌اند مشخص می‌کند.

● جولینو آندروتی رهبر حزب دمکرات مسیحی ایتالیا.

● بنتوکراکسی رهبر حزب سوسیال دمکرات ایتالیا.

● الیزابت کپ وزیر دادگستری سابق سوئیس.

● مدیران ارشد کردیت بانک سوئیس.

● فردیناند مارکوس دیکتاتور سابق فیلیپین.

● بیش از نه نفر از نخست‌وزیران ژاپن.

● رائل سالیناس برادر رئیس‌جمهور سابق مکزیک.

● برخی اعضای کمیسیون اروپا.

● علی زرداری شوهر بسی نظیر بوتو، نخست‌وزیر سابق پاکستان.

● عمر بانگو دکتاتور سابق گابن.

● برخی نخست‌وزیران و دولت‌مردان ارشد کره جنوبی.

● ژنرال آباجا دیکتاتور سابق نیجریه.

● خانواده سوکارنو در اندونزی.

● آلن گارسیا رئیس‌جمهور سابق پرو.

● موبوتو سه‌سه‌سکو دیکتاتور سابق زئیر، و بسیاری از رهبران کشورهای جهان سوم

به‌خصوص در کشورهای نفت‌خیز (خلیج فارس).

راه کارهای مبارزه با پول شویی کدامند؟

تجربه نشان می‌دهد که تا زمانی که بستر فساد مالی در کشورها وجود دارد پول شویی مطرح خواهد بود لذا به عنوان راهبردی‌ترین اصل در مبارزه با پول شویی خشکانیدن زمینه‌های فساد از طریق قانونمند کردن مبارزه با پول شویی (که

لایحه مبارزه با پول‌شویی در دستور کار مجلس قرار دارد و متن آن به پیوست ارائه شده است) و استقرار نظام شایسته سالاری و برقراری نظام پاسخگویی در حکومت‌ها است. بدون شک وجود نظام پاسخگویی و مسئولیت‌ها همراه با شایسته سالاری در خشکانیدن بسترهای فاسد پول‌شویی بسیار موثر خواهد بود. تجربیات جهانی و به‌خصوص راهبردهای "سازمان جهانی شفاف‌سازی" که برعلیه فساد مالی مبارزه می‌کند و راهبردهای ضد فساد مالی را وضع می‌کند نشان می‌دهد که مهم‌ترین راه کارهای مبارزه با پول‌شویی عبارتند از:

- ۱- وجود یک نظام حکومتی مبتنی بر نظام پاسخگویی و مسئولیت.
- ۲- استقرار نظام شایسته سالاری دولت‌مردان.
- ۳- کاهش اختیارات دولت در حوزه‌ی تصدی‌گری و گسترش اقتصاد مشارکتی.
- ۴- برقراری نظام حسابرسی به‌ویژه حسابرسی عملکرد، و ایجاد یک محیط نظارتی.
- ۵- وجود یک نهاد قضایی قدرتمند (قوه قضاییه) که ضامن حضور قضات مستقل، شرافتمند و صادق باشد.
- ۶- اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی آمار و اطلاعات در بنگاه‌های اقتصادی.

لایحه مبارزه با پول‌شویی

ماده ۱- پول‌شویی عبارت است: الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی یا علم به این که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد. ب) تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشا غیرقانونی آن با علم به این که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد. ج) اخفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت

واقعی، منشا، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

ماده ۲- عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مالی است که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم از فعالیت‌های مجرمانه به دست آمده باشد.

ماده ۳- شورای عالی مبارزه با پول‌شویی به ریاست معاون اول رئیس جمهور و با عضویت وزیران امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، اطلاعات، دادگستری، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دادستان کل کشور برای انجام وظایف زیر در چارچوب قوانین و مقررات تشکیل می‌شود:

الف - تدوین و تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون؛

ب - تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و فرهنگ‌سازی؛

ج - سازماندهی تشکیلات مناسب و ارائه راهکارهای اجرایی لازم برای انجام وظایف محوله در این قانون؛

د- فراهم آوردن سازوکارهای لازم جهت اجرایی شدن این قانون.

تبصره ۱- دبیرخانه شورا در وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل خواهد شد.

تبصره ۲- کلیه مصوبات و آیین‌نامه‌های اجرایی شورای فوق‌الذکر بعد از تصویب هیات وزیران به مورد اجرا گذاشته می‌شود.

ماده ۴- دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌برسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی و کلیه اشخاص حقوقی از جمله بانک‌ها، موسسات مالی و اعتباری، صندوق‌های قرضه‌الحسنه، بنیادها و موسسات خیریه، شهرداری‌ها، دستگاه‌های دولتی، موسسات و سازمان‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است و نهادهای عمومی غیردولتی و سایر اشخاصی که ملزم به رعایت مقررات مربوط

هستند مکلفند مصوبات شورای عالی مبارزه با پول‌شویی را در اجرای این قانون به مورد اجراء گذارند.

ماده ۵- اشخاص، نهادها و دستگاه‌های مشمول این قانون (موضوع ماده ۴) برحسب نوع فعالیت و ساختار سازمانی خود مکلف به رعایت موارد زیر هستند:

الف - شناسایی و احراز هویت مشتری و در صورت اقدام توسط نماینده یا وکیل، شناسایی و احراز سمت و هویت نماینده و وکیل و اصیل واقعی.

ب - ارائه اطلاعات، گزارش‌ها، اسناد و مدارک حسب درخواست مرجع ذی‌صلاحی که شورای عالی مبارزه با پول‌شویی تعیین می‌کند.

ج) گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مرجع ذی‌صلاحی که شورای عالی مبارزه با پول‌شویی تعیین می‌کند.

د) نگهداری سوابق مربوط به شناسایی مشتریان، سوابق حساب‌ها، عملیات و معاملات.

ه) تدوین معیارهای کنترل داخلی و آموزش مدیران و کارکنان به منظور رعایت مفاد این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن.

ماده ۶- اطلاعات و اسناد گردآوری شده در اجرای این قانون صرفاً در جهت اهداف تعیین شده در قانون مبارزه با پول‌شویی و جرایم منشا آن مورد استفاده قرار خواهد گرفت، افشای اطلاعات یا استفاده از آن به نفع خود یا دیگری به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم توسط مأموران دولتی یا سایر اشخاص مقرر در این قانون ممنوع بوده و متخلف به مجازات مندرج در قانون مربوط به مرتکبان به افشای اسناد محرمانه و سری دولتی، محکوم خواهد شد.

ماده ۷- مرتکبین جرم پول‌شویی علاوه بر استرداد درآمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم مشتمل بر اصل و منافع حاصل (و اگر موجود نباشد، مثل یا قیمت آن) به جزای نقدی به میزان یک چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می‌شوند.

اخبار آیفک

مطالبی که در این بخش چاپ شده ترجمان خبرنامه‌های آیفک (فدراسیون بین‌المللی حسابداران) است.

هیات استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی بین‌المللی فرایند آزاد استانداردگذاری و رویه‌های کاری‌اش را ارتقاء می‌بخشد

(نیویورک / ۱۵ جولای ۲۰۰۴) - هیات استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی بین‌المللی (IAASB) به عنوان بخشی از تعهدات مستمرش برای شرح و بسط استانداردهای بین‌المللی پرکیفیت اقدام به انتشار یک پیش‌نویس نظرخواهی کرد. هیات در این پیش‌نویس برخی تمهیدات را برای ارتقا فرایند آزاد استانداردگذاری و رویه‌های کاری‌اش مطرح می‌نماید. این پیش‌نویس هم چنین توصیه می‌کند که توصیف کنونی از فرایند آزاد استانداردگذاری و رویه‌های کاری IAASB باید بسط یابد تا به‌طور کامل‌تر شیوه‌های عملی را بازتاب دهد که در آینده پی‌گیری خواهد شد.

IAASB در شرح و بسط این طرح جدید به رویه‌های کاری کنونی‌اش و اصلاحات آیفک توجه کرده است و از بهترین شیوه‌های عمل دیگر استانداردارگذاران پیروی می‌کند تمهیداتی که برای ارتقاء استانداردگذاری و رویه‌های کاری اندیشیده شده است برای افزایش اعتماد به این مهم است که فعالیت‌های IAASB در راستای پاسخ‌گویی به منافع عمومی قرار دارد و به وضع استانداردهای بین‌المللی پرکیفیت خواهد انجامید.

IAASB به منظور تقویت بیشتر تر فرایند بحث و تبادل نظر اعضایش و ارتقاء پاسخ‌گویی به اظهار نظر درباره‌ی استانداردهایش موارد زیر را در خصوص فرایند آزاد استانداردگذاری و رویه‌های کاری‌اش پیشنهاد می‌کند:

- برگزاری نظرآزمایی‌ها یا

میزدگردهای عمومی، یا صدور نشریه‌های مشاوره‌ای در مواردی که نیاز به اطلاعات گسترده‌تر یا بیش‌تری احساس شود.

- ارتقای موضوعات دستور جلسات و دست‌یابی آسان‌تر به نامه‌های اظهارنظر برای کمک به فرایند مذاکرات و مباحثاتش.
- شرح و بسط توصیف فرایندی که از آن طریق IAASB نیاز به نظرخواهی مجدد در خصوص پیش‌نویس یک استاندارد بین‌المللی یا بیانیه‌ی عمل را احساس می‌کند.

- امکان صدور یک نشریه‌ی جداگانه که مبانی IAASB را درباره‌ی نتیجه‌گیری‌هایش پیرامون استانداردها یا بیانیه‌های عمل بین‌المللی نهایی، در صورت ضرورت، تبیین می‌کند.

- فرایندی که به موقعیت‌هایی بپردازد که منشا مسائل و موضوعات ناظر بر فرایند آزاد استانداردگذاری است.

نقش IAASB بهبود استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی و کیفیت و یکسانی عمل در سراسر جهان و از این رو تقویت اعتماد عمومی به حرفه‌ی حسابرسی جهان‌گستر و خدمت در جهت منافع عمومی است. IAASB بخشی از فدراسیون بین‌المللی حسابداران (آیفک) است. آیفک برای خدمت به منافع عمومی، تقویت حرفه‌ی حسابداری جهان‌گستر، و مشارکت در توسعه‌ی اقتصاد بین‌المللی نیرومند ایجاد شده است. در حال حاضر اعضای آیفک مشتمل بر ۱۵۰ ارگان حسابداری حرفه‌ای از ۱۱۸ کشور است که بیش از ۲/۵ میلیون حسابداری را در بخش عمومی، آموزش، خدمات دولتی، صنعت و تجارت نمایندگی می‌کنند.

اظهار نظر درباره‌ی پیش‌نویس نظرخواهی جدید

علاقه‌مندان می‌توانند پیش‌نویس بیانیه‌ی فرایند آزاد استاندارد‌گذاری و رویه‌های کاری IAASB را با رفتن به وب‌گاه آیفک به نشانی www.ifac.org مطالعه کنند. اظهار نظرها درباره‌ی پیش‌نویس نظرخواهی باید حداکثر تا ۱۵ اکتبر ۲۰۰۴ به رایانامه‌ی FDComments@ifac.org یا به دورنمای مدیر فنی آیفک به شماره‌ی ۱-212-286-9570+ یا به نشانی مدیر فنی

آیفک، نیویورک، خیابان ۵۴۵، شماره‌ی ۱۰۰۱۷، ارسال شود.

هیات استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی بین‌المللی حساب‌رسان را به دقت بیشتر در برنامه‌ریزی‌های حسابرسی فرامی‌خواند

(نیویورک/ ۱۲ جولای ۲۰۰۴) - هیات استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی بین‌المللی نسخه‌ی تجدید نظر شده‌ی استاندارد حسابرسی بین‌المللی بخش ۳۰۰ با عنوان برنامه‌ریزی حسابرسی صورت‌های مالی را منتشر ساخت. در این استاندارد از حساب‌رسان خواسته شده است تا حسابرسی‌های خود را با دقت بیشتری برنامه‌ریزی کنند.

استاندارد تجدید نظر شده‌ی بخش ۳۰۰، با عنوان برنامه‌ریزی حسابرسی صورت‌های مالی، با اتکا بر استانداردهای جدید ریسک حسابرسی شکل گرفته است و حساب‌رسان را ملزم می‌کند تا حسابرسی را آن‌چنان برنامه‌ریزی کنند که به گونه‌ای اثربخش اجرا شود. این استاندارد تاکید می‌کند که برنامه‌ریزی فرایندی مستمر و تکراری در کار حسابرسی است و رویدادهای غیرمنتظره، تغییر شرایط یا دیگر موقعیت‌ها ممکن است حساب‌رسان را به ارزشیابی مجدد رویه‌های حسابرسی برنامه‌ریزی شده وادارد.

این استاندارد، در خصوص حسابرسی‌های صورت‌های مالی که

دوره‌ی تحت پوشش آنها از ۱۵ دسامبر ۲۰۰۴ یا بعد از آن آغاز می‌شود لازم‌الاجرا است. این استاندارد هم چنین حساب‌رسان را ملزم می‌سازد تا یک راهبرد کلی حسابرسی را تعیین نمایند که دامنه، زمان‌بندی و مسیر حسابرسی را مشخص می‌کند.

جان کلاس، صدر هیات استانداردهای حسابرسی و اطمینان‌بخشی می‌گوید که: "برنامه‌ریزی حسابرسی نقش حیاتی در ایجاد جو و مد حسابرسی و نیز اطمینان بخشیدن از این که منابع به درستی به عرصه‌های ریکسی‌تر در زمان مقتضی تخصیص می‌یابند، بازی می‌کند. ایجاد راهبرد حسابرسی کلی کمک می‌کند تا راهنمایی برای شرح و بسط برنامه‌ی حسابرسی مفصل‌تر در دسترس باشد و اطمینان حاصل شود که رویه‌های حسابرسی به درستی هدف‌گذاری شده‌اند. استاندارد تجدید نظر شده‌ی برنامه‌ریزی حسابرسی الزامات لازم و رهنمودی را برای انجام این جنبه‌ی مهم از حسابرسی در اختیار حساب‌رسان قرار می‌دهد و به وی در بهبود عملکرد حسابرسی کمک خواهد کرد."

اعضای آیفک مشتمل بر ۱۵۸ حرفه‌ی حسابداری است که در ۱۱۸ کشور جهان واقع‌اند و بیش از ۲/۵ میلیون حسابدار را در بخش عمومی، آموزش، خدمات دولتی، صنعت و بازرگانی نمایندگی می‌کنند.

به همت انجمن حسابداری ایران
همایش ملی حسابداری و صنعت
۲ مهرماه ۱۳۸۳

انجمن حسابداری ایران با حمایت صنایع بزرگ کشور، بیمه‌ها و موسسات حسابداری و حسابرسی اولین همایش ملی حسابداری و صنعت را در دوم مهر سال ۱۳۸۳ در سالن اصلی مرکز همایش‌های رازی برگزار می‌کند.

بدین وسیله از کلیه‌ی متخصصین، اساتید، صاحب‌نظران، پژوهشگران و کارشناسان جهت شرکت در همایش دعوت به عمل می‌آید.

محورهای اصلی همایش

۱. خدمات حرفه‌ای حسابداری در جهت بهبود تصمیم‌گیری‌های مدیریت
۲. حسابداری، تصمیم‌گیری‌های مدیریت و نرم‌افزارهای مالی و حسابداری
۳. نقش حسابداری در صنعت
۴. انتظارات صنعت از دانشگاه‌ها
۵. انتظارات صنعت از حرفه حسابداری
۶. انتظارات دانشگاه از صنعت
۷. سایر موضوعات مرتبط

اعضای کمیته منتخب همایش

دکتر علی ثقفی، دکتر ویدا مجتهدزاده، دکتر غلامحسین اسدی، دکتر محمدنمازی، دکتر حمید حقیقت، دکتر رحیم اسماعیلی، دکتر رمضانعلی رویانی، دکتر غلامرضا سلیمانی، دکتر ناصر پرتوی

حق ثبت نام

ردیف	شرکت‌کنندگان	مبلغ	تا تاریخ
۱	مدیران و کارشناسان	۱۲۰,۰۰۰ ریال	۱۳۸۳/۶/۲۶
۲	اعضای انجمن حسابداران خبره، اعضای جامعه حسابداران رسمی، اعضای هیئت علمی و اعضای انجمن متخصصین امور ذی‌حسابی کشور	۱۰۰,۰۰۰ ریال	۱۳۸۳/۶/۲۶
۳	اعضای انجمن حسابداری ایران	۸۰,۰۰۰ ریال	۱۳۸۳/۶/۲۶
۴	دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد (ظرفیت پذیرش ۱۰۰ نفر)	۶۰,۰۰۰ ریال	۱۳۸۳/۶/۲۶

* از کلیه شرکت‌ها و موسسات و مراکز علاقه‌مند به برپایی غرفه دعوت می‌شود با دبیرخانه همایش حداکثر تا تاریخ ۸۳/۶/۲۶ تماس حاصل نمایند و یا از طریق فکس درخواست خود را ارسال نمایند.
 * حق ثبت نام شرکت‌کنندگان شامل هزینه شرکت در همایش، پذیرایی و ناهار، مجموعه چکیده سخنرانی‌ها و هدایای همایش می‌باشد. خواهشمند است کپی فرم ثبت نام به علاوه کپی فیش را به دبیرخانه از طریق فکس و یا با پست سفارشی ارسال نمایید.
 * در پایان همایش به کلیه شرکت‌کنندگان گواهی شرکت در همایش اعطا خواهد شد.

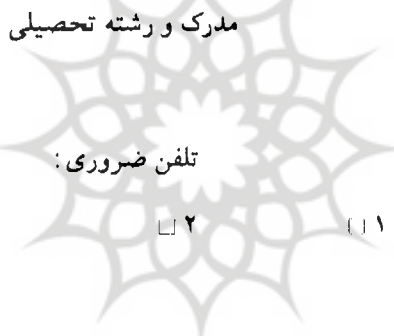
فرم ثبت نام

در همایش ملی حسابداری و صنعت

۲ مهر ۱۳۸۳

نام و نام خانوادگی

محل کار و سمت:

تلفن محل کار:

مدرک و رشته تحصیلی

مربوط به حق ثبت نام شماره:

۴

۳

۲

۱

تلفن ضروری:

آدرس دقیق پستی:

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مشخصات فیش واریزی به حساب بانک ملی جاری ۱۳۷۰ شعبه سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و

تولیدکنندگان کد شعبه ۵۶۰

شعبه:

شماره فیش:

تاریخ پرداخت:

مبلغ پرداختی:

آدرس دبیرخانه: تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان شهیدقندی (پالیزی سابق)، پلاک ۹۱، طبقه ۴

صندوق پستی ۹۵۵۴-۱۵۸۷۵ - تلفکس: ۸۷۵۶۴۰۱

معرفی موسسات حسابرسی عضو انجمن حسابداران خبره ایران

در اجرای مصوبه شورایی عالی انجمن حسابداران خبره ایران و به استناد ماده ۱۰ اساسنامه انجمن بدین وسیله موسسات حسابرسی عضو انجمن حسابداران خبره ایران که حداکثر شرکاء آنها حسابداران مستقل عضو انجمن می باشند به شرح زیر و به ترتیب الفبا معرفی می گردند.

فهرست

- ۱- آژمودگان
- ۴- آزمون
- ۵- آزمون سامانه
- ۶- آریاروش
- ۷- آگاه حساب
- ۲- امجدتران سپاهان
- ۳- ایران مشهود
- ۸- اصول پایه
- ۹- ارکان سیستم
- ۱۰- بهرامدمشار
- ۱۱- بیات رایان
- ۱۲- بیداران
- ۱۴- حسابرسیین
- ۱۵- خبره
- ۱۶- دیارایان
- ۱۷- دش و همکاران
- ۱۸- رایمند و همکاران
- ۱۹- رهیافت حساب تهران
- ۲۰- سخن حق
- ۲۱- شراکت
- ۲۲- قراز مشار
- ۲۳- ممیز
- ۲۴- مجریان پویا
- ۲۵- نوآندیشان
- ۲۶- همیار حساب

انجمن حسابداران خبره ایران

تلفنهای ۸۹۰۲۹۲۶
۸۹۰۵۹۲۰
فاکس ۸۸۹۹۷۲۲

E-Mail: Anjoman@systemgroup.net

info@iranianica.com

۱ موسسه حسابرسی آژمودگان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- مهرداد آل علی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- فرهاد فرزاد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مصطفی حاجی حسینی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات حسابداری، مشاوره‌های و طراحی سیستم‌های مالی - نظارت بر امور تصفیه
تلفن: ۸۷۵۷۳۴۰ - ۸۸۰۲۶۳۹ - ۸۸۰۳۴۶۵
فاکس: ۸۷۵۷۳۴۱
نشانی: خیابان کریمخان زند - خیابان حافظ شماره ۷۰۱ - طبقه چهارم صندوق پستی: ۱۴۳۳۵-۷۹۷

۴ موسسه حسابرسی آزمون

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- فریون کشانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سیدکمال موسوی (حسابدار رسمی)
- جواد گوهرزاد (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، طراحی سیستم، نرم‌افزار و مشاوره مالی و مالیاتی
تلفن: ۸۰۰۰۸۷۱
فاکس: ۸۰۱۲۳۱۵
نشانی: کارگر شمالی، ۴۴۶، طبقه دوم
صندوق پستی: ۱۴۳۹۵/۷۱۶
Email: Azmoon_co@yahoo.com

۲ موسسه حسابرسی امجد

عضو انجمن حسابداران خبره ایران
عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- محمدحسین واحدی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- اصغر پهنیا (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مهرداد شریعت‌زاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عباس اسماعیلی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی و مالیاتی، بازرسی قانونی، مشاوره‌های مدیریت مالی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های مالی، دفتر تهران: خیابان ولیعصر، بالاتر از جام جم، ساختمان حم، شماره ۱۴۷۹، طبقه چهارم، واحد یک
تلفن: ۰۲۱.۲۰۱۲۹۳۱ - ۰۲۱.۲۰۱۲۹۳۲
دکتر اصغرهان: میدان آزادی، خیابان آزادگان، کوی کارگران، ساختمان ۲۰، طبقه سوم، واحد ۶
تلفنکس: ۰۳۱۱۶۶۲۱۳۴۵ - صندوق پستی: اصفهان ۵۶۳-۸۱۶۵۵
دفتر یزد: بلوار باهنر، شماره ۳۵۹، طبقه دوم تلفنکس: ۰۳۵۱.۷۲۲۳۲۹۹
دفتر شیراز: بلوار چمران، بلوار نایب، کوی شماره ۹، شماره ۵۲
تلفنکس: ۰۷۱۱.۶۲۵۲۶۹۲۰۲
http://www.amjad.ir
info@amjad.ir

۵ موسسه حسابرسی آزمون سامانه

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- عبدالرضا (فرهاد) نوربخش (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- علی اصغر نجفی مهری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- حسین قاسمی روجی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: طراحی سیستم، مشاوره مالی و مالیاتی
نشانی: خیابان بهار شیراز تقاطع سه‌رودی جنوبی شماره ۹۷
تلفن: ۷۵۲۷۹۴۴ - ۷۵۲۷۴۵۸
نشانی: میدان آرژانتین، خیابان زاگرس، شماره ۵
تلفن: ۸۷۹۸۴۸۱
صندوق پستی: ۱۵۷۴۵۰/۱۴۹

۳ ایران مشهود

موسسه حسابرسی و خدمات مالی و مدیریت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- محمدرضا گلچین‌پور (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- علیرضا عطفی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سیدعباس اسمعیل‌زاده پاکدامن (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمدصادق حشمتی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای مالی و مدیریت و طراحی سیستم‌های مالی و ارزیابی سهام
تلفن: ۸۷۸۵۷۶۵ - ۸۷۹۱۴۳۷ - ۸۷۹۱۴۹۹
فاکس: ۸۷۹۱۴۷۰
نشانی: خیابان وحید دستگردی (ظفر) - بین خیابان آفریقا و بزرگراه مدرس - پلاک ۲۴۸ - طبقه چهارم
صندوق پستی: ۴۸۹۹ - ۱۴۱۵۵
دفتر اواز: فلکه سوم کیانارس، خیابان اردیبهشت، پلاک ۳۲، طبقه سوم، تلفن: ۳۳۳۶۶۲۵
Email: iranmashhoodin@yahoo.com

۶ آریاروش

موسسه حسابرسی آریاروش

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- حبیب جامعی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سیدمحمد بزرگ‌زاده (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مجتبی غلامی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و مدیریت، طراحی سیستم‌های مالی و اصلاح حساب
تلفنکس: ۸۴۶۸۵۴۵
نشانی: تهران سیدخندان ابتدای بزرگراه رسالت شماره ۵ طبقه سوم
صندوق پستی: ۱۵۷۵۷۹۱۹

۷ موسسه حسابرسی آگاه حساب

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- علیرضا زندیابارثیسی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالکریم مقدم (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مینا فرودیان (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مالی و مشاوره‌های و طراحی سیستم‌های مالی و کامپیوتری
تلفن: ۴۲۳۸۶۲۳ - ۴۲۳۸۶۲۳
نشانی: تهران - سارخان شماره ۸۱۶ طبقه ۶ واحد ۲۳
Email: agahhesab@hotmail.com

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت اصول پایه فراگیر

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **ابراهیم موسوی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسین صالح آبادی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **هوشنگ منوچهری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
 تلفن: ۸۴۲۳۵۳۴ - ۸۴۱۱۵۰۵
 فاکس: ۸۴۲۳۵۳۴ - ۸۴۱۱۵۰۵
 نشانی: خیابان مطهری - جنب باشگاه بانک سپه
 پلاک ۳۳ طبقه ۴
 صندوق پستی: ۵۹۳۵ - ۱۵۸۷۵

موسسه حسابرسی

ارکان سیستم

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **محمد شوقیان** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **عبداله شفاعت قراملکی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **جبرائیل بهاری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی (به همراه نرم‌افزارهای مالی)
 تلفن: ۲ و ۸۸۰۴۹۴۱ فاکس: ۸۸۰۴۹۴۰
 دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر، نرسیده به خیابان فاطمی، خیابان شهید حمیدصدر پلاک ۳۸ طبقه دوم آپارتمان شماره ۱۰
 دفتر تبریز: خیابان امام سه‌راهی طالقانی، مجتمع خدمات تجاری سهند طبقه دوم واحد ۸
 تلفکس: ۰۴۱۱-۵۵۳۳۵۷۰
 Email: m_shoghian@yahoo.com

انجمن حسابداران خبره ایران

تلفنهای ۸۹۰۲۹۲۶
 ۸۹۰۵۹۲۰
 فاکس ۸۸۹۹۷۲۲

Email: Anjoman@systemgroup.net
 info@iranianica.com

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

بهراد موشار

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **مهربان پرویز** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **فریده شیرازی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **بهر روز ابراهیمی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **شیرین منیر فاطمی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **رضا یعقوبی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی.
 تلفن: ۸۳۰۹۴۹۰ - ۸۳۲۶۵۲۷
 نشانی: تهران - خیابان مطهری خیابان فجر (چم سابق) پایین تر از کانون زبان پلاک ۲۹ طبقه دوم
 صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۵۵۵۱
 کدپستی ۱۵۸۹۷۸۳۱۱۶
 Email : info@behradmoshar.com

موسسه حسابرسی بیات رایان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **منوچهر بیات** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **ابوالقاسم مرآتی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **عبدالحسین رهبری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: طراحی سیستم (نرم‌افزار) مشاوره مالی و مالیاتی، خدمات حسابداری، خدمات حسابرسی عملیاتی و مالیاتی
 تلفن: ۸۵۰۴۵۸۶ - ۸۵۰۲۰۴۵
 فاکس: ۸۵۰۲۰۴۵
 نشانی: خیابان مطهری - بین کوچه نور و دریای نور - شماره ۲۳۹ - طبقه سوم
 Email : bayatrayan@neda.net
 Kpimg-br@neda.net

موسسه حسابرسی بیداران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **عباس اسرارحقیقی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **یدالله امیدواری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **حسین فرج‌اللهی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، طراحی سیستم‌های مالی، مشاوره مالی و مالیاتی، ارزیابی سهام
 تلفن: ۸۳۰۶۹۱۱ - ۸۸۲۹۷۶۱ - ۸۸۳۵۲۰۷
 فاکس: ۸۸۳۱۶۸۱
 نشانی: شمال میدان هفت‌تیر، خیابان زیرک‌زاده، شماره ۲۲، طبقه اول

موسسه حسابرسی تدوین و همکاران

ERNST & YOUNG INTERNATIONAL

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **احمد ثابت مظفری** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **ابوالقاسم فخاریان** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **علیرضا خالقی** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی - حسابرسی مالیاتی - بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
 تلفن: ۸۷۸۲۰۹۶ - ۸۸۸۶۱۵۰ فاکس:
 نشانی: خیابان ولیعصر، پائین تر از میدان ونک، پلاک ۱۲۷۹/۱
 صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۳۱۴۹
 Email: tadvinco@mail.dci.co.ir

حسابرسین موسسه حسابرسی و بهبود سیستم‌های مدیریت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **حسن اسمائی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **منوچهر زندی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **منیژه آرینانپور** (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
 تلفن: ۸۷۲۱۲۶۹ - ۸۷۲۱۲۶۹ فاکس:
 نشانی: خیابان قائم‌مقام فراهانی، ساختمان ۲۱۶، طبقه سوم، واحد ۲۶
 Email: hesabresin@rayankooosh.com

موسسه حسابرسی خبره

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- **داود خفاریلو** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **نعمت‌اله علیخانی‌راد** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- **سیاوش سهیلی** (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
 تلفن: ۸۸۰۴۵۱۹ - ۲۱ فاکس: ۸۹۰۲۳۲۰
 نشانی: خیابان ولیعصر، کوی پزشکپور (شمال فروشگاه قدس) شماره ۲۳ کدپستی: ۱۵۹۴۸

راهنمای موسسات حسابرسی

۸۹۰۵۹۲۰ - ۸۹۰۲۹۲۶

راهنمای موسسات حسابرسی عضو انجمن حسابداران خبره ایران

۱۶

موسسه حسابرسی و خدمات مالی

دایاریان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- علی امانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- غلامحسین دوانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- رضا مستاجران (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی بازرسی قانونی، مشاوره مدیریت مالی،
طراحی و پیاده سازی سیستم مالی، نظارت مالی و حسابداری و
مالیاتی، نظارت بر امور تصفیه

تلفن: ۸۷۳۹۰۸۳ - ۴ و ۸۷۳۹۰۷۱
فکس: ۸۷۳۹۰۵۶

نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان سرافراز،
خیابان هفتم، شماره ۵۰، طبقه دهم

صندوق پستی: ۱۵۷۴۵-۹۴۷
Email: DAYA RAYAN@apadana.com

۱۷

موسسه حسابرسی

دش و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- بهروز دانش (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- سید حسین عربزاده (حسابدار مستقل، حسابدار
رسمی)
- میلتن ایوان کریمیان (حسابدار مستقل، حسابدار
رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی،
بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و
مالیاتی، اصلاح حساب، ارزیابی سهام، طراحی
سیستم های مالی

تلفن: ۶۹۴۵۴۶۷-۶۹۴۵۴۶۵
فکس: ۶۴۲۹۹۷۱
نشانی: تهران- خیابان جمالزاده شمالی بالاتر از
بلوار کشاورز روپرو بانک ملی شماره ۲۵۳
صندوق پستی: ۱۴۱۸۵/۴۸۷
Email: Dash_Co@neda.net

۱۸

موسسه حسابرسی

رایمند و همکاران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- عباسعلی دهمدشتی نژاد (حسابدار مستقل،
حسابدار رسمی)
- فریبرز امین (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- همایون مشیرزاده (حسابدار مستقل، حسابدار
رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی،
بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره مالی و
مالیاتی، اصلاح حساب
تلفن: ۸۸۰۳۰۴۴ - فکس: ۸۹۰۳۴۹۶
نشانی: تهران - خیابان زرتشت غربی، پلاک ۳۲،
طبقه پنجم

Email : rymand@rymand.com

۱۹

موسسه حسابرسی

رهیافت حساب تهران

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- فریدون ایزدپناه (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- عبدالله تمدنی جهرمی (حسابدار رسمی)
- هوشنگ غیبی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی، انجام وظایف بازرس
قانونی، طراحی سیستم های مالی، ارزیابی سهام
تلفن: ۸۹۸۵۷۵۱ - ۵
فکس: ۸۹۷۵۷۲۱

صندوق پستی: ۱۴۳۵۸ - ۱۴۳۵۵
نشانی: خیابان بوسف آباد - خیابان چهارم، پلاک ۵،
واحد ۶، کدپستی: ۱۴۳۱۶

راهنمای موسسات حسابرسی

۸۹۰۲۹۲۶ - ۸۹۰۵۹۲۰

۲۰

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

سخن حق

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- غلامرضا سلامی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- هوشنگ خستوتی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- اسداله نیلی اصفهانی (حسابدار مستقل، حسابدار
رسمی)

خدمات: حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی،
بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره در زمینه
امور بانک، بیمه، فن آوری اطلاعاتی

تلفن: ۸۷۹۴۶۴۶

تلفا کس: ۸۷۹۴۹۲۸

صندوق پستی: ۴۱۷۵ - ۱۴۱۵۵

نشانی: میدان آرژانتین، اول بزرگراه آفریقا، روپرو
پارکینگ بیهقی، پلاک ۹، بلوک ب، واحد شماره ۳
پست الکترونیک: info@sokhanehagh.com

www.sokhanehagh.com

۲۱

موسسه حسابرسی شراکت

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو
جامعه حسابداران رسمی ایران

- سیروس گوهری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مجید کشوریز و هانگرودی (حسابدار مستقل، حسابدار
رسمی)
- حسن فرنی (حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی،
بازرس قانونی، ارائه خدمات مشاوره ای و
طراحی سیستم های مالی

تلفن: ۸۷۱۷۶۵۰ - ۸۷۱۷۶۵۱

فکس: ۸۷۵۹۰۹۴

نشانی: تهران - خیابان دکتر بهشتی، خیابان
قائم مقام فراهانی، ساختمان ۲۱۶، طبقه چهارم
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۶۶۶۶

راهنمای موسسات حسابرسی

۲۲

موسسه حسابرسی

فراز مشاور

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- پرویز صادقی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- نریمان ایلخانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی، بازرسی قانونی، خدمات حسابداری، ارزیابی سهام
تلفن: ۸۸۹۴۴۶۸-۸۸۹۲۰۳۶
فاکس: ۸۹۰۰۵۲۸
نشانی: تهران - ولیعصر نبش استادمطهری کوچه افتخار پلاک ۱۲ طبقه دوم کدپستی: ۱۵۹۵۸

۲۳

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

ممیز

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- محمد نبی‌داهی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- حسین سیادت‌خو (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- جمشید اسکندری (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۹۰۱۵۴۷، ۸۸۹۵۳۷۷
فاکس: ۸۸۰۲۹۰۱، ۸۸۰۲۸۹۸
نشانی: خیابان کریم‌خان‌زند، خیابان آبان جنوبی، خیابان سپند غربی، پلاک ۹۲، طبقه سوم، آپارتمان شرقی، کدپستی: ۱۵۹۸۶۸۵۵۱۷

۲۴

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

مُجَرَّبَان پویا

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- اکبر و قار کاشانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- علی‌اصغر خلفی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- طاهر مراغه‌پور (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای مالی، مدیریت و طراحی سیستم‌های مالی، خدمات حسابداری و خدمات بیمه
تلفن: ۰۲۳۷۲۹۰۰ - ۰۲۳۷۲۹۰۰ - ۰۲۳۷۲۹۰۰
نشانی: خیابان فتحی شقایق پلاک ۱۲۴ طبقه ۲ دفتر اصطفهان: خیابان نظر غربی، نبش کوچه نمازخانه استنقین، ساختمان نوک، طبقه اول
تلفن: ۰۲۳۷۲۹۰۰
تلفن: ۰۳۱۱-۰۲۳۷۲۹۰۰
دفتر همدان: ابتدای خیابان جهاد ساختمان جم طبقه ۲ شماره ۸
تلفن: ۰۸۱۱-۰۲۳۷۲۹۰۰

۲۵

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

نواندیشان

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- سورن آبتوس (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- غلامعلی رشیدی (حسابدار رسمی)
- گارو هوانسیان‌فر (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی مالیاتی، حسابرسی عملیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی و حسابداری صنعتی
تلفن: ۸۳۰۲۳۱۶
فاکس: ۸۸۴۱۲۲۷
نشانی: خیابان میرزای شیرازی، نبش خیابان کامکار ساختمان ۸۳، آپارتمان ۱۶، کدپستی: ۱۵۸۵۷
Email : nouandishan@yahoo.com

۲۶

همیار حساب

موسسه حسابرسی و خدمات مالی

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - عضو جامعه حسابداران رسمی ایران

- تریمان شهربانی (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- مسعود مبارک (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)
- محمدتقی سلیمان‌نیا (حسابدار مستقل، حسابدار رسمی)

خدمات: حسابرسی عملیاتی، حسابرسی مالیاتی، بازرسی قانونی، ارائه خدمات مشاوره‌ای و طراحی سیستم‌های مالی
تلفن: ۸۰۶۳۲۷۴
فاکس: ۸۰۶۳۲۷۵
نشانی: یوسف‌آباد خیابان سیدجمال‌الدین اسدآبادی، شماره ۳۵۵
صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۱۶۴۳
Email : Hamyar@iranianica.com

راهنمای موسسات حسابرسی

عضو انجمن حسابداران

خبره ایران

۸۹۰۵۹۲۰-۸۹۰۲۹۲۶

سمینار گزارشگری مالی، تحولات پیش روی هشتم و نهم دیماه ۱۳۸۳

موضوعات سخنرانی و موارد قابل طرح در جلسات پرسش و پاسخ

مفهوم، نقش و مسئولیت‌های راهبری سازمان Corporate Governance * سازمان‌های فردا و انتظارات استفاده‌کنندگان از گزارشات مالی * تدابیر فدراسیون جهانی حسابداران برای اعتباربخشی مجدد به گزارشات مالی * گزارشگری ارزش‌ها (Value Reporting) در بنگاه‌های اقتصادی * نگاه دوباره به کنترل‌های داخلی و قابلیت اتکاء گزارشات * نقش شاخص‌های غیرمالی در گزارشات * اخلاق سازمانی / اخلاق حرفه‌ای تضمین‌کننده اعتبار گزارشات مالی * گزارشگری در عصر اقتصاد دیجیتال با تاکید بر فن‌آوری اطلاعات بر گزارشگری مالی * اهمیت سنجش و گزارشگری پایداری شرکت‌ها (Sustainability) * تحلیل فاصله گزارشگری مالی در ایران و سطح گزارشگری نوین * تکنیک‌های حسابرسی صورت‌های مالی نوین و گزارشگری مالی نوین در بخش دولتی.

مخاطبین

اساتید رشته‌های مالی، اعضای هیئت مدیره شرکت‌ها و مدیران سازمان‌های دولتی، مدیران مالی، روسای حسابداری، حسابداران و حسابرسان ارشد و سایر کارشناسان مالی و حسابداران واحدهای اقتصادی، دانشجویان دکتری و فوق‌لیسانس در امور مالی.

زمان و محل برگزاری

روزهای هشتم و نهم دیماه ۱۳۸۳ ساعت ۸ تا ۱۷ در محل سالن رازی دانشگاه علوم پزشکی واقع در بزرگراه همت جنب برج میلاد.

هزینه و روش ثبت نام

هزینه شرکت در سمینار برای اعضای انجمن و اعضای جامعه حسابداران رسمی ۴۵۰,۰۰۰ ریال و برای غیر عضو ۵۵۰,۰۰۰ ریال، ثبت نام پس از واریز مبلغ تعیین شده به حساب ۴۵۰۵۳۵۵۵ در بانک تجارت شعبه مرکزی بنام انجمن حسابداران خبره ایران و تکمیل فرم درخواست پشت صفحه و ارائه آنها به دبیرخانه انجمن واقع در خیابان استاد نجات‌الهی - شماره ۱۵۲ میسر می‌باشد.

مهلت ثبت نام

با توجه به محدودیت جا ثبت نام به ترتیب اولویت زمان دریافت اعلامیه واریز وجه و تکمیل فرم درخواست پشت صفحه و صدور رسید رسمی انجمن خواهد شد.
در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر با تلفن ۸۹۰۲۹۲۶ تماس حاصل فرمائید.

بسمه تعالی

فرم درخواست ثبت نام در سمینار "گزارشگری مالی، تحولات پیش روی"

هشتم و نهم دیماه ۱۳۸۳

اینجانب

عضو انجمن به آدرس
غیرعضو

تلفن

فاکس

از سازمان
شرکت

ریال با واریز مبلغ
بحساب جاری ۴۵۰۵۳۵۵۵ بنام انجمن حسابداران خبره ایران در بانک تجارت شعبه مرکزی (اعلامیه پیوست) متقاضی
شرکت در سمینار گزارشگری مالی، تحولات پیش روی می باشم.

محل امضا

انجمن حسابداران خبره ایران - خیابان استادنجات الهی - شماره ۱۵۲ تلفن: ۸۹۰۲۹۲۶ فاکس: ۸۸۹۹۷۲۲

شرکت کننده محترم، چنانچه در مورد سمینار "گزارشگری مالی، تحولات پیش روی"، سوال بخصوصی دارید که جنبه عمومی دارد، آنرا در همین فرم یا به صورت جداگانه از طریق فاکس انجمن مطرح فرمایید.

سوال:

ثبت نام گروهی در سمینار "گزارشگری مالی، تحولات پیش روی"

هشتم و نهم دیماه ۱۳۸۳

سازمان

شرکت

موسسه

تلفن

فاکس

به آدرس

با واریز مبلغ

ریال (اعلامیه پیوست) بابت..... نفر عضو
انجمن و..... نفر غیرعضو خانمها و آقایان به شرح زیر را جهت شرکت در سمینار "گزارشگری مالی، تحولات پیش روی" معرفی می نماید.

-۱

-۴

-۷

-۲

-۵

-۸

-۳

-۶

-۹

محل امضا

انجمن حسابداران خبره ایران - خیابان استادنجات الهی - شماره ۱۵۲ تلفن: ۸۹۰۲۹۲۶ فاکس: ۸۸۹۹۷۲۲

اخبار حرفه

مورد استفاده در صورت‌های مالی و نیز تاثیر آن بر درآمد، مجاب نماید.

مدت اظهارنظر در مورد پیش‌نویس اولیه ۷ سپتامبر ۲۰۰۴ خاتمه می‌یابد. هیئت در نظر دارد در سپتامبر ۲۰۰۴ میزگرد عمومی را به منظور جمع‌آوری اطلاعات بیش‌تر تشکیل دهد. اسناد مربوطه در وب‌گاه FASB به آدرس www.fasb.org در دسترس است.

SEC و PCAOB سوالات معمول در مورد استاندارد شماره ۲ حسابرسی را عرضه می‌کنند

کمیسیون بورس اوراق بهادار امریکا SEC و هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های عمومی PCAOB دو سری از سوالات معمول مربوط به استاندارد مذکور را منتشر کرده‌اند. این سوالات به متخصصین در استفاده از استانداردهای جدید حسابرسی که توسط SEC در هفته جاری به تایید رسیده است، کمک می‌کند. برخی از موضوعات که توسط SEC انتشار یافته عبارتند از: کیفیت گزارش کنترل‌های داخلی، دوره‌گذر، اختلاف نظر بین حسابرس و صاحبکار. هم‌چنین موضوعات دیگری شامل مبانی و مقادیر افشا، تغییرات پیش‌آمده در اعمال کنترل‌های داخلی و ... در نمونه سوالات قرار گرفته است.

آنچه PCAOB ارایه کرده در برگیرنده استقلال حرفه‌ای حسابرسان، حدود و دامنه آزمون‌ها، ارزیابی موانع و سایر موضوعات است. نسخه‌ای از سوالات در وب‌گاه‌های SEC و PCAOB در دسترس است.

از ۱۵ نوامبر، شرکت‌ها ملزم به اخذ گواهی و گزارش اعمال کنترل‌های داخلی مناسب به همراه گزارش‌های مالی سالانه ۲۰۰۴ می‌باشند. شرکت‌های با ارزش سهام منتشره کم‌تر از ۷۵ میلیون دلار و شرکت‌های خارجی لیست شده در بازار بورس آمریکا تا ۱۵ جولای ۲۰۰۵ فرصت دارند.

پیشنهاد FASB برای ارزیابی ارزش منصفانه

در پاسخ به تقاضاهای انجام شده مبنی بر بهبود بخشیدن به راهنمای موجود برای ارزیابی ارزش منصفانه، FASB پیش‌نویس اولیه ارزیابی ارزش منصفانه را منتشر نموده است.

این پیش‌نویس اولیه به دنبال انتشار یک چارچوب برای ارزیابی ارزش منصفانه می‌باشد که به‌طور کلی داریی‌ها و بدهی‌های مالی و غیر آن را با توجه به ویژگی‌های کیفی ثبات رویه، قابلیت مقایسه و قابل اتکا بودن ارزیابی می‌نماید. چارچوب بیانیه ارزیابی ارزش منصفانه نحوه و هدف استفاده از ارزش منصفانه را با توجه به دیگر بیانیه‌های معتبر که برای انجام این مهم لازم است را روشن و واضح می‌سازد. بنابراین، پیش‌نویس اولیه مذکور جای هر راهنمای دیگری که برای ارزیابی ارزش منصفانه در این بیانیه‌ها موجود است را خواهد گرفت.

از زمانی که FASB (حدود یک‌سال پیش) این پروژه را در دستور کار خود قرار داد، کارکنان و اعضا هیئت با متخصصین ارزیابی و دیگر دست‌اندرکاران در این زمینه به مشاوره پرداختند. لیندا مک دونالد مدیر پروژه تدوین پیش‌نویس مذکور در FASB گفت: "جنبه مهم این پروژه فراهم آوردن راهنمایی برای ارزیابی ارزش منصفانه است که به‌طور کلی قابل فهم بوده و توسط تمام آحاد از جمله متخصصین ارزیابی مورد استفاده قرار گیرد."

پیش‌نویس اولیه میزان افشا کافی در صورت‌های مالی را درباره استفاده از ارزش منصفانه در ارزیابی داریی‌ها و بدهی‌ها شرح و بسط می‌دهد. افشا مذکور به روش‌های استفاده شده برای ارزیابی در مواردی که داریی و بدهی در تمام دوره یا در قسمتی از دوره به ارزش منصفانه ارزیابی شده‌اند، تاکید می‌نماید.

یکی از اعضا لیزلی - اف - سیدمن همکار هیئت در پروژه می‌گوید: "من فکر می‌کنم استاندارد مورد نظر روشی را که باید در ارزیابی ارزش منصفانه استفاده شود، روشن می‌سازد. میزان افشا انجام شده باید سرمایه‌گذاران را در درستی ارزیابی ارزش منصفانه

PCAOB نتایج قابل تاملی از انتشار حسابرسی در چهار شرکت بزرگ آمریکا (Big 4) به دست آورد

به عقیده رئیس هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های بخش عمومی وقتی بحث کیفیت کار در Big 4 مطرح باشد همیشه جایی برای پیشرفت وجود دارد.

رئیس PCAOB ویلیام مک‌دوناف به قانون‌گذاران گفت: "در بازنگری محدود حسابرسی‌های این دسته از شرکت‌ها در سال گذشته به موضوعات مهمی در حسابداری و حسابرسی پی برده‌ایم."

به نقل از خبرگزاری رویترز، McDonough گفت: "ما در بازنگری‌های نمونه‌ای به مواردی دست یافتیم که به نظر می‌رسد شعب شرکت‌های وابسته به Big 4 اصول کلی پذیرفته شده حسابداری را رعایت نکرده‌اند."

شرکت‌های بخش عمومی آمریکا باید از اصول پذیرفته شده حسابداری (GAAP) پیروی نمایند و تخطی از این امر موجب اقامه دعوی علیه آنها خواهد شد. به گزارش وال استریت ژورنال، McDonough گفت: "نتایج به دست آمده حقایق بسیاری را در مورد کنترل کیفیت نشان می‌دهد." وی در اظهاراتش در تالار نمایندگان کمیته فرعی بازارهای سرمایه توضیحات بیشتری در مورد شرکت‌های خصوصی ارائه نداد.

در ماه آگوست وقتی نسخه ویرایش شده گزارشات در وب‌گاه PCAOB به آدرس www.pcaobus.org قرار داده شود سرمایه‌گذاران توضیحات بیشتری را دریافت خواهند نمود. McDonough پس از اظهار نظر، این مطلب را به خبرنگاران گفت: "شرکت‌های Big 4 پیش‌نویس گزارشات را در اوایل این هفته دریافت نموده‌اند و برای پاسخ ۳۰ روز فرصت دارند." گزارشات نهایی به کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) ارسال شده و آنها افراد مناسب را جهت تنظیم گزارش تعیین می‌کنند.

SEC هیئت را به بازبینی و برقراری نظم در حسابداری شرکت‌های حسابرسی‌کننده بخش عمومی ملزم می‌نماید. هیئت باید حسابداری شرکت‌های بزرگ را سالانه و شرکت‌های کوچک‌تر را هر سه ماه یکبار یا بیش‌تر مورد بررسی قرار دهد. تخطی از قوانین SEC یا استانداردهای حسابرسی موجب پرداخت جریمه برای شرکت‌های حسابرسی فعال در بخش عمومی خواهد شد.

McDonough گفت برنامه PCAOB برای سال ۲۰۰۴ بررسی نمونه‌ای ۵٪ از حسابرسی‌های انجام شده در Big 4 و ۱۵٪ از حسابرسی‌های سایرین است. هم‌چنین PCAOB امسال ۶۵۰ فقره از حسابرسی‌ها را مورد بررسی مجدد قرار خواهد داد. وی هم‌چنین خاطر نشان کرد که PCAOB در ۱۴ جولای می‌گذردی را در خصوص سرویس‌های مالیاتی برگزار خواهد نمود. هدف از این میزگرد معطوف کردن توجه اعضا هیئت به

فرصت‌های مالیاتی شرکت‌ها است. (موضوع مورد بحثی که در خصوص فرصت‌های مالیاتی قبلاً به شرکت‌های Ernst & Young و KPMG ارجاع شده بود).

بازپروری اخلاق حرفه‌ای در مدرسه حسابداری

اگر رسوایی اخیر بر اعتبار متخصصین حسابداری سایه افکن شود، SEC (با اعمال قانون Sarbanes-Oxley) با ضرورت انجام اصلاحات در ارائه گزارش‌های مالی، نحوه اداره شرکت‌ها و حسابرسی آنها، تغییرات قابل ملاحظه‌ای را ایجاد خواهد نمود. این تصمیم تمام کسانی که به نحوی با حسابداری حرفه‌ای مرتبط‌اند از جمله حسابداران متخصص بخش‌های عمومی و خصوصی، حسابرسان داخلی و مستقل، دانش‌پژوهان و دانشجویان حسابداری را تحت تاثیر قرار خواهد داد.

با این دگرگونی اساسی، نیاز به پرورش دانش و مهارت‌های آموزشی برای همه دست‌اندرکاران این حرفه احساس می‌شود. در نتیجه، برای دستیابی به این مهم همگی چه تحصیل کرده و چه تجربی به مدرسه برگردانده می‌شوند.

برنت انیمن (Brent Inman) همکار و مسئول جذب نیرو در PWC می‌گوید: "موقعیت بی‌نظیری در حرفه ما و تجارت جهانی برای به‌روز رسانی اطلاعات نسبت به پیشرفت‌های اخیر پیش‌آمده و آموزش‌های مذکور به موضوعی فراتر از حسابداری توجه خواهد کرد." Inman ادامه داد: "تقویت اخلاق حرفه‌ای شق دیگر این آموزش‌ها می‌باشد." جدل حرفه‌ای با متخصصین حسابداری، تلفیق آموزش اصول اخلاق حرفه‌ای و تخصص در حسابداری موضوعی است که در دوره‌های آموزشی مورد مذاکره نظر است. بنابراین دانشجویان توانایی‌های مرتبط با استدلال معنوی و تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر اخلاق حرفه‌ای خود را توسعه و خود را در مقابل رفتارهای غیراخلاقی ایمن می‌نمایند.

استادان باید نیازهای حرفه‌ای و نیز اخلاق حرفه‌ای مورد نیاز دانشجویان خود را بازشناسند. بنابراین دانشجویان نیز نیازهای خود را برای تخصص در حسابداری در می‌یابند.

دکتر استفان لیوب عضو کمیته اخلاق حرفه‌ای انجمن حسابداری آمریکا (AAA) شدیداً با موضوع آموزش اخلاق حرفه‌ای در حسابداری موافق است. از سال ۱۹۹۶، دکتر لیوب واحد درسی خاصی به نام "معیار تجربی اخلاق حرفه‌ای در تجارت" را در برنامه آموزشی دوره‌های MBA دانشگاه میشیگان برگزار نموده است.

این سوال همچنان باقی است، آیا اخلاق حرفه‌ای می‌تواند تدریس و تحصیل شود؟ و اگر چنین است بهترین راه تدریس و تحصیل آن چیست؟ و چگونه می‌توان آموزش‌های اخلاق حرفه‌ای را به‌طور یکپارچه در یک دوره آموزشی قرار داد؟

دوره‌ی آموزشی CIMA، آموزش حسابداری در کلاس جهانی

مرکز آموزش حسابداران خبره دوره‌ی آموزشی
امتحانات آزمایشی حسابدار رسمی را برگزار می‌کند

مرکز آموزش حسابداران خبره در آبان ۱۳۸۳ دوره‌ی آموزشی امتحانات آزمایشی حسابدار رسمی را برگزار خواهد کرد. مدیر آموزش مرکز گفت: نحوه‌ی برگزاری این دوره بدین صورت است که ۱۰ تا ۱۲ آزمون مشابه آزمون حسابدار رسمی از داوطلبان به عمل خواهد آمد. این دوره از بخش‌هایی که از پی می‌آید تشکیل می‌شود. (۱) برگزاری آزمون تعیین سطح در آغاز دوره، (۲) برگزاری ۸ تا ۱۰ آزمون آزمایشی در دوره و (۳) برگزاری آزمون نهایی در پایان دوره. وی هم چنین افزود این دوره در ۵۰ ساعت طراحی شده است و استادان پس از هر آزمون درباره‌ی نکات آزمون و پرسش‌های دانشجویان بحث خواهند کرد. مدیر آموزش مرکز هم چنین اضافه کرد که این دوره برای دومین بار است که در مرکز برگزار می‌شود. دست‌آوردهای دوره‌ی اول که در آبان ۱۳۸۲ برگزار شد بسیار درخشان بود و باعث شد تا شمار زیادی از دانشجویان مرکز به عضویت جامعه‌ی حسابداران رسمی درآیند.

اولین امتحانات CBA با نتایج درخشان به پایان رسید

مرکز آموزش حسابداران خبره وابسته به انجمن حسابداران خبره‌ی ایران و دانشگاه صنعت نفت برای اولین بار آزمون‌های دروس سطح پایه‌ی دوره‌ی آموزشی CIMA را با استفاده از سیستم CBA (ارزیابی مبتنی بر رایانه) برگزار کرد. این امتحانات که در خرداد ۱۳۸۳ برگزار شد نتایج درخشانی را به همراه داشت. در زیر خلاصه‌ی نتایج امتحانات دانشجویان مرکز در مقایسه با نتایج همین امتحانات در انگلستان خلاصه شده است.

عنوان درس	شمار آزمون دهندگان مرکز	شمار قبولی	درصد قبولی	درصد قبولی	درصد قبولی
Financial Accounting (۱)	۲۷	۲۷	۱۰۰	۸۵	۸۳
Management Accounting (۲)	۴۳	۴۳	۱۰۰	۷۵	۷۶
Economics for Business (۳a)	۸	۸	۱۰۰	۶۶	۶۵
Business Mathematics (۳c)	۶	۶	۱۰۰	۷۴	۷۷

تماس با مرکز آموزش حسابداران خبره مدیریت

آدرس: خیابان ستارخان- انتهای خسرو جنوبی - ضلع شرقی باشگاه شماره ۲ صنعت نفت

دانشکده حسابداری و علوم مالی نفت - طبقه چهارم

تلفن ۷-۴۲۲۲۴۸۶ - فاکس ۴۲۱۴۲۲۲

E-mail: Cima@iranianica.com

CIMA گذرگاهی برای موفقیت شغلی شما در تمام عرصه‌ها

CIMA is your passport to a successful career in any field you choose.

تغییر شکل امتیازنامه متوازن از ارزیابی

شرکت Citicoro ساختاری مشابه را برای امتیازنامه اولیه اش به کار گرفت: "محلی خوب برای کار کردن، بانکداری و سرمایه گذاری". شرکت AT & T از یک سیستم پیچیده ارزیابی براساس ارزش افزوده مالی، ارزش افزوده مشتری و ارزش افزوده کارکنان بهره می برد. تمام این شرکتها ارزیابی های خود را حول سه عنصر سازنده طراحی کرده اند: مشتریان، سهامداران و کارکنان. تاکید آنها برکسب رضایت مشتریان و کارکنان است تا بدین وسیله از رضایت این عناصر سازنده اطمینان حاصل شود. در این معنا، آنها به وضوح "متوازن" شده اند. مقایسه ای این امتیازنامه ها با الگوی نقشه ای راهبردی مندرج در نمودار ۲ به وضوح آنچه را که نادیده گرفته شده مشخص خواهد کرد. هدف یا معیاری برای چگونگی تحقق این اهداف متوازن وجود ندارد. بیش، دستاوردهای مورد نظر را توصیف می کند، اما راهبرد، چگونگی تحقق دستاورد مورد نظر را توصیف می نماید. راهبرد باید نشان دهد که رضایت کارکنان، مشتریان و سهامداران چگونه حاصل می شود. لذا امتیازنامه ای ذی نفع برای تبیین راهبرد سازمان کفایت ندارد و از این رو شالوده ای مناسب برای ساخت یک سیستم مدیریتی نیست.

نقصان امتیازنامه های ذی نفع، ناشی از نبود محرک های^{۲۸} تحقق اهداف است. محرکها مشتمل بر طرح ارزشی صریحی هم چون نوآوری است که موجبات تولید محصولات و خدمات تازه یا ارتقای فرایندهای مدیریت مشتری، به کارگیری فناوری، و در نهایت قابلیت های ویژه ای مورد لزوم برای کارکنان جهت اجرای راهبرد می باشد. در یک امتیازنامه ای راهبردی خوش ساخت، طرح ارزشی در دیدگاه مشتری، همه فرایندها در دیدگاه درونی، و

اجزای دیدگاه رشد و یادگیری جملگی "چگونگی" را تبیین می کنند که این امر برای راهبرد درست به اندازه ای دستاوردهای مورد انتظار از اجرای راهبرد ارزشمند و بنیادی است. امتیازنامه ای ذی نفع غالباً اولین گام در مسیر یک امتیازنامه ای راهبردی است. اما سازمان به محض شروع کار با امتیازنامه ای ذی نفع، لاجرم با پرسش "چگونه" مواجه خواهد شد. این پرسش ما را به سطح بعدی تفکر راهبردی و طراحی امتیازنامه رهنمون می شود. بدین منظور سیرز و سیتی کورپ نیز با طراحی مجموعه ای دقیق از اهداف فرایندهای درونی و به قصد تکمیل توصیف راهبرد خود و در نهایت دستیابی به امتیازنامه متوازن راهبردی، وارد حیطه ای فراتر از امتیازنامه ای ذی نفع شدند. امتیازنامه های ذی نفع در سازمان هایی که فاقد هم افزایی درونی فی مابین واحدهای سازمانی خود می باشند نیز سودمند واقع می شود. از آنجایی که هر فعالیت (کسب و کار) مجموعه ای متفاوت از محرک های درونی دارد امتیازنامه ای "شرکتی" باید صرفاً بر دستاوردهای مورد نظر سازندگان شرکت، از جمله جامعه و عرضه کنندگان، متمرکز شود. سپس هر یک از واحدهای سازمانی چگونگی دستیابی به اهداف را به کمک امتیازنامه های راهبردی و نقشه ای راهبردی معین می کند.

امتیازنامه های شاخص کلیدی عملکرد استفاده از امتیازنامه های شاخص کلیدی عملکرد نیز از امور متداول است. رویکرد مدیریت جامع کیفیت و گونه هایی از قبیل جایزه ای Malcom Baldrige و جایزه ای بنیاد اروپایی مدیریت کیفیت معیارهای فراوانی را برای نظارت بر فرایندهای درونی ایجاد کرده است. وقتی که سازمانها در مسیر نیل به امتیازنامه ای متوازن حرکت

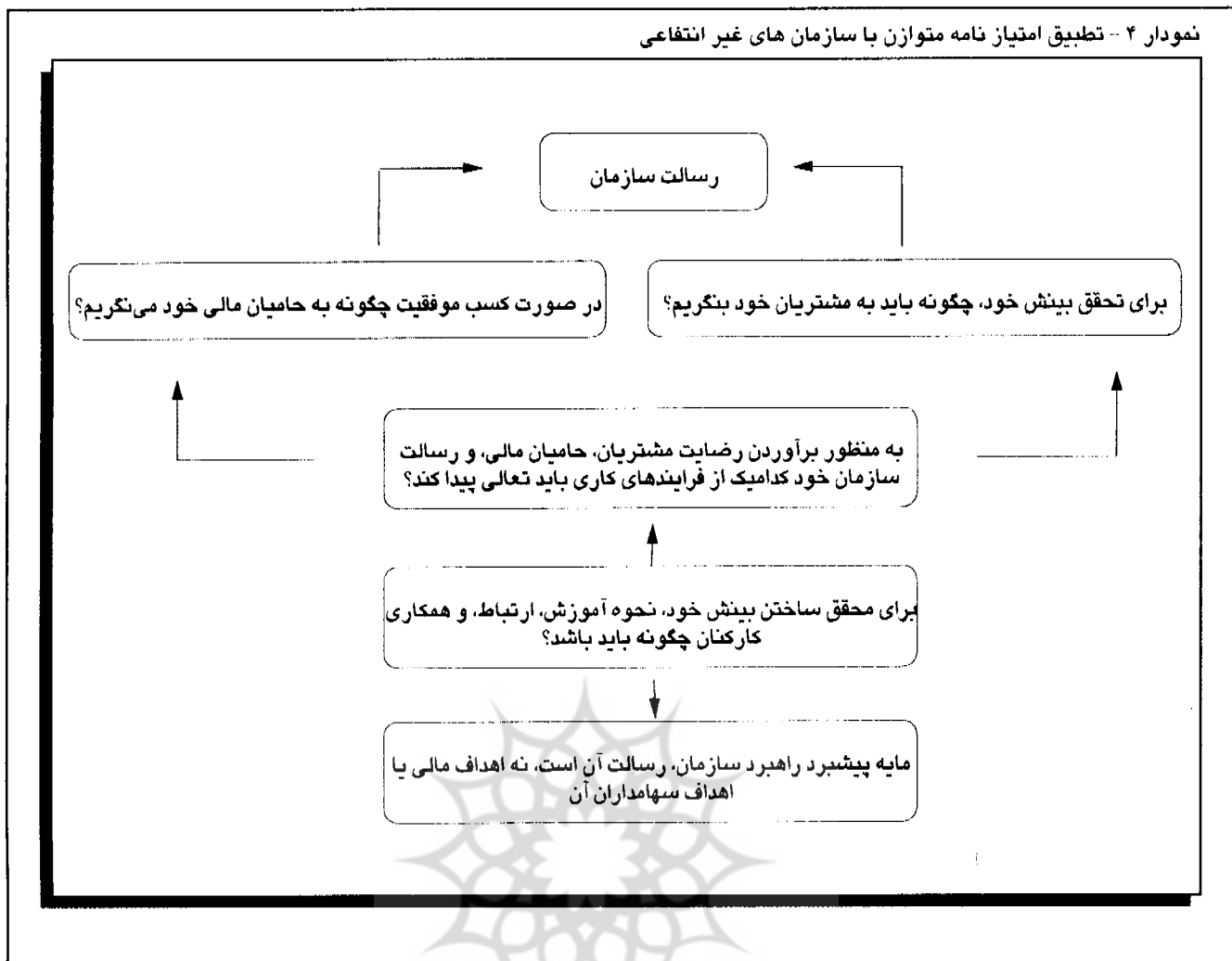
می کنند غالباً از راه طبقه بندی معیارهای فعلی در چهار مقوله ای امتیازنامه ای متوازن، آن را بر پایه های مستقر قبلی استوار می کنند. هم چنین در شرایطی که گروه فناوری اطلاعات سازمان، که همواره به انتخاب پایگاه اطلاعاتی شرکت به عنوان قلب تپنده و مرکز هرگونه تغییر برنامه گرایش دارد، طراحی امتیازنامه ای متوازن را دنبال می کند، آنگاه امتیاز نامه های شاخص های کلیدی عملکرد بروز و ظهور پیدا می کند. به علاوه، سازمان های مشاور، که فروش و نصب سیستم های بزرگ، به خصوص آنهایی که به اصطلاح سیستم های اطلاعاتی اجرایی نامیده می شوند، را برعهده دارند استفاده از امتیازنامه ای شاخص کلیدی عملکرد را ترغیب و تشویق می کنند.

به عنوان نمونه ای ساده از امتیازنامه ای شاخص کلیدی عملکرد، موسسه خدمات مالی را در نظر بگیرید که چهار سرفصل زیر را برای "امتیازنامه ای متوازن" برگزیده است:

- سود،
- پرتفولیو (حجم وامها)،
- فرایند (درصدی از فرایندها که گواهی ISO دریافت کرده اند)،
- کارکنان (سرآوردن اهداف گوناگون استخدامی).

هرچند این امتیازنامه ها در مقایسه با امتیازنامه هایی که صرفاً متکی به معیارهای مالی هستند، متوازن ترند، اما مقایسه ای معیارهای چهارگانه ای مذکور با یک نقشه ای راهبردی، مانند نقشه ای مندرج در نمودار ۲، حاکی از وجود معضلات اساسی در معیارهای ارزیابی است. شرکت فاقد معیارهای مختص مشتری است و صرفاً از یک معیار فرایند درونی، که به جای دستاوردهای مورد نظر بر نوآوری متمرکز است، سود می برد.

این امتیازنامه شاخص کلیدی عملکرد هیچ نقشی برای فناوری اطلاعات قائل

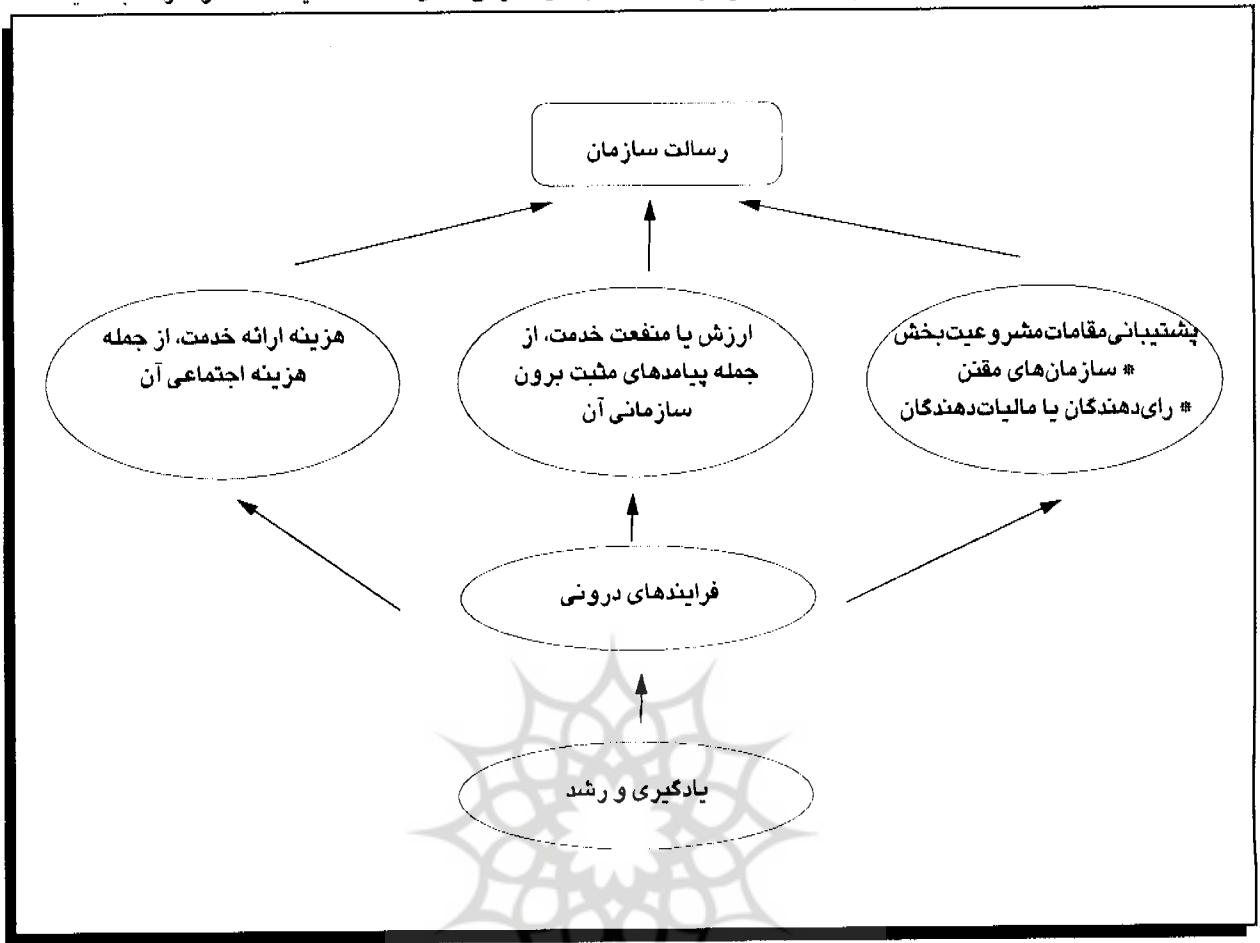
این آزمون سربلند خارج می‌شوند. امتیازنامه‌های راهبردی همراه با نمودارهای ترسیمی مربوط به نقشه‌های راهبردی آنها، روشی منطقی و جامع برای توصیف راهبرد به‌شمار می‌رود. امتیازنامه‌های راهبردی به‌گونه‌ای شفاف دستاوردهای مورد نظر سازمان و مفروضاتش و چگونگی دستیابی به آن دستاوردها را مشخص می‌کند. برای مثال، اگر حمل محموله‌ها با سرعت و دقت بیش‌تری انجام شود، آنگاه رضایت مشتری افزایش می‌یابد، و اگر رضایت مشتری افزایش یابد، آنگاه مشتری بیش‌تر خرید می‌کند. امتیازنامه‌ها، کلیدی واحدهای سازمانی و کارکنان را قادر می‌سازد که راهبرد سازمان را درک، و چگونگی مشارکت خود را با تمسک به آن معین کنند.

روی، به‌جز مواردی که در آن پیوند امتیازنامه‌های شاخص کلیدی عملکرد با راهبرد به‌خوبی برقرار شده است، این گونه امتیازنامه‌ها همواره به ارتقای واحدهای سازمانی منجر می‌شود، نه ارتقای راهبردی یا ارتقای همه‌جانبه. امتیازنامه‌های متوازن نباید صرفاً مجموعه‌ای سازماندهی شده از معیارهای مالی و غیرمالی باشد. بهترین امتیازنامه‌های متوازن آنهایی است که راهبرد سازمان را بازتاب می‌دهد. بدین منظور آزمون خوبی برای تشخیص درجه‌ی اقتضای امتیازنامه‌ی متوازن این است که صرفاً با نگاه به امتیازنامه و نقشه‌ی راهبردی بتوان راهبرد شرکت را تشخیص داد. تعدادی از سازمان‌ها، به‌ویژه آنها که امتیازنامه‌های ذی‌نفع یا امتیازنامه‌های شاخص کلیدی عملکرد را تدوین کرده‌اند، از

نیست (که برای یک موسسه خدمات مالی شگفت‌انگیز می‌نماید). معیارهای درونی (گواهی‌های فرایندی ISO) با طرح ارزشی مشتری یا دستاوردهای مورد نظر مشتری هیچ‌گونه پیوندی ندارد و معیارهای رشد و یادگیری (تنوع نیروی کار) با ارتقای فرایندهای درونی، دستاوردهای مورد نظر مشتری یا دستاوردهای مورد نظر مالی پیوندی ندارد.

امتیازنامه‌های شاخص کلیدی عملکرد زمانی برای دوایر و زیر مجموعه‌ها بیش‌ترین سودمندی را دارد که پیش از آن، برنامه‌ی راهبردی در سطح بالاتری موجود باشد. بدین ترتیب شاخص‌های متنوع، افراد و زیر مجموعه‌ها را قادر می‌سازد آنچه را که باید برای تحقق اهداف سطح بالاتر به خوبی انجام شود، مشخص نمایند. به هر

نمودار ۵ - اهداف معطوف به مشتریان و نیز اهداف مالی موسسه های بخش عمومی ممکن است سه دیدگاه متفاوت را طلب نماید

انسیتیوی May و شرکت Newprofit پیشتازی در محصول را برگزیده اند. این مثالها نشان می دهد سازمان های غیرانتفاعی و دولتی می توانند راهبردی باشند و از روش هایی غیر از ارتقای عملیاتی صرف، به مزیت نسبی دست یابند. با این حال، لازمی کسب موفقیت های یاد شده، کسب بصیرت و پیشتازی در مسیر حرکت از بهبود مستمر فرایندهای موجود به تفکر راهبردی درباره ی مهم ترین فرایندها و فعالیت های برآورنده ی رسالت سازمان است.

اصلاح بنای امتیازنامه ی متوازن اکثر سازمان های غیرانتفاعی و دولتی با بنای اولیه ی امتیازنامه متوازن بدان سبب که

سازمانها، رسالت جاری خود را امری معین در نظر می گیرند و می کوشند کارهایشان با کارایی بیشتر، هزینه ی کم تر، ضایعات ناچیز و سرعت بیشتر انجام دهند. تمرکز سازمان های غیرانتفاعی بر راهبردی که بتوان آن را پیشتازی در محصول یا مشتری مداری نام گذارد، امری غریب است. در نتیجه امتیازنامه های آنها با امتیازنامه های شاخص کلیدی عملکرد شباهت بیشتری دارد تا امتیازنامه های واقعاً راهبردی.

با این حال، شهر Charlotte در کارولینای شمالی از راهبردی مشتری محور پیروی می کند. شرکت United Way of New England نیز راهبردی مشتری مدار را برگزیده است.

دیگر سازمان های غیرانتفاعی مانند

استفاده از امتیازنامه ی متوازن در سازمان های غیرانتفاعی و دولتی

در خلال پنج سال گذشته، امتیازنامه ی متوازن از سوی سازمان های غیرانتفاعی و دولتی نیز به کار گرفته شده است. یکی از موانع استفاده از امتیازنامه در این گونه سازمانها، دشواری تبیین شفاف راهبرد آنها می باشد. حتی در بررسی مستندات سازمان هایی که راهبرد مدون مفصلی دارند، دستاوردهای مورد نظر آنها مشاهده نشد. آنها باید به این گفته ی Porter عنایت داشته باشند که راهبرد صرفاً خواسته های سازمان نیست، بلکه ناخواسته های سازمان را نیز در برمی گیرد.

اولین امتیازنامه های متوازن سازمان های غیرانتفاعی و دولتی عمدتاً نمایانگر راهبرد تعالی عملیات بود. این

سیستم اخبار و حسابداری آرک

آموزش تخصصی ماه هفتم دبیرانی . کار اختری مادام العمر

ARCA

شرکت آرک

آفرینش راهانه، کهناب (تهران)

دفتر مرکزی: ۲۲۵۶۵۱۶

۲۲۵۰۱۸۳ - ۲۲۵۴۹۷۱

سازمان نیست. رسالت سازمان باید در عالی ترین سطح امتیازنامه درج شود و ملاک عمل قرار گیرد. درج هدف غالب در امتیازنامه‌ی متوازن یک سازمان غیرانتفاعی یا دولتی سبب شفافیت رسالت درازمدت سازمان می‌شود، همان‌گونه که در نمودار ۴ بازتاب یافته است.

با این حال، حتی برای به‌کارگیری هدف‌های مالی و هدف‌های مربوط به مشتریان در سازمان‌های غیرانتفاعی یا دولتی ممکن است بررسی مجدد این اهداف ضرورت یابد. برای مثال، دستگاه‌های نظارتی و اجرایی ناظر بر حسن اجرای قوانین و مقررات زیست‌محیطی، ایمنی و بهداشتی، که به دنبال شناسایی و دستگیری افراد قانون‌شکن و مجرمان هستند، قاعدتاً به دنبال کسب رضایت و وفاداری "مشتریان مستقیم" خود نمی‌باشند. این نکته امری بدیهی است. "مشتریان" واقعی این‌گونه سازمان‌ها، شهروندان به‌طور اعم می‌باشند، که از منافع اجرای ثمربخش، نه اجرای خشک و بی‌روح قوانین و مقررات منتفع می‌شوند. در نمودار ۵، چارچوبی تعدیل شده ترسیم گردیده که به موجب آن، یک سازمان دولتی دیدگاه عالی مرتبه‌ی زیر را داراست:

۱- هزینه‌های تحمیل شده: تاکید این دیدگاه بر اهمیت کارایی عملیات است. مخارج شناسایی شده، شامل هزینه‌های سازمان و هزینه‌های اجتماعی تحمیل شده بر شهروندان و سایر سازمان‌ها در نتیجه‌ی عملیات سازمان می‌باشد. برای مثال، یک سازمان زیست‌محیطی هزینه‌های مشخصی را به سازمان‌های بخش خصوصی تحمیل می‌کند. این‌گونه هزینه‌ها بخشی از هزینه‌های سازمان دولتی برای ایفای رسالت آن است. این سازمان باید هزینه‌های اجتماعی و مستقیم مورد نیاز برای دستیابی به منافع متصور از انجام رسالت خود را به حداقل رساند.

دیدگاه مالی را در راس سلسله مراتب آن قرار می‌دهد، مشکل دارند. با توجه به آن که این سازمان‌ها هدف اصلی خود را دستیابی به توفیق مالی نمی‌دانند، امتیازنامه‌های خود را تغییر شکل می‌دهند و ذی‌نفعان یا مشتریان سازمان را در راس آن قرار می‌دهند.

در معاملات بخش خصوصی، مشتری دو نقش متمایز را ایفا می‌کند؛ اول پرداخت بهای خدمات و دوم دریافت خدمات. این دو نقش آن قدر مکمل هستند که مردم معمولاً هیچگاه آنها را جدا از یکدیگر نمی‌دانند. از سوی دیگر در سازمان‌های غیرانتفاعی، حامیان مالی بهای خدمات را می‌پردازند در حالی که گروهی دیگر، ذی‌نفعان، از خدمات منتفع می‌شوند. مشتری کیست؟ آن که می‌پردازد یا آن که خدمات را دریافت می‌کند. این سازمان‌ها برای رهایی از یک سونگری، هر دو گروه - یعنی حامیان مالی و دریافت‌کنندگان خدمات - را به موازات هم در راس سلسله‌مراتب امتیازنامه‌های متوازنشان قرار می‌دهند. آنها اهداف خود را در مورد دریافت‌کنندگان خدمات و حامیان مالی تعیین، و آنگاه فرایندهای درونی خویش را برای جامه عمل پوشاندن به طرح ارزشی سازماندهی می‌کنند.

در واقع سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی باید اهداف فراگیر و غالب خود را که بیانگر اهداف درازمدت، مانند تنزل فقر یا تنزل بی‌سوادی یا بهبود محیط‌زیست است، در راس امتیازنامه‌ها قرار دهند. آنگاه سایر اهداف مندرج در امتیازنامه‌ی متوازن را در راستای ارتقای این اهداف کلان تنظیم نمایند. معیارهای مالی کلان، شرکت‌های خصوصی را به معیارهای پاسخ‌گویی در برابر مالکان (سهامداران) تجهیز می‌کند. با این حال، در یک سازمان غیرانتفاعی یا دولتی، معیارهای مالی شاخص‌هایی سودمند برای تعیین حدود تحقق رسالت

۲- ارزش آفریده شده: این دیدگاه نمایانگر منافع سازمان دولتی برای شهروندان است و اندازه گیری آن فوق العاده دشوار و مشکل آفرین است. معمولاً کمی کردن منافع مالی حاصل از بهبود آموزش، کاهش آلودگی آب و هوا، ارتقای بهداشت، تنزل ترافیک و ازدحام، و همسایگان ایمن تر بسیار دشوار است. اما با این وجود، امتیازنامه های متوازن به سازمان ها امکان می دهد دست کم ستاندهی عملیات خود را معین و اندازه گیری کنند. به عنوان جانشین ارزش آفریده شده می توان از درصد دانش آموزانی که به مهارت ها و معلومات مشخصی دست یافته اند، غلظت آلاینده ها در آب و خاک، افزایش بیماری و مرگ و میر در گروه های جمعیتی معین، نرخ جرایم و تصور امنیت عمومی و زمان های تردد اشاره کرد. به طور کلی، سازمان های بخش عمومی ممکن است بیش تر از معیارهای ستانده بهره ببرند تا معیارهای سود. شهروندان و نمایندگان، مقامات دولتی و قانونگذاران نهایتاً در خصوص منافع حاصل از ستانده ها در برابر هزینه های شان قضاوت خواهند نمود.

۳- پشتیبانی مشروعیت بخش: یکی از "مشتری" های مهم هر سازمان دولتی، سازمان های "حامی" آن - سازمان هایی نوعاً مقنن - که منابع مالی مورد نیاز را عرضه می نمایند - می باشند. بنابراین یک سازمان دولتی برای حصول اطمینان از تداوم عرضه منابع مالی از سوی سازمان حامی، باید تلاش کند اهداف حامی خود - یعنی سازمان مقنن موصوف - و در نهایت شهروندان و مالیات دهندگان را برآورد.

یک سازمان بخش عمومی پس از تعیین سه دیدگاه بالا می تواند اهدافش برای فرایندهای درونی، و یادگیری و رشد، که امکان تحقق سه دیدگاه عالی مرتبهی فوق الذکر را فراهم می آورد، معین نماید.

به سوی مدیریت راهبردی فراتر از ارزیابی عملکرد

در آغاز راه گمان می رفت امتیازنامهی متوازن، افزاری برای ارزیابی عملکرد باشد؛ کاپلان و نورتون ۱۹۹۲. با این حال، پس از برقراری سیستم ارزیابی عملکرد، به سرعت روشن شد که ارزیابی، پیام هایی فراتر از گزارش صرف در خصوص نتایج عملیات گذشته دارد. اندازه گیری و ارزیابی عامل تمرکز برآینده است. معیارهای برگزیدهی مدیران، حامل پیام های مهمی برای همهی واحدها و کارکنان است. برای بهره برداری کامل از این نیرو، شرکت ها به سرعت معیارهای تازهی خود را به سیستم مدیریت پیوند دادند. بنابراین، مفهوم امتیازنامهی متوازن از سیستم ارزیابی عملکرد به چارچوبی تبدیل شد که سیستم نوین مدیریت راهبردی را سازمان می دهد کاپلان و نورتون (بخش II، ج ۱۹۹۶).

نورتون و کاپلان به هنگام استفاده از این سیستم نوین به سازمان هایی برخوردند که با اجرای این سیستم در خلال دو یا سه سال، دستاوردهای عملیاتی چشم گیری داشته اند. عظمت نتایج به دست آمده برای اولین استفاده کنندگان این سیستم حاکی از قدرت سیستم مدیریتی امتیازنامهی متوازن برای متمرکز ساختن مجموعهی سازمان بر راهبرد می باشد. سرعت حصول نتایج نشان می دهد موفقیت های شرکت ها معلول تولید محصول یا خدمتی عمده، سرمایه گذاری های کلان تازه، یا حتی خلق دارایی های نامشهود جدید یا دارایی های فکری تازه نبوده است. البته شرکت ها محصولات و خدمات جدیدی را پدید می آورند، و در دارایی های مشهود و دارایی های نامشهود سرمایه گذاری می کنند، اما آنها نمی توانند در عرض دو سال از این گونه سرمایه گذاری ها منفعت زیادی کسب کنند. برای کسب دستاوردهای چشم گیر، شرکت ها در قابلیت ها و دارایی های قبلی

خود، اعم از مشهود یا نامشهود، سرمایه گذاری می کنند. راهبردهای تازه شرکت ها و امتیازنامهی متوازن قابلیت ها و دارایی های پنهان موجود در سازمان های قدیمی را به منصفی ظهور می رساند. امتیازنامهی متوازن عملاً برنامه ای را فراهم می آورد که سازندگان و ذی نفعان سازمان را بسرای ارزش آفرینی درازمدت در هم می آمیزد.

* Kaplan, R.S., and Norton, D.P., 2001. Transforming the Balanced Scorecard from Performance Measurement to Strategic Management: Part I, The Accounting Review (June): 160-177.

باوشت

- 1- Norton and Kaplan
- 2- Balanced-Score Card
- 3- financial measures
- 4- lag indicators
- 5- value creation
- 6- lead indicators
- 7- ad hoc
- 8- strategy
- 9- knowledge-based
- 10- linear-additive model
- 11- investment bankers
- 12- context
- 13- growth-oriented new strategy
- 14- multiplicative
- 15- clean sheet of paper
- 16- internal business processes
- 17- strategy map
- 18- logical and comprehensive architecture
- 19- mission statement
- 20- profit-seeking
- 21- The core
- 22- customer-value proposition
- 23- operational excellence
- 24- customer-intimacy
- 25- product leadership
- 26- build the franchise
- 27- stakeholder and key performance indicator scorecards
- 28- drivers

پول شویی یا سرمایه داری جنایی

تبصره ۱- چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال ضبط خواهد شد.

تبصره ۲- صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشا، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳- مرتکبین جرم منشا، در صورت ارتکاب جرم پول شویی، علاوه بر مجازات‌های مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازات‌های پیش‌بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد.

ماده ۸- در مواردی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها توافق‌نامه معاضدت قضایی و اطلاعاتی در امر مبارزه با پول شویی مبادله شده باشد، همکاری طبق شرایط مندرج در توافق‌نامه صورت خواهد گرفت و در صورتی که توافق دو یا چند جانبه‌ای در این زمینه وجود نداشته باشد، معاضدت قضایی و اطلاعاتی با حفظ منافع ملی و مشروط به همکاری متقابل خواهد بود.

لایحه فوق مشتمل بر هشت ماده و پنج تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ششم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و هشتاد و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

چه باید کرد؟

بی‌شک پول شویی عارضه خاص نظام سرمایه داری جهانی به‌شمار می‌رود و مبارزه با آن جز در پرتو راه کارهای اصلی و به دور از شعار امکان پذیر نمی‌باشد. گردش سرمایه در سه سال گذشته در بازار سرمایه ایران علائم و نشانه‌هایی از پول شویی به همراه داشته که متأسفانه کم‌تر بدان توجه شد زیرا عقیده‌ای بر آن است که چنانچه هزینه فساد را بتوان به عنوان روغن تسریع چرخ معاملات اقتصادی انگاشت "فساد" مالی در چنین محیطی باعث گسترش فرایند

توسعه خواهد شد و لذا مبارزه با آن را عملی نمی‌داند. چنین توهم بیمارگونه‌ای باعث شده که فساد به صورت یک ویروس نهادینه در لابلای مناسبات اجتماعی - کشور لانه کرده به طوری که مسئولان کشور هم اخیراً نگران از گسترش ابعاد خاص فساد، در صدد مقابله با آن برآمده‌اند اما راهکار برون رفت از دایره فساد و پول شویی جز از طریق شفاف‌سازی اطلاع‌رسانی سیاسی - اقتصادی و مبارزه قاطعانه با عوامل اصلی و گردانندگان چرخ فساد امکان پذیر نیست که در این مورد می‌توان به اتکای نظام حسابداری و حسابرسی مستقل برخی معضلات این راهکار را تسهیل نمود.

منابع و ماخذ

- ۱- سونیس بزرگ‌ترین مرکز تطهیر پول جهان، تالیف دکتر سیدمهدی صحرائیان.
- ۲- جنایات سازمان یافته فراملی، تالیف دکتر صادق سلیمی.
- ۳- تطهیر درآمدهای ناشی از جرم پول شویی، محمد موسی مقدم.
- ۴- گزارش ویژه پول شویی، سازمان بورس اوراق بهادار.
- ۵- تاریخ مافیا، انتشارات شیرازه.
- ۶- گزارش ویژه جرم پول شویی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- ۷- مقاله تحقیقی سیر پول شویی در ایران، غلامحسین دوانی، ناشر، روزنامه آسیا، روزنامه امور اقتصادی و دارایی.
- ۸- پول شویی در بونه نقد، روزنامه اخبار اقتصاد و دارایی شماره ۴۹، دوانی.
- ۹- روزنامه خراسان مقاله تحقیقی پول شویی، گزارشگر: مهری بمانی.
- ۱۰- پول کثیف، مجله اقتصاد ایران آبان‌ماه ۱۳۸۰.
- ۱۱- پول شویی در بانک‌های دویی، مجله اقتصاد ایران آبان ۱۳۸۰.
- ۱۲- تطهیر پول و نظام مالی بین‌المللی، مجله اقتصادی شماره ۱۱.
- ۱۳- قانون ضد پول شویی، انجمن حسابداران خیره انگلستان و ICAEW.
- ۱۴- قانون ضد پول شویی، فدراسیون بین‌المللی حسابداران جهانی IFAC.
- ۱۵- قانون ضد پول شویی، انجمن حسابداران خیره آمریکا IACPA.

آموزش نامحدود . سه ماه پشتیبانی . کاراختی مادام العمر

سیستم حسابداری مالی آرک

AIRK

شرکت آرک

آفرینش رانانه کیهان (سرمه)

دفتر مرکزی : ۲۲۵۶۲۶۶

۲۲۵۳۹۷۱ - ۲۲۵۰۱۸۳

قبل از دهه‌ی ۱۹۹۰ صورت گرفته بود، اما بخش عمده‌ای از به حساب هزینه بردن این‌گونه طرح‌های تحقیق و توسعه طی این دوره صورت گرفت، در حالی که این مورد قبل از دهه‌ی ۱۹۹۰ به ندرت صورت می‌گرفت.

تحقیقات آموزشی

از این‌گونه تحقیقات جهت توسعه و انتشار دانش جدید از طریق آموزش و تعلیم استفاده می‌شود. این تحقیقات می‌کوشند تا به درک هر چه بهتر تحقیقات پایه و نیز یافته‌ها و نتایج تحقیقات کاربردی بپردازند. علاوه بر این ممکن است در تحقیقات بعدی خود به بررسی و پیدا نمودن بهترین روش‌ها و شیوه‌ی عمل برای نشر و آموزش یافته‌های تحقیقات مذکور به افراد مورد نظر و تحت تعلیم بپردازند.

به‌عنوان مثال، روش‌های اولیه‌ی تدریس حسابداری در سطوح میانی به این شکل بود که دانشجویان از طریق دستورالعمل‌ها و لابراتوارهایی که محل آنها در دانشکده‌ها مستقر بود، آموزش داده شوند. درحالی که برای آموزش دانشجویان فارغ‌التحصیل می‌توان به ترکیبی از آموزش این چنینی به همراه الگوهای اینترنتی آموزش در صورتی که مسئولیت‌پذیری بیش‌تری در امر آموزش از خود نشان دهند، دست یافت و در برنامه‌ی آموزشی آنها گنجانند.

بعداً، برنامه‌های آموزشی حرفه‌ای به این سمت حرکت نمود که باید برای بالا بردن دانش افراد حرفه‌ای با آموزش آنها در گروه‌های کاری و ارائه‌ی درس به‌صورت کنفرانس‌های حرفه‌ای اقدام نمود. برای تهیه و ارائه‌ی اهم برنامه‌های آموزشی به این

گروه‌ها، استانداردهای جدید حسابداری و حسابرسی در گروه‌های مختلف دسته‌بندی شد تا از تحقیقات آموزش برای پیدا نمودن بهترین روش‌های آموزش و تعلیم این استانداردها و چگونگی ارائه آنها در دوره‌های آموزشی و متون درسی استفاده شود.

تحقیقات حرفه‌ای

همان‌طور که قبلاً گفته شد، به‌طور معمول تحقیقات علمی برای حصول نتیجه و به بار نشستن تلاش‌ها مستلزم صرف وقت زیاد است. اما حسابداران حرفه‌ای و افراد شاغل در حرفه نمی‌توانند برای مدت زیادی معطل بمانند تا نظریه‌های جدید اعتبار کافی بیابند تا در نهایت برای حل مشکلاتشان راه حل ارائه نمایند. افراد شاغل در حرفه‌ی حسابداری به‌طور روزمره با مشکلات و مسائلی روبه‌رو هستند که ضرورتاً به پاسخ‌های به‌موقع و سریع نیاز دارد. آنها از تحقیقات محض، کاربردی و آموزشی برای حل مسائل خود استفاده می‌کنند. بنابراین می‌توان تحقیقات حرفه‌ای را به‌عنوان آن نوع از تحقیق معرفی نمود که هدف آن‌ها ارائه‌ی راه حل‌های مناسب برای مسائل حرفه‌ای جاری است. تحقیقات حرفه‌ای نه تنها به جهت زمان و هزینه با تحقیقات علمی تفاوت دارند بلکه از لحاظ انگیزش‌های تحقیق، روش‌های مورد استفاده در تحقیق و نوشتار نیز از یکدیگر متمایزند:

- هدف تحقیقات علمی، تولید علم و دانش جدید است، حال آن که تحقیق حرفه‌ای به دنبال یافتن راه حل‌های مناسب جهت پاسخ‌گویی به مشکلات حرفه‌ای است.

- روش‌های مورد استفاده برای هدایت تحقیقات حرفه‌ای نیز از روش‌های

تحقیقات علمی متمایز است. به‌عنوان مثال، تحقیقات مالیاتی که برای یک مشتری صورت می‌گیرد به‌خودی خود برای این است که از صاحب کار دفاع شود (برای صرفه‌جویی مالیاتی) لذا به گردآوری مدارک و مستندات مطلوب و مورد نظر خود در جهت حمایت از صاحب‌کار اقدام می‌کند، بنابراین عاری از جانبداری^{۱۷} نیست.

در نقطه‌ی مقابل، تحقیقات علمی باید عاری از هرگونه جانبداری باشد و براساس روش‌های علمی باید تمامی یافته‌ها و مدارک اعم از مطلوب و نامطلوب را گردآوری کند و به تجزیه و تحلیل بپردازد. - نوشتار و گفتار تحقیقات کاربردی و حرفه‌ای نیز از تحقیقات علمی متمایز است. شاید برای یک تحقیق حرفه‌ای ارائه‌ی گزارشی کوتاه‌گویا و کافی باشد، اما در تحقیقات علمی باید نتایج تحقیق براساس موازین و معیارهای علمی یک مقاله با دقت نظر فراوان ارائه شود. تحقیقات علمی و نتایج آن معمولاً در نشریاتی رقابتی چون Accountiy Review به چاپ می‌رسد.

مقالاتی که به این‌گونه نشریات ارائه می‌گردد، برای پذیرفته شدن و چاپ مراحل سختی را پشت سر می‌گذارند که در آن درباره‌ی تحقیقات حتی به جهت اعتبار نتایج و یافته‌های آن توسط محققین خیره قضاوت و داوری می‌شود. تحقیقات حرفه‌ای از لحاظ الگوی تحقیقاتی نیز با تحقیقات علمی تفاوت دارند. تحقیقات حرفه‌ای بیش‌تر از تحقیقات کاربردی که به‌عنوان یکی از ۳ نوع الگوی ارائه شده در بخش تحقیقات علمی است، استفاده می‌کند. تحقیقات حرفه‌ای ابتدا به بررسی و استفاده از منابع اطلاعاتی و مشروح کتابخانه‌ای برای گردآوری ادبیات معتبر

آموزش نامحدود . سه ماه پشتیبانی . کاراختی هادام العمر

سیستم دبیرخانه . جایگانی . تایپ آرک

ARK

سرکت آرک

فرانس راهب کجک (مدیرعامل)

دفتر مرکزی : ۲۲۶۶۲۶۶

۲۲۵۰۱۸۳ - ۲۲۶۶۲۶۸

می‌پردازد. بنا استفاده از تحقیقات پس رویدادی می‌توان قضاوت بی‌طرفانه‌ای در مورد یافته‌های آزمون انجام داد. چرا که ممکن است تصمیم‌گیر به دنبال یافتن شواهدی در مورد اثرات تصمیم‌گیری خود باشد، بدون این که بخواهد خود تصمیم‌گیری را ارزیابی کند.

بی‌نوش

- 1- scientific research
- 2- professional research
- 3- stock-based compensation plans
- 4- academic research
- 5- basic or pure research
- 6- applied research
- 7- instructional research
- 8- explanatory research
- 9- descriptive research
- 10- normative research
- 11- predictive research
- 12- truth
- 13- fair presentation
- 14- E.I.Altman, Corporate Financial Distress: A Complete Guide to Predicting, Avoiding and Dealing with Bankruptcy (Newyork: John wiley & sons), 1983.
- 15- gray area
- 16- basic knowledge
- 17- Applicability of FASB Statement No.2 to Business Combination Accounting for the Purchase Method
- 18- bias
- 19- field research
- 20- pre-facto research
- 21- post- facto research

منبع

* Applied Research in financial reporting, by: Mohammad Abdolmohammadi & Ralph J.McQuide, McGraw-Hill,Irwin 2002

می‌پردازند در حالی که اغلب در تحقیقات کاربردی از روش‌های تجربی و آزمایشی جهت گردآوری مطالب مبادرت می‌ورزند. هم چنین گاه تحقیقات حرفه‌ای از روش‌های توسعه یافته‌ی تحقیقاتی (همانند تحقیقات میدانی^{۱۸}) برای درک هر چه بهتر ماهیت مشکلات و مسائل حرفه‌ای استفاده می‌کنند، و بالاخره نکته‌ی مهمی که نباید از نظر دور داشت این که ممکن است برخی تحقیقات حرفه‌ای در یافته‌های خود به تولید علم و دانش جدید منتهی گردند و بتوانند به عنوان کمکی برای تحقیقات پایه‌ای و محض مطرح شوند. البته همان‌طور که قبلاً گفته شد، هدف تحقیقات حرفه‌ای تولید علم نیست. به همین نحو ممکن است از نتایج تحقیقات حرفه‌ای نیز برای تحقیقات آموزشی الگوبرداری کرد و از نتایج آن در این زمینه استفاده شود.

سایر طبقه‌بندی‌های ارائه شده از تحقیقات طبقه‌بندی که از تحقیقات حسابداری در بالا ارائه شد، در برگیرنده‌ی تمامی طبقه‌بندی‌های تحقیقات نیست. طبقه‌بندی‌های دیگری از تحقیقات نیز وجود دارد. به عنوان مثال، تحقیقات را می‌توان براساس زمان‌بندی هدایت تحقیق به دو دسته تقسیم نمود: تحقیقات پیش‌رویدادی^{۱۹} و تحقیقات پس‌رویدادی^{۲۰}.

تحقیقات پیش‌رویدادی اشاره به تحقیقاتی دارد که به بررسی و مطالعه، پیش از یک تصمیم‌گیری خاص یا رویداد به‌خصوص می‌پردازد. هدف تحقیقات پیش‌رویدادی کمک به تصمیم‌گیرنده در فرایند تصمیم‌گیری است. در سویی دیگر تحقیقات پس‌رویدادی قرار دارند که به بررسی و ارزیابی تاثیرات یک تصمیم‌گیری

حسابداری: فن، علم یا هنر

پول، و تفسیر نتایج حاصله از بررسی این اعداد". البته این تعریف به نقل از انستیتوی حسابداران رسمی آمریکا در این منبع ارائه شده است.

در کتاب اصول حسابداری ۱ تالیف ناصر فولادی نسب دو تعریف دیگر از حسابداری علاوه بر تعریف جامع کتاب دکتر عزیز نبوی آمده است که عبارتند از: (۱) "حسابداری سیستمی است که فعالیت‌های واحد تجاری را اندازه‌گیری و جمع‌بندی و تجربه و تحلیل نموده، حاصل آن را به تصمیم‌گیرندگان ارائه می‌نماید." (۲) "حسابداری عبارت است از مجموعه قواعد و روش‌هایی که با به‌کارگیری آنها، اطلاعات مالی و اقتصادی یک موسسه گردآوری، طبقه‌بندی و به شکل گزارش‌های حسابداری تلخیص شده و برای تصمیم‌گیری در اختیار اشخاص ذی‌نفع و ذی‌علاقه (استفاده‌کنندگان درون و بیرون سازمانی اطلاعات حسابداری) قرار می‌گیرد."

فرهنگ حسابداری از انتشارات دانشگاه آکسفورد حسابداری را چنین تعریف می‌کند: "فرایند شناخت، اندازه‌گیری و انتقال اطلاعات اقتصادی برای آن که قضاوت و تصمیم‌گیری آگاهانه به وسیله استفاده‌کنندگان از این اطلاعات امکان‌پذیر گردد."

در کتاب مبانی و روش‌های عمومی حسابداری جلد اول سازمان حسابرسی تالیف مصطفی علیمدم و نظام‌الدین ملک‌آرایی حسابداری این چنین تعریف می‌شود: "دانشی است که با به‌کارگیری آن اطلاعات مربوط به معاملات و عملیات مالی و رویدادهای دارای اثر مالی بر یک موسسه، جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل، اندازه‌گیری، ثبت، طبقه‌بندی، تجمیع، تلخیص و گزارش می‌شود."

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود در هیچ کدام از تعاریف ارائه شده‌ی فوق و سایر

تعاریف معتبر در ایران و مجامع معتبر بین‌المللی حسابداری (حتی یک مورد) ادعا نشده است که حسابداری علم یا Science می‌باشد. دلیل عمده این ادعا در چگونگی شکل‌گیری نظریه‌های حسابداری است که در زیر سعی می‌شود به‌طور خلاصه به آن اشاره شود.

روش‌های حسابداری در صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری

برای صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری از روش‌های مختلف و متنوعی استفاده می‌شود و عمده‌ترین این روش‌ها عبارتند از: (۱) روش قیاسی یا منطقی، (۲) روش استقرایی یا احتمالی یا اصطلاحاً مشاهده‌ای، (۳) روش عرفی یا عملی (مفید بودن و عملی بودن آن اثبات شود)، (۴) روش اخلاقی (بر مبنای عدالت، حقیقت و انصاف: تهیه‌ی گزارش‌های مالی بدون اعمال نظر شخصی)، (۵) روش استفاده از نظریه‌ی ارتباطات (حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است و باید منافع تمام اجزا این سیستم و محیط پیرامون آن در صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری در نظر گرفته شده و لحاظ گردد)، (۶) روش استفاده از نظریه‌ی رفتاری (توجه به عکس‌العمل استفاده‌کنندگان اطلاعاتی در قبال گزارش‌های حاصل از حسابداری)، و (۷) تلفیقی از روش‌های شش‌گانه‌ی فوق.

با توجه به روش‌های صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری که در بالا به آن‌ها اشاره شد ملاحظه می‌شود که در صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری و پذیرش آن توسط مجامع حرفه‌ای هم از روش‌های صورت‌بندی نظریه در سایر علوم (روش قیاس و استقرا) و هم از روش‌های غیرعلمی استفاده می‌شود. علاوه بر این در بسیاری از موارد مجامع حرفه‌ای حسابداری از نظریه‌هایی که به روش علمی

به اثبات رسیده‌اند استقبال نمی‌کنند و آن‌ها را رد می‌نمایند به‌عنوان مثال کمیته تحقیق انجمن حسابداران رسمی آمریکا در نشریات تحقیقی شماره ۱ و ۳ خود از روش قیاس یا منطقی برای تئوری حسابداری استفاده کرده است، لیکن مورد قبول جامعه حسابداران واقع نشد و در بسیاری از موارد حتی مورد مخالفت‌های شدید نیز قرار گرفت.

علاوه بر این مشاهده شده است که بسیاری از نویسندگان و محققان حسابداری کوشیده‌اند تا استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری را مشخص کنند و مدل‌های تصمیم‌گیری آنان را که براساس اطلاعات حسابداری بنا شده است، تعیین نمایند، ولی در پایان مشخص شده است که این اظهار نظرها معمولاً برپایه‌ی قضاوت‌های شخصی بنا شده است و برای تأیید یا رد آنها از روش‌های علمی استفاده نشده است و لذا اغلب قابل بحث و گفتگوست. بنابراین بسیاری از صاحب‌نظران توصیه نموده‌اند، که قبل از این که بتوان مدل‌های اخذ تصمیم استفاده‌کنندگان را به نوع اطلاعات به کار رفته مشخص کرد، باید تحقیقات دامنه‌دار علمی توسط جامعه‌ی حسابداری به عمل آید.

نتیجه‌گیری

با توجه به تعاریف ارائه شده از علم، فن، هنر در فوق و راه‌های حصول آگاهی و کسب دانش (روش اقتدارگرایی، روش عرفانی و روش عقل‌گرایی) و روش‌های تحقیق در علوم (روش یا توضیح قیاسی و توضیح استقرایی) و روش‌های صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری (روش قیاسی، روش استقرایی، روش عرفی، روش اخلاقی، روش استفاده از تئوری‌های ارتباطات، روش استفاده از تئوری رفتاری و روش تلفیقی) و ذکر این موضوع که در راه صورت‌بندی نظریه‌های حسابداری در هر جامعه‌ای مشکلات خاص و منحصر به فرد

سیستم پرسنلی و حقوق دستمزد آرک

آموزش محدود . سه ماه پشتیبانی . کاراقتی مادام العمر

ARCA

شرکت آرک

آفرنس رایانه کیهان (پارس) (ص)

دفتر مرکزی : ۲۲۵۶۵۲۶

۲۲۵۳۹۷۱ - ۲۲۵۰۱۸۳

- ۳- همان منبع، صفحه ۱۴ و ۱۵.
- ۴- نبوی، بهروز، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم اجتماعی، کتابخانه فروردین، چاپ هفتم ۱۳۶۹، صفحه ۶ و ۷.
- ۵- برای کسب اطلاعات بیش‌تر رجوع کنید به: oxford advanced learner's dictionary of current english 2000, oxford university press.p.924.
- ۶- جولیس گولد، ویلیام ل. کولت، فرهنگ علوم اجتماعی، ویراستار محمدجواد زاهدی مازندرانی، چاپ گلشن، چاپ اول، ۱۳۷۶.
- ۷- برای کسب اطلاعات بیش‌تر رجوع کنید به: webster seventh newcollogiate dictionary springfield, Mass: G.Bc Meeriam-co.1961 p.49.
- ۸- شهابنگ، رضا، تئوری حسابداری، کتابخانه فروردین، چاپ دوم، ۱۳۶۳، صفحه ۲۰.
- ۹- همان منبع، صفحه ۲۵.
- ۱۰- منبع شماره ۵.
- ۱۱- نبوی، عزیز، اصول جلد یک (تهران انتشارات فروردین).
- ۱۲- فولادی‌نسب، ناصر، اصول حسابداری (۱)، تهران نشر.
- ۱۳- ونوق، علی، اصول حسابداری، تهران، چاپ گیلان، چاپ چهارم، ۱۳۵۱.
- ۱۴- علیمدد، مصطفی - ملک‌آزایی، نظام‌الدین، مبانی و روش‌های عمومی حسابداری، جلد اول، چاپ اول ۱۳۷۴، ناشر: مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی، سازمان حسابرسی.
- 15- a dictionary of accounting, oxford university press, second edition 1999.
- ۱۶- طاهری، ابوالقاسم، روش تحقیق و مآخذشناسی مدیریت، دانشگاه پیام‌نور.

وجود دارد و به همین علت اصول، مفروضات و میثاق‌های حسابداری هر جامعه‌ای با سایر جوامع متفاوت می‌باشد و حتی در یک مقطع زمانی نسبت به گذشته ممکن است این اصول، مفروضات و میثاق‌ها متفاوت باشد (به دلیل تغییر در محیط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن جامعه) پس می‌توان ادعای علم بودن حسابداری را رد نمود. زیرا حسابداری در اثبات نظریه‌های خود تنها از دور روش قیاس و استقراء استفاده نمی‌کند و حتی در بسیاری از مواقع دیده شده است که بسیاری از استانداردهای حسابداری در جوامعی به روش قیاس یا استقراء به اثبات رسیده‌اند ولی همین استاندارد توسط جامعه حسابداری مورد قبول و استفاده قرار نگرفته است که به رغم آن هیات‌های تدوین استانداردهای حسابداری همان جامعه این استانداردها را لغو یا اختیاری (نه اجباری) نموده است.

در پایان گفتنی است که امروزه حسابداری همانند همه‌ی علوم، فنون و دانش‌ها از دستاوردهای سایر علوم، فنون و دانش‌ها استفاده بی‌شمار می‌کند و روند آینده‌ی حسابداری در قرن ۲۱ استفاده بی‌شمار از تمامی علوم، فنون و دانش‌ها است ولی به دلایلی که ذکر شد خود به علم تبدیل نشده است لذا به دانش‌آموختگان حسابداری توصیه می‌شود منبع در استفاده از واژه‌ها و لغات نهایت دقت را به عمل آورند.

بی‌نوشت

- 1- authoritarian model
- 2- mystical model
- 3- rationalistic model
- 4- deductive explanation
- 5- inductive or probabilistic explanation

نماده و ناچار

۱- ایران نژاد پاریزی، مهدی، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، نشر مدیران، ۱۳۷۸، صفحه ۱۰.

۲- همان منبع، صفحه ۸.

تسلیت

آقای مهدی آقائیان

مصیبت وارده را تسلیت عرض
نموده. بقای عمر شما و بازماندگان
را آرزو مندیم.

انجمن حسابداران خبره ایران

جستجوی ساختار مطلوب سرمایه

اطلاعات بیش‌تری دارد؟ سرمایه‌گذاران خارجی به وضوح می‌دانند که قیمت سهام در مقابل اعلام سود، انجام مخارج سرمایه‌ای، پیشنهاد معامله و بازخرید سهام واکنش نشان می‌دهد چرا که اعتقاد بر این است که مدیران اطلاعات بهتری از دیگران دارند و اطلاعات را سریع‌تر از دیگران دریافت می‌کنند، بنابراین بازار از رفتار مدیران برای نشان دادن واکنش مناسب پند می‌گیرد.

در تئوری سلسله مراتبی موارد زیر باید مورد ملاحظه قرار گیرد:

۱- چون مسدیریت در مقایسه با سرمایه‌گذاران خارجی از اطلاعات بیش‌تری برخوردار بوده بنابراین زمانی که در سبب ارزش سهام شرکتش به قیمت پایین‌تری ارزشگذاری شده است، نسبت به صدور سهام جدید تمایلی از خود نشان نمی‌دهد، اما در صورتی که سهام به طور منصفانه یا بیش از ارزش ذاتی قیمت‌گذاری شده باشد، نسبت به صدور سهام تمایل خواهد داشت.

۲- سرمایه‌گذاران بر این باورند که چون مدیران اطلاعات بیش‌تری در اختیار دارند بنابراین سعی می‌کنند به موقع نسبت به انتشار سهام اقدام نمایند.

۳- سهامداران تصمیم انتشار سهام را به عنوان یک خبر ناخوشایند تعبیر می‌کنند و معتقدند شرکتی که سهام صادر می‌کند باید سهام خود را با کسر بفروشد.

۴- در مواجهه با کسر سهام، شرکتی که نیاز به تامین سرمایه از طریق حقوق صاحبان سهام دارد، ممکن است از فرصت‌های سرمایه‌گذاری خوب صرف‌نظر کند یا به قبول اهرم اضافی تن دردهد زیرا سهام به قیمتی که مدیریت آن را قیمت منصفانه

می‌داند، قابل فروش نیست.

مطالب فوق سه پیام دارد. نخست این که تامین مالی از طریق سود انباشته بهتر از تامین مالی از طریق صدور سهام جدید است (لازم به توضیح است که تئوری موازنه ایستا بین سود انباشته و صدور سهام هیچ تفاوتی قائل نشده است). از آنجا که انباشت وجوه نقدی عملیاتی مازاد تحت تاثیر تقسیم سود سهام و بدهی همواره دستخوش تغییر می‌شود، بنابراین از طریق آن اطلاعاتی به سهامداران ارایه نمی‌گردد.

دوم این که نگهداری وجه نقد، اوراق بهادار قابل معامله و دارایی‌های آماده برای فروش یا ظرفیت استقراض بدهی بدون ریسک عدم پرداخت ارزشمند است زیرا موجب اطمینان خاطر مدیریت می‌شود.

سوم این که اگر نیاز به تامین مالی خارجی باشد، بدهی بهتر از حقوق صاحبان سهام است زیرا بدهی معمولاً از ریسک کم‌تری برخوردار است. اطلاعات نامتقارن شرکت را به سوی انتشار اوراق بهادار مطمئن‌تر سوق می‌دهد و باعث ایجاد سلسله مراتبی برای صدور اوراق بهادار می‌شود.

چرا اوراق بهادار مطمئن‌تر بهتر است؟ اوراق بهادار مطمئن‌تر نه به خاطر این که مدیریت همیشه تمایل به صدور آن داشته بلکه برعکس، وقتی که بازار ارزش شرکت را بیش از ارزش ذاتی آن تعیین کرده باشد، مدیریت به صدور چنین اوراق بهاداری مصمم خواهد شد. در مقابل اگر بازار ارزش اوراق بهادار شرکت را به قیمتی پایین‌تر از ارزش ذاتی آن تعیین کرده باشد، مدیریت مایل است به منظور حداقل کردن سودی که از طریق فروش ارزان‌تر سهام، عاید سهامداران می‌شود، به جای صدور سهام،

به تامین مالی از طریق بدهی اقدام کند.

اما سرمایه‌گذارانی که از زیرکی کافی برخوردار نیستند به مدیریت اجازه خواهند داد این بازی را انجام دهد. فرضاً فردی می‌خواهد اوراق بهاداری را که جدیداً صادر شده خواه به صورت اوراق قرضه باشد یا سهام خریداری نماید، خریدار می‌داند که صادرکننده اوراق اطلاعات بیش‌تری را نسبت به او درباره ارزش واقعی اوراق در اختیار دارد و بر این باور است که صادرکننده فقط زمانی سهام را عرضه می‌کند که بیش‌تر از ارزش ذاتی ارزیابی شده باشد. (مثلاً در صورتی که صادرکننده بسیار بدبین‌تر از خریدار است). اگر گزینه دیگری به نام بدهی وجود داشته باشد آیا باز هم خریدار نسبت به خرید سهام تمایل دارد؟ اگر خریدار این کار را انجام دهد صادرکننده پیروز میدان خواهد شد و خریدار بازنده و در چنین شرایطی خریدار باید سهام را رد و تنها بدهی را بپذیرد. در این صورت شرکت بدون توجه به این که بیش‌تر یا کم‌تر ارزیابی شده باشد، مجبور به صدور اوراق بدهی خواهد شد.

صدور اوراق بهادار مطمئن‌تر (دارای ریسک کم‌تر) مزایای اطلاعاتی مدیران را به حداقل می‌رساند. هر کوششی برای بهره‌مندی از این مزایای اطلاعاتی در سطح وسیع محکوم به شکست است، چون سرمایه‌گذاران را هرگز نمی‌توان به خرید اوراق بهاداری که آنها فکر می‌کنند بیش‌تر از ارزش ذاتی ارزیابی شده، مجبور کرد. در تئوری سلسله مراتبی صدور سهام تنها در صورتی قابل قبول تلقی می‌شود که ایجاد بدهی جدید به دلیل هزینه عدم اطمینان مالی و افزایش بیش از حد اهرم مورد پذیرش واقع نمی‌شود. اگر مشخص شود

سیستم فروش و حسابداری فروش آرک

آموزش کامپیوتر . سه ماه پشتیبانی . کارآختی مادام العمر

ARK

شرکت آرک

آفرینش رایانه کهنان (تهران)

دفتر مرکزی: ۲۲۵۶۵۲۶

۲۲۵۳۹۷۱ - ۲۲۵۰۱۸۳

مدیران نگرانی خاصی برای افرادی که می‌خواهند اوراق قرضه با ریسک کم‌تر را خریداری نمایند، ایجاد نمی‌کند. تئوری سلسله مراتبی تأثیر منفی اندکی را در زمان اعلام صدور اوراق قرضه پیش‌بینی می‌کند. این تأثیر منفی مخصوصاً زمانی که اوراق قرضه به‌طور عمومی منتشر می‌شود بسیار ناچیز است و به سادگی قابل لمس نیست.

تئوری ساختار سازمانی

هر دو تئوری قبلی براین فرض استوار بودند که مدیران همواره در جهت منافع سهامداران موجود (فعلی) عمل می‌کنند. این فرض به عنوان یک میثاق سودمند در تئوری تأمین مالی جدید محسوب می‌شود به طوری که اساساً قانون طبیعت نیز چنین است.

شواهد بازار در زمینه کنترل شرکت‌ها در دهه ۱۹۸۰ حاکی از آن است که این کنترل‌ها موجب بروز تضادی بسین مدیران و سهامداران شد. تحصیل شرکت‌ها با هدف اعمال کنترل بر آنها، خریدهای اهرمی (LBO) و تجدید ساختار سرمایه به‌طور وسیع در دهه ۱۹۸۰ برای حل مسأله جریان نقدی آزاد صورت گرفت. چون شرکت‌ها به جای توزیع جریان نقدی آزاد بین سرمایه‌گذاران، وجوه نقد مازاد را در راه‌های غیرمولد اتلاف می‌کردند.

ایجاد رقابت بین شرکت‌ها باعث شد تا شرکت‌هایی که وجوه نقد مازاد خود را اتلاف می‌کردند، تنبیه شوند. به همین جهت دیگر اتلاف جریانات نقدی آزاد در شرکت‌هایی که با یکدیگر به رقابت پرداخته بودند، انتظار نمی‌رفت. اگر چه این پیامد ناشی از رقابت در بازار محصولات نبود ولی رقابت در بازار برای کنترل شرکت‌ها سهم به‌سزایی در این پدیده به‌جا گذاشت.

مدیریت دلیل قانع‌کننده‌ای برای صدور سهام به جای بدهی دارد و مایل است علیرغم قیمت‌گذاری سهام به کم‌تر از ارزش ذاتی، نسبت به صدور سهام جدید اقدام نماید، در این حالت خرید سهام جدید می‌تواند بازی منصفانه برای سرمایه‌گذاران باشد و صدور سهام جدید برخلاف مزایای اطلاعات مدیران موجه به نظر می‌رسد.

در عمل تئوری سلسله مراتبی ممکن است کاملاً درست به نظر نرسد. با این حال تئوری مذکور برای تشریح بعضی از پدیده‌ها از جمله رابطه منفی قوی بین سودآوری و اهرم مفید است. هم‌چنین این تئوری شرح می‌دهد که چرا تقریباً همه شرکت‌ها به جای صدور سهام جدید از سود انباشته برای تأمین مالی استفاده می‌کنند.

علاوه براین، الگوی مذکور دلیل کاهش قیمت سهام را در زمان صدور سهام جدید تشریح می‌کند. اگر شرکت بخواهد به نفع سهامداران جدید عمل نماید، اعلام صدور سهام جدید همواره به عنوان یک خبر ناخوشایند تلقی می‌شود، برعکس، ایجاد بدهی برای بازخرید سهام یک خبر خوشایند تلقی می‌شود، نه به دلیل آن که بدهی را افزایش می‌دهد بلکه به جهت این که عواید حاصل از آن صرف بازخرید سهام می‌شود. اگر سرمایه‌گذاران براین باور باشند که مدیریت از اطلاعات بیش‌تری نسبت به دیگران برخوردار است، بنابراین تصمیمات مسدودیت را در این خصوص نشانه خوش‌بینی تلقی کرده و قیمت سهام افزایش خواهد یافت. به این ترتیب تئوری سلسله مراتبی به وضوح توضیح می‌دهد که چرا صدور سهام قیمت سهام را کاهش می‌دهد. اما اگر احتمال خطر عدم پرداخت کم‌تر باشد، اثر ایجاد بدهی جدید دقیقاً مشخص نخواهد شد. بنابراین مزایای اطلاعاتی

در صورت قبول این فرض که بین منافع سهامداران و منافع سازمان تباینی وجود دارد، درباره‌ی نقشی که تصمیمات مالی در بازار در زمینه کنترل شرکت‌ها ایفا می‌کند چه می‌توان گفت؟ چه چیزی درک تصمیمات مالی اتخاذ شده توسط شرکت‌هایی را که به دلیل ترس از دست دادن کنترل نظام‌مند نشده‌اند، سهولت می‌بخشد؟ یا به عبارت دیگر تئوری سازمانی و مدیریتی ساختار سرمایه چیست؟

تئوری‌های مدیریتی، الگوی ساختار سرمایه‌ای هستند که برای مقاصد دست‌یابی به منافع شخصی مدیران عالی سازمان، طرح‌های پاداشی (جبرانی) یا فرصت‌هایی برای استخدام بعدی انتخاب می‌شوند. شاید ریسک‌گریزی مدیران منجر به استفاده کم‌تر از بدهی شود. این به عنوان یک فرضیه علت و معلولی عمومی تلقی می‌شود (طرح‌های پاداشی مطلوب منجر به تصمیمات مالی حداکثرکننده ارزش و حذف نیاز به تئوری مدیریتی ساختار سرمایه می‌شود).

مقاله مایکل جنسن و ویلیام مک‌لینک به رفتار طبیعی هزینه‌های نمایندگی مدیران در جهت کسب حداکثر منافع تاکید می‌کند و به تجزیه و تحلیل کنترل‌ها، حد و مرزها و قراردادهای موجود در راستای حداقل کردن این هزینه‌ها می‌پردازد. ابتدا این هزینه‌ها به محض کاهش مالکیت شخصی مدیران، افزایش می‌یابد. این ویژگی به عنوان یک نظر در مورد تامین مالی از طریق بدهی در مقابل تامین مالی از طریق انتشار سهام تلقی می‌شود.

رویکرد هزینه نمایندگی در فرضیه جریان نقدی آزاد جنسن که از گرایشات مستدل مدیران برای سوق دادن منابع آزاد به

شرکت‌های رشد یافته یا خریدهای غیرعقلایی شروع می‌شود، بیان شده است. جنسن این مساله را مطرح می‌کند که: "چگونه مدیران به برگرداندن وجوه مازاد به سرمایه‌گذاران به جای سرمایه‌گذاری آن در پروژه‌های کم بازده (پروژه‌هایی که بازده‌شان کم‌تر از هزینه سرمایه‌شان است) یا اتلاف آن، برانگیخته می‌شوند؟"

اگر مشکل این باشد، تامین مالی از طریق بدهی بهتر از تامین مالی از طریق حقوق صاحبان سهام است، به این دلیل که بدهی، شرکت را ناچار به برگشت وجوه می‌کند. سطح مناسب بدهی باعث می‌شود تا شرکت با وجوه نقد کافی موجود نزد بانک برای تامین مالی تمام پروژه‌هایی که ارزش فعلی آنها مثبت است اقدام کند و حتی از یک ریال آن نیز دست نکشد. شاید رشد و اندازه حجیم نهایتاً موجب غرور شود اما بدهی می‌تواند منجر به برقراری نظم گردد.

این مورد، منطقی را برای خریدهای اهرمی، تجدید ساختار سرمایه و خرید شرکت‌ها برای احراز کنترل که از طریق بدهی تامین مالی شده‌اند، ارائه می‌دهد. شرکت‌های خوش حساب شرکت‌هایی هستند که مایل به ایجاد بدهی و بازپرداخت وجوه هستند. شرکت‌های بدحساب شرکت‌هایی هستند که در حالت رژیم قرار می‌گیرند. شرکت‌های خوش حساب همواره خوبند به دلیل این که مدیریت جدید در راستای منافع حقوق صاحبان سهام عمل می‌کند و به صورت منظم کنترل‌های لازم توسط وام‌دهندگان و سهامداران جدید اعمال می‌شود. متأسفانه این نظرات پیش‌تر برای کنترل شرکت‌ها سودمند است تا ساختار سرمایه آنها. فرض کنید شرکت در وضعیتی باشد که توسط سهامداران یا

وام‌دهندگان کم‌تر کنترل شود، در این صورت آیا شرکت‌های بزرگ کم‌تر سرمایه‌گذاری نخواهند کرد؟ بیش‌تر قرض نخواهند گرفت؟

برخی از این موضوعات را می‌توان از طریق تاکید بر ویژگی‌های شخصی و انگیزه‌ها و تفکرات مدیران به جای تاکید بر شرکت در راستای حداکثر کردن ارزش آشکار ساخت. در واقع تئوری سازمانی بازگویی فرضیه جریان نقدی آزاد جنسن برای انتخاب ساختار سرمایه است. باور اولیه تئوری سازمانی در دهه ۱۹۸۰ به‌ویژه از زمان استفاده متهورانه از خریدهای اهرمی، خرید شرکت‌ها به منظور اعمال کنترل بر آنها و تجدید ساختارهای مالی شکل گرفت. جنسن بسیاری از این فعالیت‌ها را به شرح زیر تفسیر کرد: نسبت بدهی بالا شرکت‌هایی را که به حد بلوغ رسیده‌اند، به تحرک و می‌دارد و آنها را از به‌کارگیری سرمایه در طرح‌های با ارزش فعلی منفی باز می‌دارد. بدهی یک چارچوب قراردادی است که شرکت‌ها را مجبور به توزیع وجوه نقد بین سرمایه‌گذاران می‌نماید. تئوری سازمان دقیقاً براساس موارد فوق شکل گرفته است.

پانویس

- 1- Static tradeoff theory
- 2- Pecking order theory
- 3- Asymmetric Information
- 4- Preliminary organizational theory

سیم

- 1- Stewart C. Mayers, still searching for optimal capital structure, Massachusetts Institute of Technology, The Revolution Corporate finance, Third Edition.

شماره: ۲۱۳-۸۷۱/۶۱۹۳

تاریخ: ۱۳۸۲/۹/۱

اجرای صحیح ماده (۵۴)

به منظور اجرای صحیح حکم مقررات ماده (۵۴) قانون و تبصره‌های آن و اتخاذ رویه واحد در این خصوص موارد ذیل را متذکر می‌گردد:

۱- نظر به نص صریح مفاد ماده (۵۴) قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی آن، مال الاجاره از روی سند رسمی تعیین می‌شود و با توجه به عدم نقض آن در موارد و تبصره‌های بعدی قانون مذکور، صرف وجود تبصره (۲) ماده مذکور موجب نقض سند رسمی نخواهد شد. بدین لحاظ در مورد املاکی که با سند رسمی به اجاره واگذار شده‌اند و متن سند اجاره مفید به عبارت "پس از انقضاء مدت، اجرت‌المثل مطابق اجرت المسمی است" و یا نظایر آن می‌باشد و بعد از انقضای مدت سند مادام که مستاجر و کاربری مندرج در سند اجاره تغییر نکرده است مالیات براساس ارزش اجاری مذکور در سند محاسبه و مطالبه شود و در صورتی که اجاره نامه رسمی وجود نداشته باشد یا از تسلیم اجاره نامه یا رونوشت آن خودداری گردد یا احراز گردد که موجر علاوه بر اجاره بهای مندرج در سند رسمی وجهی به عنوان ودیعه یا هر عنوان دیگر از مستاجر دریافت نموده باشد مبنای محاسبه درآمد مشمول مالیات اجاره املاک ارزش اجاری مصوب کمیسیون تقویم املاک موضوع ماده (۶۴) قانون فوق‌الذکر خواهد بود.

یادآور می‌گردد با توجه به اهداف اصلاحیه اخیر قانون مالیات‌های مستقیم از جمله شفاف‌سازی قوانین و مقررات و جلب اعتماد مردیان مالیاتی، و به منظور پرهیز از اعمال سلیقه‌های شخصی، ایجاد هماهنگی و وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مالیات بردارنده اجاره املاک، تبصره ۲ ماده (۵۴) جایگزین روش تعیین اجاره بها براساس املاک مشابه شده است.

۲- آراء صادره توسط مراجع قضایی و دادگاه‌های صالحه در خصوص تعیین میزان اجاره املاک فارغ از وجود یا عدم وجود سند رسمی یا قرارداد عادی مناط اعتبار خواهد بود.

۳- در مورد املاکی که در اجاره اشخاص موضوع ماده (۲) قانون فوق‌الذکر (وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی، دستگاه‌هایی که بودجه آنها وسیله دولت تامین می‌شود، شهرداری‌ها) و هم چنین ارگان‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی می‌باشد اشخاص مذکور کماکان مطابق مقررات تبصره (۹) ماده (۵۳) قانون موصوف نسبت به کسر مالیات از مال الاجاره‌هایی که طبق سند رسمی یا قرارداد عادی مورد تایید اشخاص موصوف پرداخت می‌کنند عمل نموده و ادارات امور مالیاتی نیز هنگام رسیدگی به مالیات عملکرد مالکان این‌گونه املاک براساس آن اقدام نمایند.

۴- در اجرای ماده (۵۵) قانون موصوف، در صورت ارائه سند رسمی اجاره، مطابق رقم مندرج در سند اجاره و در غیر این‌صورت ارزش اجاره املاک موضوع تبصره (۲) ماده (۵۴) مبنای محاسبه قرار گیرد.

۵- به منظور اجرای معافیت قسمت اخیر تبصره (۱۱) ماده (۵۳) قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی آن، ادارات امور مالیاتی

سیستم اخبار . فروش . چک آرک

آموزش خامحدود . سه ماه پشتیبانی . کاراختی مادام العمر

ARK

شرکت آرک

تیر نس رایانه گستر (سه ماهه)

تلفن مرکزی: ۲۲۵۹۵۱۶۲

۲۲۵۹۱۸۳ - ۲۲۵۹۴۷۱

همکاران عضو و قراردادی جزء نیروهای مردمی واقع می‌شوند با این اوصاف و صراحت تبصره ۲ ماده یک قانون تشکیل شرکت و بنابر نیاز شرکت جهت انجام امور آبداری روستاها و محدودیت‌های قانونی یاد شده این شرکت ناچار از انعقاد قرارداد پیمانکاری جهت به کارگیری مجدد آنان شد. اخیراً دفتر تنظیم و نظارت روابط کار وزارت کار و امور اجتماعی طی بخشنامه ۱۲۶۸۵ مورخ ۱۳۷۸/۴/۲۲.

اولاً خلاف ماده ۱۸۸ قانون کار، قانون کار را حاکم بر روابط متصدیان آب روستایی و این شرکت علی‌رغم استدلالات مطرح در پاراگراف بدوی دادخواست تقدیمی تلقی نموده است.

ثانیاً بر فرض محال صحت تلقی یاد شده مغایر با مفاد ماده ۱۲ قانون کار طی برداشت ناصواب از این ماده قانونی سوابق قبلی کارکرد شاکتی در جهاد سازندگی را انتقال یافته بدین شرکت دانسته‌اند در حالی که مواد ۲۶ و ۲۵ قانون اداری و مالی جهاد بخشنامه شماره ۷۹۵۸ مورخ ۱۳۷۲/۴/۱ وزارت کار و امور اجتماعی حاکمیت قانون خاص مقررات استخداهی اداری و مالی جهاد و نه قانون کار را بر روابط متصدیان آب روستایی و جهاد سازندگی اثبات می‌نماید. ماده ۱۲ قانون کار مشمول مواردی است که در کارگاه منتقل عنه و منتقل به جملگی قانون کار حاکم باشد. با تقدیم این دادخواست ابطال بخشنامه صادره استدعا می‌شود. مدیرکل دفتر تنظیم و نظارت روابط کار وزارت کار و امور اجتماعی در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۴/۱۲۵۷ مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۲۱ اعلام داشته‌اند:

۱- آنچه که ابطال آن درخواست گردیده اصولاً نه بخشنامه یا سندی مشابه آن که صرفاً نظر کارشناسی این دفتر بوده است که در خصوص نامه شرکت شاکتی به اداره کل کار و امور اجتماعی استان اصفهان اعلام گردیده بوده و به نظر نمی‌رسد قابل طرح و رسیدگی در آن هیات باشد.

۲- کارکنان شاغل در شبکه‌های آبرسانی روستاها چه پیش و چه پس از انتقال این شبکه‌ها به شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی برخلاف ادعای شرکت شاکتی نه براساس قانون مقررات مالی، اداری استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی بلکه براساس مقررات قانون کار جمهوری اسلامی ایران اشتغال به کار داشته‌اند. توضیحاً اینکه کارکنان جهاد سازندگی و شرکت‌های وابسته به این نهاد مستند به ماده ۳۶ قانون مربوط صرفاً به یکی از سه شکل عضو، همکار قراردادی و بالاخره همکار مردمی مشمول مقررات استخدامی فوق‌الاشاره بوده و خارج از این چهارچوب هستند به مفهوم مخالف ماده ۱۸۸ قانون کار در شمول مقررات قانون اخیر قرار می‌گیرند.

هیات عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجه‌الاسلام والمسلمین الهوردی مقدسی فرد معاون قضایی دیوان و با حضور روسای شعب بدوی و روسا و مستشاران شعب تجدید نظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء بشرح آتی مبادرت به صدور رای می‌نماید.

«رای هیات عمومی»

نظر به اینکه نامه مورد شکایت دفتر تنظیم روابط کار و امور اجتماعی

می‌بایستی ابتدا ارزش اجاره ماهیانه ملک را با توجه به جدول ارزش اجاره ماهیانه هر مترمربع املاک منصوب کمیسیون تقویم املاک و رعایت دقیق کلیه نکات مندرج در ضوابط اجرایی آن، تعیین و سپس حد نصاب‌های معافیت مندرج در تبصره (۱۱) مذکور (در تهران تا مجموع ۱۵۰ مترمربع زیربنای مفید و در سایر نقاط تا مجموع دویست مترمربع زیربنای مفید) را منظور نمایند.

عیسی شهسوارخجسته

رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور

شماره: ۱۱-۲۲۵۵/۷۳۸۷ تاریخ: ۱۳۸۲/۹/۱۷

اعمال معافیت پروانه بهره‌برداری موضوع ماده ۱۳۲

نظر به اینکه برای بعضی از ادارات امور مالیاتی در خصوص اعمال یا عدم اعمال معافیت مالیاتی موضوع ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم در مورد واحدهای تولیدی که برای آنها پروانه بهره‌برداری موقت صادر گردیده ابهاماتی مطرح می‌باشد لذا برای رفع ابهام متذکر می‌شود منظور از پروانه بهره‌برداری موضوع ماده مذکور همان پروانه بهره‌برداری است که واحد تولیدی پس از طی کلیه مراحل و تأمین شرایط لازم طبق مقررات موضوعه از جمله اخذ موافقت سازمان محیط‌زیست و با سایر مراجع ذیربط حسب مورد دریافت نموده باشد در این صورت پروانه بهره‌برداری موقت صادر شده توسط وزارتخانه‌های ذیربط، حائز شرایط صدور پروانه بهره‌برداری مورد بحث نبوده و اعمال معافیت مالیاتی برآن اساس فاقد محمل قانونی خواهد بود.

عیسی شهسوارخجسته

رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور

شماره: ۱۲۶۸۵ تاریخ: ۱۳۷۸/۴/۲۲

رای شماره ۳۵۶ مورخ ۷۹/۱۱/۲۳ هیات عمومی دیوان عدالت اداری در زمینه غیرقابل رسیدگی بودن درخواست ابطال نامه شماره ۱۲۶۸۵ مورخ ۱۳۷۸/۴/۲۲ دفتر تنظیم و نظارت روابط کار و امور اجتماعی در هیات عمومی به دلیل عدم انطباق آن با مصادیق مقررات و نظامات ماده ۲۵ قانون دیوان

مقدمه: شاکتی طی دادخواست تقدیمی اعلام داشته است. ماده یک قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب روستایی و ماده ۸۵ قانون مالی و اداری جهاد سازندگی جملگی به حد متقین نیز وابسته بودن شرکت به وزارت جهاد سازندگی را مسجل می‌نماید. در این بین متصدیان آب روستاها که قبلاً زیر نظر جهاد سازندگی مشغول به کار بوده‌اند با متمسک شدن امور مربوط به تهیه و توزیع آب آشامیدنی روستاها از جهاد با شرکت مرتبط گردیدند این گونه نیروها از یک سوء بنابر عدم ذکر تصدی آب روستایی در فهرست مشاغل کارگری در زمره همکاران کارگر تابع قانون کار نبودن آنها و از سوی دیگر نظر به عدم طی مراحل استخدامی مربوط به

به شماره ۱۲۶۸۵ مورخ ۱۳۷۸/۴/۲۲ متضمن وضع مقررات کلی و عام نیست و موردی می باشد بنابراین از مصادیق مقررات و نظامات موضوع ماده ۲۵ نبوده و قابل رسیدگی و امعان نظر در هیات عمومی دیوان تشخیص نگردید.

مقدسی فرد

هیات عمومی دیوان عدالت اداری - معاون قضایی دیوان

روزنامه رسمی شماره: ۱۳۹۶۵-۱۳۷۱/۱۱/۲۴

شماره: ۱۰۸/۶۹/۵ تاریخ: ۱۳۷۱/۹/۳۰

رای وحدت رویه شماره ۹۰ مورخ ۷۱/۵/۲۷ هیات عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر تحدید ممنوعیت اشتغال به کار بازنشستگان مشمول قانون تامین اجتماعی

مقدمه: الف - شعبه چهارم در رسیدگی به پرونده کلاسه ۲۵۴/۶۶ موضوع شکایت آقای غلامرضا اولیاء به طرفیت سازمان تامین اجتماعی (شعبه یزد) بنخواستہ لغو دستور قطع مستمری و مطالبه و استرداد وجوه ماخوذه بشرح دادنامه ۶۷/۸/۱۸۷۸۰ خلاصتاً چنین رای صادر نموده است: با توجه به اینکه در مقررات قانون تامین اجتماعی اشتغال بیمه شدگان بازنشسته به عنوان مشاور و اخذ حق المشاوره ممنوع نگردیده و از موجبات قطع مستمری بازنشسته نمی باشد و قطع مستمری بازنشستگی شاکی به شرح مذکور به نظر مبنای قانونی نداشته لذا شکایت وارد تشخیص می گردد.

ب - شعبه هشتم در رسیدگی به پرونده کلاسه ۵۰۵/۶۶ موضوع شکایت محمدرضا تمجیبیان بطرفیت سازمان تامین اجتماعی (شعبه یزد) بنخواستہ رسیدگی و صدور دادنامه مبنی بر غیرقانونی بودن تصمیم سازمان تامین اجتماعی شهرستان یزد مبنی بر قطع مستمری و استرداد وجوه مستمری سنوات قبل بشرح دادنامه ۶۹/۶/۱۸۲۸۰ چنین رای صادر نموده است: با توجه به مفاد تعهدنامه آقای محمدرضا تمجیبیان که به شماره ۶۰/۳/۱۶-۷۳۳۵ دفتر سازمان تامین اجتماعی شعبه یزد ثبت گردیده و نامبرده تعهد داده است که در صورت اشتغال به کار مجدد در کارگاه مشمول بیمه مراتب را بلافاصله به آن شعبه اعلام نماید و در صورت تخلف سازمان می تواند طبق مقررات با وی رفتار نموده و چنانچه مستمری بازنشستگی او قطع گردیده هیچگونه ادعائی نداشته باشد. الزام سازمان طرف شکایت به برقراری مجدد مستمری و استرداد وجوه دریافتی وجهه قانونی ندارد و شکایت از این حیث مردود تشخیص می شود.

هیات عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجه الاسلام و المسلمین محمدرضا عباسی فرد و با حضور روسای شعب تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره به اتفاق آراء بشرح آتی مبادرت به صدور رای می نماید.

«رای هیات عمومی»

مواد مقنن از عبارت «عدم اشتغال بیمه شده بکار» در بند ۱۵ ماده ۲

سیستم اخبار و حسابداری آرک

آموزش تخصصی ماه پشتیبانی کاراخری مادام العمر

ARAK

شرکت آرک

آدرس: رانان، کهنان (مهریز)

دفتر مرکزی: ۲۲۵۶۵۴۶

۲۲۵۰۱۸۳ - ۲۲۵۳۹۷۱

هزینه سالانه خود را که متکی به :

الف - مراجع ناظر

طبق اجزاء "الف"، "ب" و "پ" ماده ۷ بند «ه» آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۳۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۸۰/۱۱/۲۷:

۱- مرجع نظارت بردرآمد و هزینه موسسات خیریه و عام‌المنفعه، سازمان امور مالیاتی کشور است که می‌تواند این اختیار را به ادارات امور مالیاتی ذی‌ربط و در موارد یادشده در بند ۳ ماده یک قانون تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه مصوب ۶۲ به سازمان مزبور تفویض نماید.

۲- نظارت بردرآمد و هزینه موسسات عام‌المنفعه‌ای که دارای مال موقوفه می‌باشند و یا اداره آن‌ها به موجب قانون یا آیین‌نامه مربوط به سازمان اوقاف و امور خیریه محول شده است با سازمان یادشده خواهد بود.

۳- مراجع ناظری که قبلاً موافق آیین‌نامه اجرایی موضوع تبصره ۴ ماده ۲ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۶۶ و اصلاحیه مورخ ۷۱/۳/۷ آن، امر نظارت بردرآمد و هزینه موسسات عام‌المنفعه به آنان تفویض گردیده است، نظارت آن‌ها بر موسسات مذکور با رعایت مقررات ماده ۱۳۹ اصلاحی مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ و مفاد آیین‌نامه اصلاحی کماکان معتبر بوده و اساسنامه این قبیل موسسات نیازی به اصلاح مجدد و تطبیق با آیین‌نامه اصلاحی را نخواهد داشت.

ب - شرح وظایف ناظر

۱- حصول اطمینان از انطباق مفاد اساسنامه اصلاحی مصوب و تثبیت شده موسسات خیریه و عام‌المنفعه با آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۳۹ اصلاحی قانون یاد شده و دستورالعمل نحوه برخورداری موسسات مزبور از معافیت بند "ط" ماده قانونی موصوف در صورت وجود تغییرات اصلاحی در اساسنامه آنان.

۲- رسیدگی به صورت حساب درآمد و هزینه سالانه موسسات مذکور متکی به اسناد و مدارک قابل قبول طبق مقررات ماده ۹ آیین‌نامه اجرایی فوق‌الذکر.

۳- اعلام نتیجه رسیدگی در مورد صورت حساب درآمد و هزینه و رعایت قانون و آیین‌نامه اجرایی فوق‌الذکر و صدور گواهی لازم و تسلیم آن به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط در صورت تایید مراتب.

ج - ویژگی‌های ناظر

ناظر شخص حقوقی است که به موجب اجزاء "الف"، "ب" و "پ" ماده ۷ بند «ه» آیین‌نامه اجرایی موصوف تعیین شده و یا می‌شود و توانایی انجام امور محوله به شرح بند "الف" این دستورالعمل را به نحو احسن دارا می‌باشد.

قانون تامین اجتماعی مصوب سوم تیرماه ۱۳۵۴ موضوع تعریف حالت بازنشستگی، عدم اشتغال بکار ثابت در کارگاه مشمول قانون کار در قبالت دریافت حقوق یا مزد مستمر طبق ضوابط مقرر در باب حداقل و حداکثر ساعات کار و حقوق بامزد است که تعمیم و تسری آن به ارائه خدمات خاص غیرمستمر در زمان و ساعات محدود با حق الزحمه معین بر مبنای توافق طرفین و قطع مستمری افراد بازنشسته مشمول قانون مذکور به واسطه آن ملاک موجهی ندارد بنابراین دادنامه شماره ۸۷۰ مورخ ۶۷/۸/۱۸ شعبه چهارم دیوان عدالت اداری که متضمن این معنی است موافق اصول و موازین قانونی تشخیص داده می‌شود. این رای به استناد قسمت اخیر ماده ۲۰ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

محمدرضا عباسی فرد

رئیس هیات عمومی دیوان عدالت اداری

دستورالعمل نحوه برخورداری موسسات خیریه و عام‌المنفعه از معافیت موضوع بند (ط) ماده ۱۳۹ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۸۰/۱۱/۲۷

۱- موسسه رسماً تحت یکی از عناوین خیریه یا عام‌المنفعه به ثبت رسیده باشد و غیرانتفاعی بودن موسسه نیز در اساسنامه تصریح شده باشد.

۲- کمک‌ها و هدایای دریافتی نقدی و غیرنقدی موسسه خیریه عام‌المنفعه به موجب اساسنامه آن به معرف امور ذیل برسد و این امر توسط سازمان امور مالیاتی کشور تایید شود.

تبلیغات اسلامی، تحقیقات فرهنگی، علمی، دینی، فنی، اختراعات، اکتشافات، تعلیم و تربیت، بهداشت و درمان، بنا و تعمیر و نگهداری مساجد و مصالها و حوزه‌های علمیه و مدارس علوم اسلامی و مدارس و دانشگاه‌های دولتی، مراسم ترمیم و اطعام، تعمیر آثار باستانی، امور عمرانی و آبادانی، هزینه یا وام تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان، کمک به مستضعفان و آسیب‌دیدگان حوادث ناشی از سیل، زلزله و آتش‌سوزی، جنگ و حوادث غیرمترقبه.

۳- اساسنامه موسسات خیریه و عام‌المنفعه باید متضمن این موضوع باشد که موسسان و وابستگان طبقات اول و دوم آنان و هم چنین هیات امنا و مدیران موسسه حق معامله با موسسه را ندارند.

۴- اساسنامه موسسه صرفاً حاکی از این باشد که موسسان یا صاحبان سرمایه حق هیچ‌گونه برداشت و یا تخصیص از محل کمک‌ها و هدایای دریافتی نقدی و غیرنقدی به موسسه را ندارند و بعد از انحلال دارایی موسسه به سازمان بهزیستی کشور یا یکی از موسسات دولتی و یا موسسات خیریه و عام‌المنفعه دیگر واگذار گردد.

۵- مرجع نظارت بردرآمد و هزینه موسسات خیریه و عام‌المنفعه سازمان امور مالیاتی کشور و ادارات تابعه و سازمان اوقاف حسب تفویض اختیار از سوی سازمان امور مالیاتی خواهد بود.

۶- موسسات خیریه و عام‌المنفعه مکلفند صورتحساب درآمد و

شماره: ۲۱۱-۴۹۰۹/۵۹۰۹ تاریخ: ۱۳۸۲/۸/۲۶

نظر به این که بموجب ماده ۲۴۲ اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۸۰/۱۱/۲۷، اداره امور مالیاتی موظف گردیده، در مواردی که مالیات اضافی دریافت شده و یا مالیاتی طبق مقررات قانون مذکور قابل

و اتخاذ رویه واحد یادآور می‌نماید:

۱- چون حسب مقررات ماده (۲۷۳) الحاقی به اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷، تاریخ اجرای اصلاحیه قانون مزبور از جمله ماده ۲۴۲ و تبصره الحاقی آن از اول سال ۱۳۸۱ می‌باشد لذا مبداء احتساب خسارت (۱/۵٪) برای مبالغ اضافی دریافتی مالیات نیز صرفنظر از سال عملکرد تعلق مالیات، از ابتدای سال ۱۳۸۱ به بعد خواهد بود و به عبارت دیگر خسارت موصوف قابل تسری به مبالغ اضافه دریافتی که تاریخ وقوع آن قبل از شروع سال ۱۳۸۱ بوده است نمی‌باشد.

۲- مبالغ اضافی دریافتی از مودیان بابت مالیات‌های موضوع قانون مالیات‌های مستقیم به هر عنوان مشمول پرداخت خسارتی به نرخ (۱/۵٪) در ماه از تاریخ مالیات طبق بند (۱) تا زمان استرداد آن خواهد بود که می‌بایست این اضافه دریافتی مالیات و خسارت متعلقه ظرف مدت یک ماه از تاریخ احراز موضوع از محل وصولی‌های جاری به مودی ذی‌نفع پرداخت شود.

۳- مالیات‌های تکلیفی و علی‌الحساب‌های پرداختی به حساب مالیاتی مودی در هر سال در صورتی که اضافه بر مالیات متعلق باشد و ظرف مدت ۳ ماه از تاریخ درخواست مودی مسترد نشود نیز از تاریخ انقضای مدت مزبور مشمول پرداخت خسارت موضوع بند (۲) فوق خواهد شد.

۴- در صورت درخواست کتبی مودی، منظور نمودن مالیات اضافی دریافت شده و خسارت متعلقه به حساب مالیاتی عملکرد سنوات قبل و بعد و هم چنین به عنوان مالیات علی‌الحساب وی، با رعایت تشریفات قانونی مربوط به استرداد و وصول مالیات بلامانع می‌باشد.

۵- مسئولین مالیات ذریعته مکلف به اجرای مقررات یاد شده در اسرع وقت و به حداقل ممکن رساندن خسارت متعلقه بوده و کوتاهی و سهل‌انگاری در این مورد موجب پیگرد قانونی توسط دادستانی انتظامی مالیاتی خواهد بود.

عیسی شهسوار خجسته

رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور

شماره: ۶۳۷۴۷/ت/۵۳۰۱۶۶
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۹ بنا به پیشنهاد شماره ۵۶/۱۵۰۳۶/۵۸۷۷۸ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۶ وزارت امور اقتصادی و دارایی به استناد ماده (۱۴۷) قانون مالیات‌های مستقیم - مصوب ۱۳۶۶ - تصویب نمود:

کلیه وجوه پرداختی توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای کمک به زلزله‌زدگان بم، به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شود.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

آموزش نامحدود . سه ماه پشتیبانی . کارآختی مادام العمر

سیستم حسابداری مالی آرک

AIRK

شرکت آرک

آدرس: رانانه کیشک (میدان)

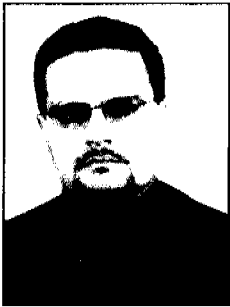
تلفن مرکزی: ۲۲۵۶۸۱۶۰

۲۲۵۶۸۳۰ - ۲۲۵۶۸۹۷۱

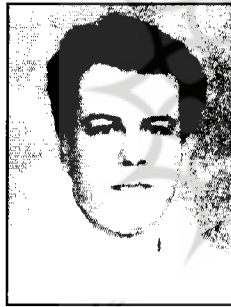

اخبار انجمن

طبق اطلاع دبیرخانه انجمن، افراد زیر به عضویت انجمن پذیرفته شده‌اند:

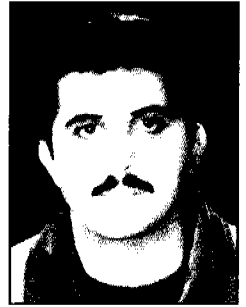
۳۳۸۰ - حمیدرضا نیکخواه
موسسه حسابرسی سنجه
حساب

۳۳۷۹ - سیدحمید صالحی
دفتر مرکزی فروشگاه‌های
زنجیره‌ای رفاه حسابداری
شعب

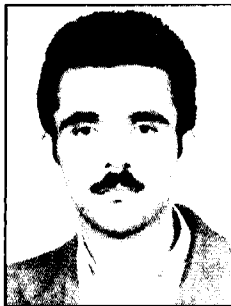
۳۳۷۸ - احمد خالیق بایگی
موسسه حسابرسی آگاهان

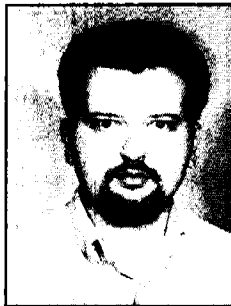
۳۳۷۷ - عارف باباپور
دانشگاه آزاد اسلامی واحد
فیروزکوه

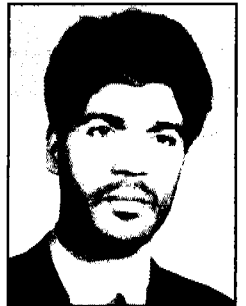
۳۳۸۴ - هوشمند بابائی
موسسه حسابرسی فراز
مناور

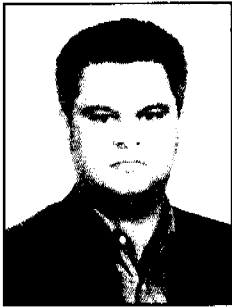
۳۳۸۳ - رضا جامعی
عضو هیئت علمی دانشگاه
کردستان

۳۳۸۲ - بابک دادرسان
شرکت رنگین نخ سمنان

۳۳۸۱ - ابوالفضل محمودی
دفتر خدمات مالی
کارشناسان

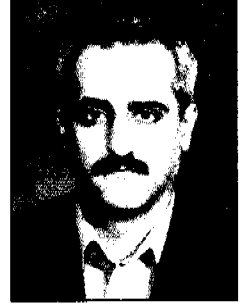
۳۳۸۸- محمد نذاف
شرکت کارخانجات پيله

۳۳۸۷- نصرت ا... نیکخواه
دفتر حسابرسي نیکخواه

۳۳۸۶- رامین پورعبدالهیان
تهرانی
سازمان فرهنگی هنری
شهرداری تهران

۳۳۸۵- کورش پی نبرد
شرکت هواپار

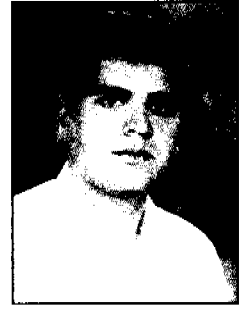
۳۳۹۲- رسول انگینی
موسسه حسابرسي
رهنمودگران کاردان

۳۳۹۱- سیدجمشید
داودالحسینی
شرکت سرمایه گذاری سیما

۳۳۹۰- محمدرضا شمس
شرکت تولید مواد اولیه الیاف
مصنوعی (دی - ام - نی)

۳۳۸۹- سیدزیرمان حیدری
بازاردهی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد
بندرعباس

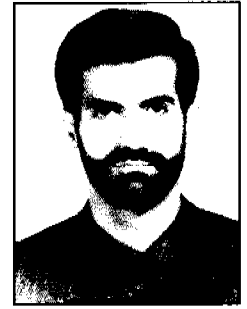
۳۳۹۶- کمالالدین فریشی زاده
موسسه حسابداری و
حسابرسي رخداده سفر

۳۳۹۵- مجتبی مهدوی فر
شرکت سهامی بیمه ایران

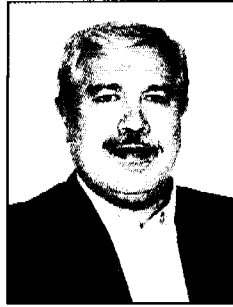
۳۳۹۲- منصور کمالی
شرکت داروسازی اسوه

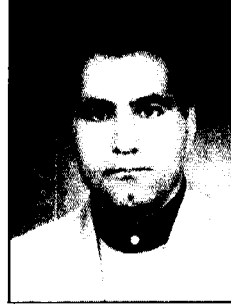
۳۳۹۳- مهدی شعبان نژاد
شرکت عمران و مسکن شمال
بنیاد مستضعفان و جانبازان
انقلاب اسلامی

۳۴۰۰- فرهاد
عشاق الحسینی
شرکت تولیدی نوار تفلان
تهران

۳۳۹۹- علیرضا حسینی
فراهانی
موسسه حسابرسی مرآت

۳۳۹۸- محمود زائری
امیرانی
سازمان حسابرسی

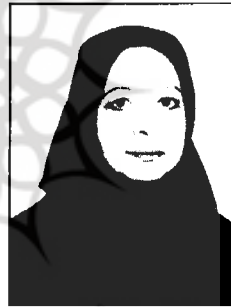
۳۳۹۷- علیرضا خسروی
کوچکسراتی
موسسه حسابرسی رهیافت
حساب تهران

۳۴۰۴- خسرو آستری
موسسه حسابداری و
حسابرسی ماهرکار بصیر

۳۴۰۳- مهدی رجیبان نژاد
شرکت پرمیت

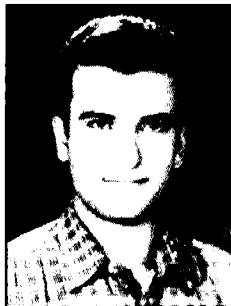
۳۴۰۲- بهجت وحیدکنیری
بنیاد پروفیسور حسابداری

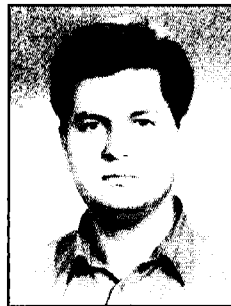
۳۴۰۱- فرزین حشمتی
سازمان حسابرسی

۳۴۰۸- عبدالعظیم عطایی
لیسار
اداره کل مالیات بر شرکتها

۳۴۰۷- حمید مصلحی
موسسه حسابرسی رایمند

۳۴۰۶- فرهاد طالعی
شرکت پژوهش و نوآوری
صنایع آموزشی

۳۴۰۵- سعید نظری
شرکت پخش پگاه

حسابداران مستقل

حسابداران مستقل آن گروه از اعضای انجمن می‌باشند که از نظر انجمن صلاحیت انجام کار حسابداری دارند. این فهرست به ترتیب حروف الفبا تهیه شده و تقدم و تاخر اسامی به این علت است.

حسابداران مستقل شاغل در موسسات حسابداری بخش خصوصی

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	محل کار
۱۰	سورن ابنوس	۸۳۰۲۳۱۶	حسابرسی نوآند پیمان
۲۰	رضا آتش	۸۳۰۵۳۹۱	حسابرسی بهمند
۳۰	محمدرضا آرون	۸۷۵۶۸۶۴	موسسه حسابداری ذخایر
۴۰	مهرداد آل‌علی	۸۸۰۲۶۳۹	حسابرسی آزمون‌گان
۵۰	بهرز ابراهیمی	۸۳۲۶۵۲۷	حسابرسی بهرام‌مشتر
۶۰	امیرحسین ابطحی‌ناتنی	۶۶۸۷۶۰۰	سپاهان تراز-اصفهان
۷۰	مرتضی احمدی شیرازی	۸۷۴۵۱۴۱	حسابرسی و خدمات مالی خیرگان حبیب
۸۰	مصطفی احمدی وسطی‌کلایی	۸۵۰۵۱۱۱	حسابرسی و خدمات مالی آگاه‌نگر
۹۰	عباس اختیاری	۸۵۰۴۵۸۶	موسسه حسابداری بیات‌رایان
۱۰۰	حمیدرضا ارجمندی	۸۸۹۰۱۲۰	حسابرسی و مشاوره فردا پدید
۱۱۰	عباس اسرارحقیقی	۸۸۳۵۲۰۷	حسابرسی بیداران
۱۲۰	جمشید اسکندری	۸۸۰۲۹۰۱	حسابرسی و خدمات مدیریت ممیز
۱۳۰	حسن اسمانی	۸۷۲۱۶۶۹	حسابرسی و بهره‌دهی سیستم‌های مدیریت
۱۴۰	سیدعباس اسماعیل‌زاده پاکدامن	۸۷۹۱۴۹۹	موسسه حسابداری ایران‌مشهود
۱۵۰	بهزاد افشارهور	۸۹۰۱۲۴۶	حسابرسی آگاهان و همکاران
۱۶۰	علی امانی	۸۳۹۰۰۷۱	حسابرسی و خدمات مدیریت دایارایان
۱۷۰	یداله امیدواری	۸۳۰۶۹۱۱	حسابرسی بیداران
۱۸۰	فریبرز امین	۸۹۰۹۷۱۸	خدمات مدیریت و حسابرسی رایمند
۱۹۰	فریدون ایزدپناه	۸۹۸۵۷۵۱	حسابرسی رهیافت حساب تهران
۲۰۰	تربیان ایلخانی	۸۹۰۰۵۲۸	حسابرسی فرازمشاور
۲۱۰	میلتن ایوان‌گریعیان	۶۹۴۵۲۶۷	حسابرسی دش‌وهمکاران
۲۲۰	محمد بدیعی‌جاریانی	۸۸۰۵۳۱۶	حسابرسی و خدمات مدیریت آرام
۲۳۰	سید برهانی	۲۳۶۷۷۸۳	حسابرسی آگاه تدبیر
۲۴۰	سیدمحمد یز‌رگز‌زاده	۸۶۶۸۵۴۵	حسابرسی آریاروش
۲۵۰	چیراتیل بهاری	۵۵۳۳۵۷۰	موسسه حسابداری ارکان‌سیستم (شعبه تبریز)
۲۶۰	راضیه بهروزوی	۸۸۰۲۹۳۲	حسابرسی و خدمات مدیریت آرام
۲۷۰	اصغر بهنیا	۶۲۱۳۴۵	حسابرسی امجد
۲۸۰	منوچهر بیات	۸۵۰۴۵۸۷	حسابرسی بیات‌رایان
۲۹۰	حمزه پاک‌نیا	۹۷۵۳۳۳	حسابرسی تفسیر
۳۰۰	ناصر پسران‌رزاق	۸۷۱۳۸۰۹	حسابرسی رهنمودگران‌کاردان
۳۱۰	مهران پروز	۸۳۲۶۵۲۷	حسابرسی بهرام‌مشتر
۳۲۰	سعید تاج‌بخش	۲۴۱۰۰۵۳	حسابرسی واگردان
۳۳۰	عبدالحسین تجلی	۸۹۰۹۷۳۳	حسابرسی و خدمات مدیریت نیک‌روشان
۳۴۰	حسن تنگ‌عیش	۸۰۲۲۴۴۷	حسابرسی و خدمات مدیریت تدوین روشن
۳۵۰	احمد ثابت‌مظفری	۸۸۸۴۶۶۱	حسابرسی تدوین‌کو
۳۶۰	حبیب جامعی	۸۶۶۸۵۴۵	حسابرسی آریاروش
۳۷۰	ابراهیم جعفریان	۲۲۲۰۱۶۰	حسابرسی هوشمندیار
۳۸۰	محمد جم	۸۹۰۱۲۴۶	حسابرسی آگاهان و همکاران
۳۹۰	علیرضا جم	۸۵۰۴۵۸۶	حسابرسی بیات‌رایان
۴۰۰	سعید جمشیدی فرد	۸۵۰۳۹۱۷	حسابرسی رهیافت و همکاران
۴۱۰	مجتبی جواهر‌نشان	۸۲۶۷۹۱۲	موسسه حسابداری و خدمات مدیریت پردازش
۴۲۰	مصطفی جهان‌بانی	۸۵۰۳۹۱۸	حسابرسی رهیافت و همکاران
۴۳۰	حسین خیری	۲۰۹۱۳۳۰	موسسه حسابداری و خدمات مدیریت برترین پژوهشگر
۴۴۰	دکتر یحیی حساس‌یگانه	۸۹۶۸۵۳۲	موسسه حسابداری پارس
۴۵۰	ولی حسینی طالقانی	۸۸۰۱۹۰۴	حسابرسی ممیز
۴۶۰	کریم حسین‌آبادی	۸۵۰۴۵۸۸	حسابرسی بیات‌رایان
۴۷۰	حسن حیاط‌شاهی	۲۲۷۸۷۶۴	حسابرسی رمز

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	محل کار
۴۸۰	حسن خدائی	۸۷۷۸۸۱۱	حسابرسی تلاش ارقام
۴۹۰	هوشنگ خستونی	۸۷۹۴۶۴۶	حسابرسی و خدمات مدیریت سخن‌حق
۵۰۰	اصغر خریمی‌دیزی	۷۶۲۳۵۲	حسابرسی و خدمات مدیریت حساب گسریویا
۵۱۰	علی‌اصغر خلغی	۸۰۲۳۷۲۹	حسابرسی و خدمات مدیریت مجریان‌پویا
۵۲۰	حسین خطیبیان	۸۷۷۳۸۲۸	حسابرسی آریا حسابرسان پارسا
۵۳۰	داود خسارلو	۸۹۰۲۳۱۶	حسابرسی خیره
۵۴۰	بهرز دارش	۶۹۴۵۲۶۷	حسابرسی دش‌وهمکاران
۵۵۰	محمدنبی داهی	۸۸۰۱۹۰۴	حسابرسی ممیز
۵۶۰	محمد دل‌آرام	۸۹۰۱۴۹۶	حسابرسی و خدمات مدیریت دل‌آرام
۵۷۰	غلامحسین دوانی	۸۷۳۹۰۷۲	حسابرسی و خدمات مدیریت دایارایان
۵۸۰	علی دهدشتی	۶۷۰۴۴۲۵	حسابرسی طوس
۵۹۰	غلامحسین دهدشتی‌اخوان	۲۲۸۰۰۷۱	حسابرسی دهدشتی و همکاران (اهواز)
۶۰۰	عباسعلی دهدشتی‌نژاد	۸۹۰۹۷۱۸	حسابرسی رایمند
۶۱۰	مصطفی دیلمی‌پور	۲۰۴۶۹۶۱	حسابرسی و مدیریت دیلمی‌پور و همکاران
۶۲۰	محمدعلی رادمان	۸۰۳۰۶۴۴	حسابرسی هدف
۶۳۰	محمد رامین‌فر	۲۳۴۱۴۹۳	حسابرسی و خدمات مدیریت دادور
۶۴۰	روح‌اله رجبی	۸۸۳۵۲۱۳	حسابرسی کاشفان
۶۵۰	سیروس رحمانی	۸۷۸۳۳۲۳	حسابرسی سبیروس
۶۶۰	مرتضی رحمانی یگانه	۸۴۲۵۲۰۹	حسابرسی تعدیل حساب
۶۷۰	حسین رضائی	۸۸۲۰۱۲۳	حسابرسی رضائی و همکاران
۶۸۰	عبدالحسین رهبری	۸۵۰۴۵۸۶	حسابرسی و خدمات مدیریت بیات‌رایان
۶۹۰	قدرت‌اله رهگذر	۸۴۲۱۶۰۵	حسابرسی آریا حسابرسان
۷۰۰	مهران ریحانی	۲۲۵۵۷۷۸	حسابرسی و مدیریت حافظان‌پیمان پارس
۷۱۰	محمد زادحیدر	۸۹۰۸۵۵۴	سازمان حسابداری
۷۲۰	فرانک زرفشان	۸۲۶۷۹۱۲	حسابرسی و خدمات مدیریت پردازش
۷۳۰	غلامرضا زریابی‌لنگرودی	۴۴۳۶۰۲۱	حسابرسی و خدمات مدیری اعدادرس
۷۴۰	علیرضا زنداباباریسی	۸۲۳۸۶۲۳	حسابرسی آگاه حساب
۷۵۰	منوچهر زندی	۸۷۲۱۶۶۹	حسابرسی و بهره‌دهی سیستم‌های مدیریت
۷۶۰	محمد سخانی‌فر	۸۴۲۳۵۳۴	حسابرسی و مدیریت اصول‌پایه
۷۷۰	غلامرضا سلاسی	۸۷۹۴۶۴۶	حسابرسی و خدمات مدیریت سخن‌حق
۷۸۰	محمدتقی سلیمان‌نیا	۸۰۶۲۳۷۴	حسابرسی و خدمات مالی همیارحساب
۷۹۰	مهدی سوادلو	۸۷۵۲۶۳۱	حسابرسی آریان فراز
۸۰۰	سیاوش سهیلی	۸۹۰۲۳۱۶	حسابرسی خیره
۸۱۰	حسین سیادت‌خو	۸۸۰۱۹۰۴	حسابرسی ممیز
۸۲۰	سیدمهدی سیدمهدی	۶۷۰۴۴۲۵	حسابرسی طوس
۸۳۰	واقناک مسیحی شاه‌نظریان	۸۳۰۲۳۱۶	حسابرسی نوآند پیمان
۸۴۰	محمدعلی شعبانی‌سبزه‌میدانی	۶۷۰۴۴۲۵	حسابرسی طوس
۸۵۰	مهرداد شریعت‌زاده	۶۲۱۳۴۵	حسابرسی امجد (اصفهان)
۸۶۰	تربیان شهربانی	۸۰۶۲۳۷۴	حسابرسی و خدمات مالی همیارحساب
۸۷۰	عبداله شفاعت‌قراملکی	۵۵۳۳۵۷۰	موسسه حسابداری ارکان‌سیستم (شعبه تبریز)
۸۸۰	تیرانداز شکبیا	۷۸۰۲۰۴۴	حسابرسی هزینت‌یاب
۸۹۰	منصور شمس‌احمدی	۸۳۰۹۱۰۰	حسابرسی شاه‌دان
۹۰۰	رضا شمس‌زهرایی	۸۲۳۸۶۲۳	حسابرسی آگاه حساب
۹۱۰	محمد شوقیان	۸۸۰۴۹۴۱	موسسه حسابداری ارکان‌سیستم
۹۲۰	اردشیر شهیندیان	۸۸۹۹۷۷۲	حسابرسی شهیندیان و همکاران
۹۳۰	فرزاد شهداد‌فرد	۸۸۴۳۷۰۵	موسسه حسابداری هشیار‌ره‌مند
۹۴۰	محمود شهشانی‌پور	۸۹۰۹۷۱۸	خدمات مدیریت و حسابرسی رایمند
۹۵۰	شهره شهلانی	۸۷۹۴۶۴۶	موسسه حسابداری و خدمات مالی سخن‌حق
۹۶۰	امیر شهلانی‌مقدم	۸۹۰۳۹۴۹	حسابرسی و خدمات مدیریت آرام
۹۷۰	صغری شهراسبی	۸۷۷۳۸۲۸	حسابرسی آریا حسابرسان پارسا
۹۸۰	فریده شیرازی	۸۳۲۶۵۲۷	حسابرسی بهرام‌مشتر
۹۹۰	پرویز صادقی	۸۸۹۲۰۳۶	حسابرسی فرازمشاور
۱۰۰۰	حسن صالح‌آبادی	۸۴۱۱۵۰۵	حسابرسی اصول‌پایه
۱۰۱۰	محمدرضا صداقت‌تفرشی	۸۳۰۵۹۱۸	حسابرسی محمودی و همکاران
۱۰۲۰	سعید صدرائی‌نوری	۸۵۰۲۸۵۵	حسابرسی مدیران مستقل
۱۰۳۰	مجید صفاتی	۸۵۰۳۹۱۷	حسابرسی مدیریت رهیافت مشهد
۱۰۴۰	قاسم ضرعافی	۸۸۲۷۵۵۶	حسابرسی کاشفان
۱۰۵۰	حمید طباطبائی‌زاده‌فشارکی	۸۷۲۲۴۲۵	حسابرسی به‌روز‌آوران ژرف‌اندیش
۱۰۶۰	اصغر طهوری	۸۹۰۳۹۰۰	حسابرسی آگاهان و همکاران
۱۰۷۰	احمد ظفر‌پرنده	۲۰۱۱۳۷۴	حسابرسی و خدمات مدیریت سامان‌پندار
۱۰۸۰	بیژن عبداللهی‌نمین	۸۹۰۹۷۸۰	حسابرسی و خدمات حسابداری نیک‌روشان
۱۰۹۰	سیدحسین عربزاده	۶۹۴۵۲۶۷	حسابرسی دش‌وهمکاران
۱۱۰۰	فیروز عربزاده	۸۷۷۸۸۱۱	حسابرسی تلاش ارقام

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	محل کار
۱۴۱	رضا مستاجران	۸۷۳۹۰۸۲	حسابرسی و خدمات مدیریت پایزیان
۱۴۲	علیرضا مستغانی	۶۲۵۳۵۷۶	حسابرسی کاربرد تحقیق
۱۴۳	عبدالکریم مستوفی زاده	۶۶۶۶۸۵۵	حسابرسی مستوفی زاده و همکاران
۱۴۴	علی مشرفی آرائی	۸۳۰۵۳۹۲	حسابرسی بهمند
۱۴۵	همایون مشیرزاده	۸۹۰۳۴۹۶	خدمات مدیریت و حسابرسی رایبند
۱۴۶	شیرین مشیرفاطمی	۸۳۲۶۵۲۷	موسسه حسابرسی بهرادمشار
۱۴۷	زهرا مطلبزاده	۸۷۴۱۱۷۹	حسابرسی محلاتی و همکاران
۱۴۸	علیرضا مسعودخوردندی	۸۷۲۳۱۵۸	حسابرسی بهروزآوران
۱۴۹	رضا معظمی	۸۹۰۰۸۱۲	حسابرسی کاربرد ارقام
۱۵۰	اکبر منفرد	۲۰۵۳۳۷۴	حسابرسی منفرد و همکاران
۱۵۱	هوشنگ منوچهری	۸۴۱۱۵۰۵	حسابرسی اصول پایه
۱۵۲	ایراهیم موسوی	۸۴۲۳۵۳۴	حسابرسی اصول پایه
۱۵۳	عبدالامیر میرآب	۶۹۱۵۶۸۲	حسابرسی خریدمندان حساب
۱۵۴	پرویز میرآرمندهی	۸۸۰۴۵۱۹	حسابرسی خیره
۱۵۵	منصور میرزاخانی نافعجی	۶۶۳۳۴۹۰	موسسه حسابرسی نخستین کاوش (اصفهان)
۱۵۶	حمید ناموری	۸۷۸۲۰۹۶	خدمات حسابداری و حسابرسی تدوینکو
۱۵۷	ایرج نجفیان	۶۴۳۹۵۵۵	حسابرسی خریدمندان حساب
۱۵۸	علی اصغر نجفی مهری	۸۳۰۸۷۵۴	حسابرسی آزمون سامانه
۱۵۹	عبدالرضا نوربخش	۷۵۳۷۹۴۴	حسابرسی آزمون سامانه
۱۶۰	سیدشهریار نورپایان	۶۶۸۷۶۰۰	موسسه حسابرسی سیاهان تراز
۱۶۱	اسدالله نیلی اصفهانی	۸۷۹۴۶۶۶	حسابرسی و خدمات مدیریت سخن حق
۱۶۲	محمدحسین واحدی	۶۲۱۳۴۵۵	حسابرسی امجد (اصفهان)
۱۶۳	محمود واحدی	۸۷۴۲۳۶۷	حسابرسی و خدمات مدیریت بهروزان حساب
۱۶۴	اکبر وقارکاشانی	۸۰۲۳۷۲۹	حسابرسی و خدمات مدیریت بهربان پویا
۱۶۵	ایرج هادوی	۸۷۸۲۰۹۶	موسسه حسابرسی تدوینکو
۱۶۶	اصغر هشی	۸۳۰۵۳۹۱	موسسه حسابرسی بهمند
۱۶۷	عباس هشی	۸۸۴۳۷۰۴	موسسه حسابرسی هشیار بهمند
۱۶۸	کارو هرانسیان فر	۸۳۰۲۳۱۶	حسابرسی نوآندیشنان
۱۶۹	قاسم یاحقی	۸۵۰۴۱۵۹	حسابرسی مدیران مستقل
۱۷۰	هادی یوسف زاده	۸۷۵۷۲۴۷	حسابرسی بهرادمشار

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	محل کار
۱۱۱	علیرضا عطوفی	۸۷۸۵۷۶۵	حسابرسی ایران مشهود
۱۱۲	سید داود علوی	۸۹۶۸۵۳۲	حسابرسی پارس
۱۱۳	نعمت الله علیخانی راد	۸۹۰۲۳۱۶	حسابرسی خیره
۱۱۴	جعفر عوض پور	۸۸۲۷۵۵۶	حسابرسی کاشقان
۱۱۵	دکتر بهرام غیانی	۸۹۰۹۷۱۸	حسابرسی مختسار و همکاران
۱۱۶	کامیاز غیانی	۸۰۳۸۳۷۹	حسابرسی احتساب
۱۱۷	هوشنگ غیبی	۸۹۸۵۷۵۱	حسابرسی رهیافت حساب نهران
۱۱۸	ابوالقاسم فخرپایان	۸۷۷۸۵۵۹	حسابرسی تدوینکو
۱۱۹	فرهاد فرزاد	۸۸۰۳۴۶۵	حسابرسی آزمونگان
۱۲۰	فرهمنده بروجنی	۸۸۲۴۸۸۷	حسابرسی نوگا
۱۲۱	بهزاد فیضی	۸۹۰۱۲۴۶	حسابرسی آگاهان و همکاران
۱۲۲	حسین قاسمی روچی	۸۳۰۸۷۵۴	حسابرسی آزمون سامانه
۱۲۳	رضا قندی	۸۰۳۲۹۶۹	حسابرسی وثیق
۱۲۴	حسین کاموسی	۸۹۰۰۵۲۸	حسابرسی فراز مشاور
۱۲۵	علیرضا کریمی طار	۸۳۰۲۷۱۶	حسابرسی بهداوران
۱۲۶	فریدون کشانی	۸۰۰۰۸۷۱	حسابرسی آزمون
۱۲۷	مجید کشورپژوه لنگرودی	۸۷۱۷۶۵۰	حسابرسی شراکت
۱۲۸	محمد رضا گلچین پور	۸۷۹۱۴۳۷	حسابرسی ایران مشهود
۱۲۹	سیدرضا گلستانی	۸۷۱۳۸۰۹	حسابرسی رهنمودگران کاردان
۱۳۰	جواد گوهرزاد	۸۰۰۰۸۷۱	حسابرسی آزمون
۱۳۱	سیروس گوهری	۸۷۱۷۶۵۰	حسابرسی شراکت
۱۳۲	مسعود مبارک	۸۰۶۳۳۷۴	حسابرسی و خدمات مالی همیارحساب
۱۳۳	عبدالمجید محلاتی کاظمینی	۸۷۴۱۱۷۹	حسابرسی محلاتی و همکاران
۱۳۴	نادر محمدپور	۹۸۷۶۵۴	حسابرسی نادر
۱۳۵	جهانگیر محمدی فر	۸۷۸۸۰۱۳	حسابرسی هزیران
۱۳۶	ناصر محمودزاده احمدی نژاد	۸۹۸۱۵۶۹	بانک پارسیان
۱۳۷	محمدباقر محمدی	۸۷۷۴۲۳۵	حسابرسی آریا حسابرسان پارسا
۱۳۸	نصرالله مختسار	۸۹۰۳۴۹۶	حسابرسی مختسار و همکاران
۱۳۹	ابوالقاسم مرآتی	۸۵۰۴۵۸۷	حسابرسی بیات رایان
۱۴۰	طاها مراغه پور	۶۲۴۱۳۷۷	حسابرسی مجریان پویا (شعبه اصفهان)

حسابداران مستقل غیر شاغل در حرفه

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	محل کار
۱	محمدحسن استحقاری	۸۷۶۲۰۴۴	شرکت بوتان
۲	ایرج پورحسین اکبری	۸۹۰۳۱۹۰	وزارت صنایع
۳	خسرو پورمعمار	۸۰۳۰۶۴۴	کارگزاری پارس نمودگر
۴	پرویز جوادپور حسین	۸۷۹۸۰۲۳	شرکت کارگزاری خبرگان سهام
۵	مصطفی حقدوست	۸۷۶۹۰۴۳	شرکت یزدتاپیر
۶	بهروز خالق ویردی	۸۸۸۹۲۴۲	شرکت سرمایه گذاری تامین اجتماعی
۷	امیرعلی خانخلیلی	۸۷۹۸۰۲۳	کارگزاری خبرگان سهام
۸	اسکب دراستیانیانی	۸۷۴۰۷۷۷	شرکت نمایشان نصر
۹	سروش زینعلی یزدی	۱۲۷۷۲۶۴	موبایل
۱۰	احمد زینی	۸۷۸۸۹۵۸	بانک اقتصاد نوین
۱۱	رسول محمدی سالک	۲۵۴۸۵۴۹	
۱۲	ناصر سالار	۸۹۰۴۲۲۶	
۱۳	فرامرز شایگان	۶۴۳۳۹۹۱	
۱۴	سیامک شهریاری	۸۷۵۱۹۰۹	شرکت آرات
۱۵	شهرام شهری	۶۷۱۷۲۱۷	شرکت سهام آشتا
۱۶	هوشنگ شیوائی	۲۲۵۶۷۰۱	
۱۷	محمدجواد صفارسفلائی	۲۲۶۸۹۳۵	جامعه حسابداران رسمی
۱۸	احمد عبائی کوبانی	۸۰۸۵۹۴۹	شرکت سرمایه گذاری دورنمای آینده
۱۹	خسرو فقیم هاشمی	۸۷۲۰۲۳۶	شرکت شیشه همدان
۲۰	جمشید فراوی	۶۷۲۷۵۵۵	
۲۱	محمود قدس		
۲۲	محمدایراهیم قربانی فرید	۷۵۰۸۴۶۳	شرکت کارگزاری سهام پژوهان شاپان
۲۳	کارگر معمولی رفتار	۸۸۲۸۲۲۲	شرکت عالی فرد
۲۴	بهرام کلانتر پور	۸۷۱۴۵۶۸	شرکت توسعه صنایع بهشهر
۲۵	محمود گلرخی	۲۹۴۴۳۶۰	
۲۶	پرویز گلستانی	۲۷۲۷۳۲۵	شرکت سرمایه گذاری امید
۲۷	علی مستاجران	۸۸۴۵۴۶۶	
۲۸	امین محبوبی	۸۷۵۱۶۶۶	شرکت توسعه صنایع هوایی ساپا
۲۹	مجید میراسکندری	۸۰۸۵۹۴۹	شرکت سرمایه گذاری دورنمای آینده
۳۰	غلامعلی نعمی منفرد	۷۹۲۸۳۶۰	
۳۱	ایرج نیک نژاد	۶۴۶۳۳۹۵	شرکت یزدان
۳۲	فریدون وحیدی نیکزاد	۸۸۲۳۸۵۵	وزارت صنایع شرکت احدث صنعت
۳۳	بهروز وقی	۲۶۷۲۲۲۳	

حسابداران مستقل شاغل در صورت انفرادی

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	تلفن	
۱	هرمز ایزدگشسب	۲۲۰۰۵۹۲	۷	مرتضی حجازی	۸۷۲۰۲۵۳
۲	عبدالجواد اسلامی	۸۵۱۳۸۶۳	۸	غلامرضا رباری	۸۷۸۶۹۰۹
۳	پرو و آواکیتان	۸۸۳۰۵۹۹	۹	علی صحرانی	۷۲۲۱۴۵۶
۴	هوشنگ تسلیمی (موبایل)	۱۵۹۱۸۴۱	۱۰	علی هاشم نژاد شیرازی	۸۰۶۳۳۷۴
۵	محمدحسین توکل	۸۵۱۳۸۶۳	۱۱	حمیدرضا تقی زاده	۸۲۸۰۲۰۹
۶	سیدمحسن حجازی	۲۰۴۴۰۰۵			

حسابداران مستقل شاغل در سازمان حسابرسی

ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن	ردیف نام	نام خانوادگی	تلفن
۱	جعفر باقری	۲۴۱۷۹۵	۸	سیروس شمس	۸۷۱۳۷۹۰
۲	محمدرضا تقوایی	۸۷۲۶۱۰۸	۹	غلامرضا صرام	۸۷۱۳۷۹۰
۳	مصطفی جان نثاری	۳۶۶۷۳۵	۱۰	محمد صفری کوبایی	۸۷۲۶۳۰۴
۴	اصغر داوطلب	۶۸۹۹۱۴۴	۱۱	محمدتقی منصور راد	۸۷۲۶۳۰۷
۵	هادی روحی فانی لنگرودی	۸۷۲۶۳۱۸	۱۲	محمد میرآفتابزاده	۸۷۲۶۱۰۹
۶	محمدحسن سعادتیان	۸۷۲۳۲۲۰	۱۳	منوچهر نصر اصفهانی	۶۷۸۳۳۴
۷	احد شله چی	۲۷۲۴۱۹۰	۱۴	میرمجید وکیل زادیان	۸۷۲۶۳۰۸

* ردیف های ستاره دار عضو جامعه حسابداران رسمی ایران نیز می باشند.

ادامه از صفحه ۷۵
قانون و مقررات

شماره: ۲۱۱-۴۲۸۶/۱۲۸۹۲
تاریخ: ۱۳۸۲/۱۲/۱۰
موسسه حسابرسی دایرایان

عطف به نامه شماره ۸۲/۳۹۲ د مورخ ۱۳۸۲/۷/۱۲ در خصوص معافیت سود سپرده بانکی شرکت‌های دولتی به آگاهی می‌رساند: صرف‌نظر از این که به موجب ماده ۷۶ قانون محاسبات عمومی، شرکت‌های دولتی فقط مجاز به افتتاح حساب جهت پرداخت‌های مربوطه بوده و افتتاح حساب در شرکت‌های مذکور تحت سایر عناوین، مجاز نمی‌باشد، طبق ماده "۱۴۵" اصلاحیه اخیر قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ در خصوص معافیت سود سپرده، حکم کلی وجود داشته و درآمد سود سپرده نیز همانند درآمد حاصل از معافیت کشاورزی بدون توجه به نوع مالکیت شرکت از معافیت مالیاتی برخوردار است. از طرفی نظریه اینکه قبل از تاریخ اصلاحیه اخیر قانون مالیات‌های مستقیم برای درآمد حاصل از سود سپرده شرکت‌های دولتی معافیتی وجود نداشته، حکم موضوع ماده "۵۸" قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در این خصوص منتفی است.

محمد قاسم پناهی
معاون فنی و حقوقی

شماره: ۲۱۱-۵۷۶۲
تاریخ: ۱۳۸۲/۱۰/۱۵

شرکت مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران "مینا" بازگشت به نامه شماره ۱/۵۱۱ مورخ ۱۳۸۲/۸/۲۶ به آگاهی می‌رساند: آراء شماره ۳۲۱/۱۷ مورخ ۱۳۴۸/۵/۷ و ۳۹۱۵/۱۷ مورخ ۶۱/۹/۱۷ و ۶۲۴۳/۱۷ مورخ ۶۲/۸/۲۵ شورای عالی مالیاتی در خصوص قراردادهای پیمانکاری موضوع ماده ۷۶ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۴۵ (هنر نوع کار ساختمانی و تاسیسات فنی و تاسیساتی، تهیه طرح ساختمان‌ها و تاسیسات، نقشه‌کشی، نقشه‌برداری، نظارت و محاسبات فنی) مبتنی بر قابل تفکیک نبودن قراردادها از لحاظ درآمد ساخت و نصب بوده و کل قرارداد فارغ از مبالغ مربوط به تجهیزات و خدمات نصب مشمول کسر مالیات علی‌الحساب تکلیفی قرار می‌گرفته و این رویه بعد از اجرای قانون مزبور و قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۶۶/۱۲/۳ و اصلاحیه‌های بعدی آن نیز جاری بوده و تاکنون اجرا گردیده است.

امیرحسین علی حکیم
مدیر کل فنی مالیاتی

سیستم پیشرفته دفترداری

دو زبانه (انگلیسی و فارسی)
چند ارزی

چند شرکت
چند شعبه

عملیات بانکی

ساخت گزارشات دلخواه

گزارشات مقایسه‌ای
دوره مشابه سنوات قبل

طراحی سیستم
بررسی و پیاده‌سازی
آموزش و پشتیبانی
بروز رسانی سیستم

استانداردهای حسابداری خدمات مالی اسلامی

استانداردهای تدوین شده و هم پذیرش آنها توسط تهیه کنندگان و استفاده کنندگان صورت‌های مالی موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری موثر باشد، نشانه توانایی سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی می‌باشد. علاوه بر این با توجه به اهمیت فزاینده‌ی ثبات مالی در ساختار مالی امروز جهان، استانداردهای حسابداری. حسابداری موسسات مالی اسلامی باید با مدیریت صحیح خطر و رویه‌های منطقی کنترل در موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری سازگار باشند و نظام بازار را تسهیل نمایند. در ارتباط با این موضوعات، IFSB هم‌اکنون مشغول تدوین دو رهنمود راجع به مدیریت خطر و کفایت سرمایه است. هدف این رهنمودها آن است که برای استانداردهای منتشر شده به وسیله هیات‌هایی از قبیل کمیته سرپرستی بانکداری بازل (در کشور سوئیس) نقش مکمل داشته، درست همانند استانداردهای AAOIFI که به عنوان مکمل برای استانداردهای منتشر شده به وسیله هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری می‌باشند.

اکنون من به موضوع میزان منافع یا معایب چنین استانداردهایی در سطح بین‌المللی در مورد موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری می‌پردازم، با این فرض که تلاش‌های جاری برای تدوین استانداردهای ملی حسابداری در راستای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند. برخی از منتقدان اظهار می‌دارند که اگر چه استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی موجب ارائه صورت‌های مالی قابل مقایسه توسط موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری و بهبود شفافیت آنها می‌شود، اما در سطح بین‌المللی به عنوان ایراد این موسسات مطرح خواهد شد. آنها استدلال می‌کنند که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی زبان بین‌المللی گزارشگری

مالی است، بنابراین موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری که استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی را می‌پذیرند مجبور به تهیه صورت‌های مالی با استفاده از استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی نیز می‌باشند، در نتیجه فرایند فوق برای این موسسات پرهزینه خواهد بود.

الف) به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی موقع فرستادن حساب‌ها و گزارشات مالی توسط موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری به همتهای بین‌المللی که با آنها فعالیت تجاری دارند یا نمایندگی‌های قانونی در کشورهایی که تمایل به ایجاد شعبه دارند به علت عدم آشنایی همتهای یا نمایندگی‌های قانونی آنها با استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی، ضرورت خواهد داشت و استفاده از خدمات مالی برای آنها گران تمام می‌شود.

ب) تهیه صورت‌های مالی براساس IFRS (استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی) با کوشش‌های سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار برای پیروی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس‌های بسین‌المللی از یک مجموعه واحد استانداردهای حسابداری، سازگار است.

ج) حتی در بازارهای سهام که استفاده از استانداردهای AAOIFI را مجاز اعلام می‌نمایند، استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی که با استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی آشنایی ندارند احتمال بسیاری وجود دارد که سهام این موسسات را با ارزش کم‌تری بخرند و در نتیجه این موسسات دچار ضرر و زیان می‌شوند.

در این‌جا دو هدف متضاد وجود دارد، یکی از اهداف شکل‌گیری کمیته‌ی استانداردهای بین‌المللی حسابداری عبارت است از: "تدوین یک مجموعه استانداردهای جهانی حسابداری با کیفیت

بالا، قابل درک، قابل اجرا و در جهت منافع عموم که مستلزم ارائه اطلاعات با کیفیت بالا، شفاف و قابل مقایسه در صورت‌های مالی و سایر گزارش‌های مالی می‌باشد تا به مشارکت‌کنندگان در بازارهای سرمایه جهانی و سایر استفاده‌کنندگان در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی کمک کند."

با وجود این، با توجه به استدلالی که در بالا ارائه کردم، بعید است که استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی توسط موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری منجر به ارائه اطلاعات در صورت‌های مالی آنها به صورت شفاف و قابل مقایسه گردد. این موضوع، مغایر اهداف به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری است که منتقدین به‌کارگیری استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی به آن اشاره می‌کنند. هم چنین منتقدین باید توجه کنند که در یک مطالعه منتشر نشده AAOIFI که استانداردهای حسابداری مالی آن با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی مقایسه می‌شدند، مشخص شد که در بسیاری از موارد پیروی از یک FAS قابل اجرا با IFRS سازگار می‌باشد، اما در FAS برخی الزامات اضافی شناخت، اندازه‌گیری یا افشا برای در نظر گرفتن خصوصیات قراردادهای حاکم بر معاملات، ارائه گردیده است. تنها در یک یا دو مورد (از قبیل شناسایی درآمد فروش‌های مرابحه که قبلاً بیان شد) نحوه عمل الزامی شده به وسیله FAS با IFRS مغایر می‌باشد. با وجود این، در این‌جا خطراتی وجود دارد به این صورت که هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری در IAS الزام می‌دارد که "صورت‌های مالی نباید به گونه‌ای توصیف شوند که بیانگر پیروی از استانداردهای بین‌المللی حسابداری باشد مگر این‌که منطبق با تمام الزامات استانداردهای بین‌المللی و تفسیر آن باشد." با وجود این، هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری هم چنین در IAS 1

استانداردهای حسابداری خدمات مالی اسلامی

بیان می‌کند که "در شرایط بسیار نادر، هنگامی که مدیریت به این نتیجه می‌رسد که پیروی از الزامات یک استاندارد، همراه‌کننده خواهد بود بنابراین انحراف یا عدول از آن جهت نیل به هدف ارائه منصفانه، ضروری است و واحد تجاری باید اطلاعات معینی را که در استاندارد مشخص گردیده است افشا نماید." من اعتقاد دارم موارد بسیار اندکی که در ابتدا بیان کردم، حائز شرایط یک چنین انحرافی خواهد بود.

با فرض این که هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری ترجیح داده باشد که ویژگی‌ها و جزئیات قراردادهای شرعی حاکم بر معاملات موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی اسلامی را مطرح نکنند، تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی این موسسات نباید به خاطر رعایت استانداردهای سازمان حسابداری و حسابرسی موسسات مالی اسلامی مجازات شوند. در عوض، این سازمان تصمیم گرفته است یک نماینده از صنعت را که دبیرکل کنونی IFSB است برای شرکت در شورای مشورتی استانداردهای آن انتخاب نماید. این بیانگر آن است که IASB تشخیص می‌دهد که باید فرصتی فراهم شود تا دیدگاه‌های صنعت خدمات مالی اسلامی در جلسه‌ای که SAC (شورای مشورتی حسابداری) برای آگاه نمودن هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری از مضامین استانداردهای پیشنهاد شده برای استفاده‌کنندگان و تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی تشکیل می‌دهد، مورد استماع قرار گیرد.

دیدگاه شخص من راجع به این وضعیت‌های دشوار از این قرار است که آنهایی که از ایده‌ی تدوین استانداردهای حسابداری که اطلاعات مربوط و قابل اتکا را در صورت‌های مالی موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری فراهم می‌کند، حمایت می‌کنند باید بدانند تا زمانی که استفاده از استانداردهای سازمان حسابداری

و حسابرسی موسسات مالی اسلامی توسط تهیه‌کنندگان و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی به یک نقطه عطف برسد، مخارجی باید تحمل شود، حتی اگر چنین مخارجی موجب ضرر و زیان آنها در میان مدت گردد. با این وجود، باید به خاطر بسپاریم مادامی که AAOIFI از یک فرایند مبتنی بر اصول و هماهنگ با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی پیروی می‌کند و از توصیه‌های شرع تخطی نمی‌کند و ویژگی‌های موسسات ارائه‌کننده خدمات مالی حسابداری را برآورده می‌نماید، این مخارج در سطح حداقل باقی می‌ماند. در حقیقت تمام حوزه حسابداری خدمات مالی اسلامی از کمبود بسیار شدید تحقیقات منتشر شده در مجلات معتبر رنج می‌برد.

نام:

- 1- Gambling, T. and R. A. A. Karim. 1991. Business and Accounting Ethics in Islam. London: Mansell Publishing Co.
- 2- Karim, R. A. A. 1996. "Economic Consequences of Accounting Standards and Islamic Banks." Research in Accounting Regulation, 10: 111-138.
- 3-..... 2001. "International Accounting Harmonization, Banking Regulation and Islamic Banks" The International journal of Accounting, 36(2): 169-193.

• ..... •

تسلیت

آقای محمدرضا آصفی

مصیبت وارده را تسلیت عرض نموده. بقای عمر شما و بازماندگان را آرزو مندیم.

انجمن حسابداران خبره ایران

اولین نرم افزار هزینه یابی فعالیت

سیستم حسابداری صنعتی

ن برنامه ریزی
ن کنترل
ن محاسبات قیمت
تمام شده

